SBÍRKA VZOROVÝCH ÚLOH Z PŘIJÍMACÍCH TESTŮ (JPZ, 8LETÁ GYMNÁZIA)

Český jazyk 03 – Tvarosloví

Slovní druhy, mluvnické kategorie, tvary slov

Celkem úloh z ostrých testů: **243** · roky 2017–2026, všechny varianty

Každá úloha pochází z reálného přijímacího testu Cermat. U každé je uveden **zdroj** (rok, termín, varianta, číslo úlohy), **zadání** (včetně výchozího textu, je-li třeba), **správná odpověď** a – pokud je k dispozici oficiální řešení – i **vysvětlení**. Úlohy jsou seskupené podle podtémat.

Slovní druhy (63) · Mluvnické kategorie podstatných jmen (pád, číslo, rod, vzor) (72) · Mluvnické kategorie sloves (34) · Přídavná jména (druhy, stupňování, vzory) (25) · Správné tvary slov (skloňování, časování) (49)

Slovní druhy

63 úloh

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 16 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(1) Děti se posadily na Lucinčinu postel a zadívaly se na obraz s lodí, který visel na protější stěně. Loď se právě vyhoupla na nádhernou vlnu. Ujížděla po moři asi opravdu rychle a mírně se nakláněla k levoboku.
(2) „Není to ještě horší," zeptal se Edmund, „dívat se na narnijskou loď, když se tam nemůžeme vrátit?"
„Rozhodně je to lepší než nic," řekla Lucinka.
„Á, pořád si hrajete na to samé? Vy tomu snad vážně věříte?" ozval se Eustác, který až dosud poslouchal za dveřmi a nyní vcházel do pokoje. Už dříve se mu podařilo nepozorovaně vyslechnout, že se bavili o Narnii, a teď je s tím strašně rád otravoval. Pochopitelně se nikdy nezmohl na jiný názor, než že si Narnii vymysleli.
(3) „Na tebe tady nikdo není zvědavej," odsekl Edmund. „Vůbec si ho nevšímej, Lucinko. Když budeme mlčet, snad odsud vypadne."
Většina kluků by po takovémhle přijetí buď vyklidila pole, ***** se dopálila. Eustác ale ne. Chvilku tam okouněl a pak začal znovu: „Vám se ten obraz vážně líbí?"
„Moc," řekla Lucinka, „ta loď vypadá, jako by opravdu jela. A voda vypadá, jako by opravdu byla mokrá."
(4) Eustác se na obraz zadíval a spatřil, že vlny skutečně vypadají, jako by se vlnily. Když se na ně díval, vybavil si, jak se mu kdysi na skutečné lodi udělalo špatně, a začal se cítit stejně jako tehdy.
Vtom se věci na obrazu daly do pohybu. Všechny tři děti vykřikly. Z obrazu jim rovnou do obličeje vyšplouchla slaná voda a promočila je až na kůži.
(C. S. Lewis, Letopisy Narnie III – Plavba Jitřního poutníka, upraveno)

Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje pouze jedno zájmeno?

A. vy tomu snad vážně věříte
B. který až dosud poslouchal
C. teď je s tím strašně rád otravoval
D. na tebe tady nikdo není zvědavej

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

VYSVĚTLENÍ

Úsek *který až dosud poslouchal* obsahuje pouze jedno zájmeno (*který*); ostatní úseky obsahují více zájmen.

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 23 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Byl jeden král, byl starý,
už netěšil ho svět.
Netěšily ho dary.
Ten král rád jedl med!
(**2**) Tak rád ho jedl z misky,
rád **strkal** do něj nos.
Měl medu plné pysky
a trůn měl plný vos.
(**3**) Když jedl med, trůn zářil,
když nejedl, trůn zhas.
Ten král se šťastně tvářil
a tak mu plynul čas.
(**4**) Na jeho sladkém nose,
jenž svítil jako báň,
se zalíbilo vose.
A usedla si naň.
(**5**) Král nehněval se na ni.
Ten starý král byl rád.
Čechral si bradu dlaní
a chtělo se mu spát.
(**6**) Ten král hrál na mandoru…
Ach, co jej napadlo
důvěřovati tvoru,
který má žahadlo…
(**7**) Když jednou setmělo se
a začal padat sníh,
král omluvil se vose
a třikrát mocně kých!
(**8**) Ta vosa byla podlá.
Ten nevděčný tvor zhrd.
Ta vosa krále bodla
a král měl z toho smrt…
(V. Nezval, Manon Lescaut)

Napište smysluplnou větu o třech slovech, v níž slovo MÁ bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu. Slovo nesmí být použito jako vlastní jméno. Tvar slova musí zůstat zachován. (Slovo MÁ je ve výchozím textu podtrženo.)

Nápověda: Slovo *má* je ve výchozím textu sloveso.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **Např. Má sestra spí. / Má koťata předou.**

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je *má* slovesem; ve větě musí být užito jako přivlastňovací zájmeno (1./5. pád jedn. č. rodu ženského nebo 1./4./5. pád mn. č. rodu středního).

C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 3.1 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(1) Taková stará velryba,
ta už se ani nehýbá.
Všechno zná a všude byla,
oceány prošmejdila,
vzhůru dolů a pak znova,
od Japonska dolů k pólu,
přes ta moře Sargasová.
Zná i létající ryby,
i co které želvě chybí,
který žralok se kde žení,
i proč voda suchá není.
(2) Ví, proč racek v bouři křičí
a proč moře není ničí –
je to moudrá stará teta.
Strašně stará.
Pětsetletá.
(3) A jak si tak v moři spí,
kolem plují sardinky,
rozpustilé dívčinky.
„Tiše, holky! Teta dřímá!"
„Proč ta teta dřímá stále?"
„Stará teta dřímá stále,
že už je jí moře malé."
(J. Kainar, Velryba, upraveno)

Napište smysluplnou větu o třech slovech, v níž slovo **SE** bude předložkou.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

Např.: *Pojď se mnou.*

VYSVĚTLENÍ

Ve vzniklé větě musí být slovo *se* užito jako předložka (pojí se s instrumentálem).

C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 3.2 · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Napište smysluplnou větu o třech slovech, v níž slovo **KOLEM** bude ohebným slovním druhem. Slovo nesmí být použito jako vlastní jméno, např. pan Kolem. Tvar slova musí zůstat zachován.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

Např.: *Točil mlýnským kolem.*

VYSVĚTLENÍ

Slovo *kolem* musí být užito jako podstatné jméno *kolo* ve tvaru 7. pádu čísla jednotného.

C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 21 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

Les byl doslova nasáklý vodou, takže nohy zanechávaly krátery v mechovém porostu. Najednou jsem něco zahlédl za balvany. Zvíře v podivném maškarním úboru. Na vlhké černé kůži ohnivě plály žluté nepravidelné skvrny. Mlok skvrnitý v plné kráse. A odevšad vylézali další a další. Kdo vyslal tak početnou armádu mloků a kam? Z jejich podzemních úkrytů je vylákal déšť. Zatímco jindy by lovili jen v noci, dnes vylezli už za soumraku hledat žížaly a larvy hmyzu.

I když mlok k životu potřebuje vlhkost, vodu jako takovou vyhledává jen na jaře. Tehdy samice klade čtyřnohé larvy do pomalu tekoucích potoků či studánek. Taková mločí maminka může mít v ojedinělých případech najednou až sedmdesát dětí. Larvy mloků jsou světlejší než dospělí jedinci, mají žábry a dlouhý ocas lemovaný ploutvičkou. Zvolna se plíží vodou a tlamičkou lapají vodní hmyz. Brzy dospějí – ztmavnou, žábry za jejich hlavami zcela zmizí stejně jako ocasní lem. Pak mladí mloci opustí vodu.

Mlok na svou obranu používá jed, kterým může některé menší živočichy i zabít. Ještě před sto padesáti lety se proto mnoho lidí mloků bálo. Někteří je dokonce považovali za čarodějná zvířata. Alchymisté mloky zabíjeli kvůli přípravě lektvarů. Dnes už ovšem víme, že výměšek mloka je sice jedovatý, ale pro člověka příliš nebezpečný není. Vezmeme-li však mloka do ruky, musíme si dát pozor, aby se nám jeho jed nedostal do očí, způsobil by nám totiž nepříjemné pálení.

(K. Patočka, Náš les, upraveno)

Vypište z prvního odstavce TEXTU 1 všechna zájmena. Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **něco, kdo, jejich, je**

VYSVĚTLENÍ

V prvním odstavci TEXTU 1 se vyskytují čtyři zájmena: *něco* (neurčité), *kdo* (tázací), *jejich* (přivlastňovací), *je* (osobní).

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 20 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Kopyto s Mňoukem přilákali kozu až k výtahu a pak ji strčili do kabiny. Sotva se výtah dal do pohybu, začalo zvíře zuřit. Když zastavil v přízemí, vyrazila koza dveře kabiny a vyběhla na ulici. Skočila na střechu škodovky a dupala po ní tak, že vypadala, jako by ji přejel tank. Pak zdemolovala ještě dvě motorky a zamířila ROVNOU k hradu. Kopyto a Mňouk ji pronásledovali. Cestou sbírali pampelišky, aby na ně kozu nalákali, křičeli na ni, ale vše marně. Koza úplně zešílela. Na nádvoří porazila kastelána a letěla jako namydlený ***** přímo proti hladomorně, u níž postával pan učitel Pěnička. Stále ještě se nevzdával naděje, že objeví **plánek** hradního podzemí, který kdysi nakreslil rytíř Mikuláš Crha. V tu chvíli si učitel neuvědomoval, že se na něho řítí šílené zvíře.

(**2**) „Pozor!" vykřikli vyděšení Kopyto a Mňouk.

Pěnička konečně zpozoroval hrozící **nebezpečí**. Vyjekl a v posledním okamžiku se vrhnul stranou. Koza prosvištěla kolem něho a strašlivou silou trkla do zdi. Hladomorna se zachvěla v základech a koza rovněž. Z místa, do něhož narazila, spadly na zem dva kameny a další dva se začaly viklat. Učitel je vyňal a vtom se objevil zvláštní výklenek. Mňouk z této tajné skrýše vytáhl krabici. Kopyto na ni koukal jako tele na nová .

(**3**) „Plán Mikuláše Crhy!" zajásal učitel Pěnička. Vzal krabici z Mňoukových rukou a pravil pohnutě: „Milí žáci, v té krabici je zajisté rytířův plán. **Tajemství** podzemních chodeb konečně vyjde na povrch!"

Když Pěnička otevřel krabici, spatřil stočený **pergamen**. Vyndal ho a třesoucím se hlasem četl: „Nebuď zvědavej, budeš brzo starej! Mikuláš Crha."

(M. Švandrlík, Neuvěřitelné příhody žáků Kopyta a Mňouka, upraveno)

Ve kterém z následujících souvětí je slovo ROVNOU jiným slovním druhem než ve výchozím textu? (Posuzované slovo je ve výchozím textu zapsáno velkými písmeny.)

A. Co vydělal na brigádě, to rovnou utratil.
B. Nebyla jsem v obchodě, jdu rovnou z práce.
C. Jestli proti tomu něco máte, rovnou nám to řekněte.
D. Neměl sice pravítko, přesto nakreslil jednu rovnou čáru.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je slovo rovnou příslovcem (zamířila ROVNOU k hradu), v možnosti D) je přídavným jménem (rovná čára – rovnou čáru).

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Ajaxův zápisník je projekt, který organizuje Policie ČR. **Během školního roku se žáci základních škol z Karlovarského kraje věnují různým úkolům zaměřeným na dopravní problematiku.** Za jejich splnění čeká děti odměna – zábavný Den s Ajaxem.

V roce 2017 oslavil Ajaxův zápisník již 7. výročí. Policisté se loni s dětmi setkali 15. června na sportovním hřišti v krajském městě Karlovy Vary. Na akci přijelo 452 dětí ze čtrnácti škol z celého kraje. Nejprve děti zhlédly cvičení policejních psů a napjatě sledovaly zadržení pachatelů, který se vloupali do vozidla. Poté děti obcházely stanoviště s různými úkoly. Poznávaly dopravní značky nebo předváděly své znalosti povinného vybavení jízdního kola. Každé dítě si také vyzkoušelo chůzi s „opileckými" brýlemi, které simulují změnu vidění ve stavu podnapilosti. **Na nejšikovnější děti čekaly nejrůznější sladkosti a knížky s dopravní tematikou.**

Ze Dne s Ajaxem byli žáci nadšeni, akce vzbudila pozitivní ohlas i mezi pedagogy.

(www.policie.cz, upraveno)

Které z následujících tvrzení není pravdivé? (Posuzované výrazy jsou ve výchozím textu podtrženy.)

A. Výraz *je* může být použit někdy jako sloveso, někdy jako zájmeno.
B. Výraz *každé* může být použit někdy jako přídavné jméno, někdy jako zájmeno.
C. Výraz *mezi* může být použit někdy jako předložka, někdy jako podstatné jméno.
D. Výraz *vybavení* může být použit někdy jako podstatné jméno, někdy jako přídavné jméno.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

VYSVĚTLENÍ

Výraz každé je vždy pouze zájmenem, nikoli přídavným jménem.

C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 17a · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Vlastním talíř, z něhož kdysi jedli slavní králové.

17.1 Napište smysluplnou větu o třech slovech, v níž slovo VLASTNÍM bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu.

(Slova nesmí být použita jako vlastní jména. Tvar slova vlastním musí zůstat zachován. Vzniklá věta musí být gramaticky správná.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

Slovo *vlastním* je nutné použít jako přídavné jméno, např. Píšu vlastním perem.

C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 17b · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

17.2 Napište smysluplnou větu o třech slovech, v níž slovo JEDLI bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu.
(Slova nesmí být použita jako vlastní jména. Tvar slova jedli musí zůstat zachován. Vzniklá věta musí být gramaticky správná.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:
Slovo *jedli* je nutné použít jako podstatné jméno, např. Vidím vysokou jedli.

C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 22 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Historie hořických trubiček začíná v roce 1812. Tehdy SE zbytky napoleonské armády vracely z Ruska, kde na bitevním poli utrpěly obrovské ztráty, ZPÁTKY do Francie. Jejich cesta vedla i přes Hořice, **malé** městečko nacházející se v Podkrkonoší. U tamějších obyvatel našli vojáci ZRANĚNÍ v bojích **dočasný** azyl. Jeden z nich, údajně kuchař pracující pro samotného Napoleona, prozradil **jisté** paní Líčkové recept na oblíbený císařův pamlsek. Návod na přípravu oplatek stočených do trubiček paní Líčková bedlivě chránila, dědily ho jen ženy z JEJÍHO rodu.
(**2**) Hořickou cukrovinku proslavil až cukrář Karel Kofránek, který se do rodiny Líčkových přiženil. Tajný recept byl totiž součástí věna. V roce 1895 Kofránek zavedl do procesu výroby elektřinu a tím fyzicky **náročnou** ruční výrobu zčásti zmechanizoval. Elektrický přístroj na výrobu oplatek si nechal patentovat roku 1898. Kofránek pro svůj sladký dezert brzy vydobyl respekt světových cukrářů. Trubičky se začaly vyvážet nejen do evropských zemí, ale třeba i do Šanghaje.
(**3**) Na začátku 20. století byl recept na hořické trubičky prozrazen a mezi lidmi se rychle rozšířil. Trubičky vyrábělo skoro každé cukrářství. V roce 1948 byly zrušeny soukromé provozovny, trubičky se pekly dál jen ve státních podnicích. Soukromníci mohli výrobu legendární pochoutky obnovit až v roce 1990. Za pár let už v Hořicích fungovalo celkem pětadvacet výrobců trubiček, v roce 2002 někteří z nich dokonce založili Sdružení výrobců hořických trubiček. O pět let později se hořické trubičky staly v pořadí teprve sedmým českým výrobkem, který získal titul chráněné zeměpisné označení. Od té doby podobné oplatky vyráběné v jiných městech název Hořické trubičky nepoužívají.

Které z následujících tvrzení o slovech zapsaných ve výchozím textu velkými písmeny není pravdivé?
A. Slovo se je v textu předložkou.
B. Slovo jejího je v textu zájmenem.
C. Slovo zpátky je v textu příslovcem.
D. Slovo zranění je v textu přídavným jménem.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)

C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 21 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Vyprávění strýčka Řehoře o tom, jak ho zachraňoval bernardýn

V jednom alpském průsmyku kdysi postavil mnich Bernard útulek pro pocestné. Po jeho smrti tam mniši zřídili záchranářskou stanici. První na světě! Vycvičili bernardýny, aby zachraňovali zbloudilé. Bernardýni totiž umí bezpečně vést člověka i ve vysokém sněhu. Psi nosili na krku soudek s nápojem a na hřbetě deky. Když zbloudilému ještě zbývaly síly, přikryl se dekou a pes běžel pro pomoc. Když už ale člověk dost sil neměl, bernardýn ho nejprve musel zahřát svým tělem.

V tom průsmyku bývají časté vánice. V jedné vánici jsem tenkrát zabloudil i já. Rychle se stmívalo. Náhle jsem zahlédl pohyb. Něco strakatého ke mně přiběhlo a olízlo mě to.

„Že ty jsi bernardýn záchranář!" radoval jsem se. Pes si na mě lehl. Byl těžký, téměř mě rozmačkal. „Okamžitě ze mě slez, valachu, a dej mi napít," hekal jsem.

Odepnul jsem mu soudek s nápojem a vyndal špunt. Bernardýn mě však odstrčil a začal z NĚJ pít sám. V tu ránu ho celý vypil. V klášteře to ale asi někdo popletl. Do soudku se omylem dostal nějaký čisticí prostředek. Zřejmě HO chtěli pořádně umýt. Psovi začalo být špatně od žaludku, který se MU asi nadměrně odmastil.

Začaly se dít divné věci. Pes nepřetržitě pěnil z tlamy i očí. Když **se snažil** štěkat, vyletělo z NĚHO jen mračno duhových bublin. Úplně přestal vidět i slyšet. I nohy mu přestaly **sloužit**. Co chvíli hrozilo, že **se zřítí** do propasti. Naštěstí jsem ho vždy včas **zachytil**. Nakonec jsem si psa hodil přes rameno a donesl ho ke klášteru.

(F. Nepil, Pět báječných strýčků, upraveno)

Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu, zda se v něm vyskytuje příslovce (A), nebo ne (N).

21.1 náhle jsem zahlédl pohyb

21.2 umí bezpečně vést člověka

21.3 v tom průsmyku bývají časté vánice

21.4 v jedné vánici jsem tenkrát zabloudil

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **21.1 – A; 21.2 – A; 21.3 – N; 21.4 – A**

VYSVĚTLENÍ

Náhle, bezpečně a tenkrát jsou příslovce; úsek 21.3 příslovce neobsahuje (časté je přídavné jméno).

C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 27a · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Chystáš se rybařit na území České republiky? To podle zákona mohou i děti. Pokud je jeden z tvých rodičů rybář, může tě nechat rybařit v rámci své povolenky k rybolovu. Druhou možností je přihlásit se do rybářského kroužku.

Rybářské kroužky zahajují činnost v září. Nejdřív tě čeká teorie, např. rozpoznávání základních druhů ryb či obsah rybářského řádu. Teoretické znalosti z témat probíraných na kroužku prověří zkouška mladého rybáře. V únoru začínají praktická cvičení.

Po absolvování kroužku ti bude na základě žádosti, kterou obvykle podává vedoucí kroužku, vystaven rybářský lístek. Můžeš se také stát členem Českého rybářského svazu. Za lístek, povolenku a poplatky za členství ve svazu zaplatí dítě mladší 15 let celkem 600 Kč ročně. Povolenky se prodávají i nečlenům, ale za vyšší cenu. Až si vše vyřídíš, co nejrychleji se vyprav na ryby. Musíš ale dodržovat stejná pravidla jako dospělí rybáři.

(www.rybarsky-listek.info; hobby.idnes.cz, upraveno)

Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž slovo **ZÁŘÍ** bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu. Tvar slova září musí zůstat zachován. Věta musí být gramaticky správná a musí obsahovat přísudek.

Nápověda: Ve výchozím textu je slovo *září* podstatné jméno.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **Např.: Tato hvězda září nejjasněji.**

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je září podstatné jméno; ve vzniklé větě musí být užito jako sloveso (3. os. j./mn. č. přítomného času oznamovacího způsobu slovesa zářit).

C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 27b · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž slovo **CVIČENÍ** bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu. Tvar slova cvičení musí zůstat zachován. Věta musí být gramaticky správná a musí obsahovat přísudek.

Nápověda: Ve výchozím textu je slovo *cvičení* podstatné jméno.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **Např.: Cvičení lvi proskakovali obručí.**

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je cvičení podstatné jméno; ve vzniklé větě musí být užito jako přídavné jméno cvičený v 1. p. mn. č. rodu mužského životného.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 12.1 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

V roce 1847 byl americkému Kongresu předložen návrh na výstavbu první transkontinentální železnice na světě. Měla být spojnicí mezi západním a východním pobřežím USA. Uvažovalo se o třech trasách – jižní, střední a severní. Budoucí prezident Abraham Lincoln prosadil trasu střední, vedoucí středem země. Protože v té době již byla na východě země železniční síť částečně vybudována, hlavním úkolem bylo postavit železniční trať propojující vnitrozemí se západním pobřežím.

Stavba chybějící železniční trati započala 8. ledna 1863 v Sacramentu, městě ležícím na západě USA, a postupovala směrem do vnitrozemí. Stavitelé čelili mnohým obtížím, jednou z nich byla doprava materiálu. Vše potřebné, např. kolejnice a vagóny, se muselo přepravovat po moři. Další překážku představovalo zrádné pohoří Sierra Nevada. Trať zde musela vést náročným terénem ve výšce až 2 100 metrů nad mořem.

V červnu roku 1865 byla ve městě Omaha zahájena druhá etapa stavby, a to ze středu kontinentu směrem k Sacramentu. Počáteční kilometry této části trati přibývaly pomalu. Vše se ale změnilo v říjnu s příchodem Grenvilla Dodge. Bez jeho skvělého vedení by dělníci sotva zvládli položit sedmdesát pět kilometrů kolejí za pouhý měsíc.

Cílevědomý projekt měl bohužel i stinné stránky. V prériích vyrostla stanová města pro stavební dělníky. Hlavní zábavou zde byly především hazardní hry. Na **dočasná** obydlí dělníků také **často** útočili bojovní indiáni, většinou z válečného kmene Siouxů. Železné obludy uhánějící prériemi totiž ohrožovaly jejich **tradiční** způsob života. I přes zjevné nesnáze se ale oba úseky k sobě přibližovaly. Stavba železniční trati spojující Sacramento a Omahu byla dokončena 10. července 1869. **Brzy** byly dostavěny i zbývající kilometry železnice, a tak nadšení Američané konečně mohli přejet vlakem celý kontinent.

Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž slovo BEZ bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu. (Slovo *bez* je ve výchozím textu podtrženo. Slovo nesmí být použito jako vlastní jméno. Tvar slova *bez* musí zůstat zachován. Vzniklá věta musí být gramaticky správná a musí obsahovat přísudek.)

Nápověda: Ve výchozím textu je slovo *bez* předložka.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Na zahradě kvete bez.**

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je „bez" předložka; ve vzniklé větě musí být podstatným jménem (1./4. pád j. č.).

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 12.2 · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž slovo NADŠENÍ bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu. (Slovo *nadšení* je ve výchozím textu podtrženo. Slovo nesmí být použito jako vlastní jméno. Tvar slova *nadšení* musí zůstat zachován. Vzniklá věta musí být gramaticky správná a musí obsahovat přísudek.)

Nápověda: Ve výchozím textu je slovo *nadšení* přídavné jméno.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Film vzbudil velké nadšení.**

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je „nadšení" přídavné jméno (nadšení Američané); ve vzniklé větě musí být podstatným jménem.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 27 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(1) Na jihu Číny začala výstavba ekologického města budoucnosti, v němž základním dopravním prostředkem budou elektromobily. Na ploše větší než 100 hektarů vyroste do roku 2020 lesní město určené přibližně pro 30 000 obyvatel. ***** Fasády všech budov – od bytových domů přes nemocnice až po školy – budou totiž porostlé ohromným množstvím dřevin. Počítá se s výsadbou celkem 40 000 stromů a téměř jednoho milionu dalších rostlin přibližně 100 druhů.

(2) Tak velké množství rostlin absorbuje v průběhu jednoho roku 10 000 tun oxidu uhličitého a 57 tun dalších látek, které přírodě škodí. Za stejnou dobu rostliny vyprodukují zhruba 900 tun kyslíku. Čínské lesní město by tedy mělo být účinnou zbraní proti znečištění ovzduší v dané oblasti. Mezi očekávané přínosy tohoto projektu lze dále zařadit snížení průměrné teploty vzduchu a zvýšení rozmanitosti živočišných druhů ve městě i jeho okolí. Dřeviny poskytnou přístřeší veverkám a jiným živočichům.

Vypište z druhé části výchozího textu tři zájmena.
Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **které, tohoto, jeho**

VYSVĚTLENÍ

Všechna tři slova jsou zájmena vyskytující se v druhém odstavci výchozího textu.

C5PAD20C0T01 · 2020 – 1. řádný termín (A) · úloha 11 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Na návrší si dívky a chlapci hrají na schovávanou. Vysoko nad nimi krouží jestřáb. Děvčata náhle vyplašila hejno koroptví. Všechny děti si rázem hrát přestanou a pozorují dravce útočícího na koroptve. Již jednu drží v pařátech a odlétá s ní. „Už nehrát. Chytat koroptve," obrací se Veverčák na ostatní chlapce. Kopčem a další dva souhlasně přikývnou. Zbylí hoši se opět zapojují do hry.

Čtyři hoši se prodírají křovím. Zdá se, že vůdcem této výpravy na koroptve je bystrý Kopčem. Jako první se vydává ze svahu dolů, Veverčák je mu v patách. Jejich druzi se opozdili, neboť začali sbírat dozrávající jahody. Kopčem vyčítavě pohlédne na mlsné jahodáře, ale mlčí. Sestupuje dál po svahu. **Hoří** loveckou náruživostí. Už ledacos dokáže sám, liščí zuby na jeho náhrdelníku o tom **svědčí**. Již brzy bude moct lovit s dospělými lovci. Posledně ho zahnali kameny, když se chtěl připojit k jejich výpravě na soby.

Znenadání Kopčem spatří, jak mu Veverčák **dává** rukou znamení. Kopčem se k němu tiše připlíží. Veverčák ukazuje někam mezi ostružinové keře. Nehnutě tam leží vyhublá liška. Když si hoši všimnou vran poletujících nad ní, Kopčem zašeptá: „Liška být mrtvá." Oba vykročí směrem k ní, když vtom se zvíře vymrští, chňapne jednu menší vránu do huby a začne utíkat. Než liška zaběhne do houští, Kopčem ji trefí kamenem do nohy. Tím jí **ztíží** útěk, zvíře nyní poskakuje po třech. Hoši se rozběhnou. Jsou zdatní běžci, jejich chodidla dávno přivykla ostrým kamínkům. Raněná liška prchá přímo k divoké řece. Chlapci doufají, že tam ji dohoní. Náhle se však vyčerpané zvíře ztratí v rákosí. Hoši na sebe zklamaně pohlédnou a pak se vrátí k ostatním.

(E. Štorch, Lovci mamutů, upraveno)

Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje pouze jedno neohebné slovo?

A. zvíře nyní poskakuje po třech
B. liška prchá přímo k divoké řece
C. chňapne jednu menší vránu do huby
D. ukazuje někam mezi ostružinové keře

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

VYSVĚTLENÍ

V úseku C) je jediné neohebné slovo *do* (předložka). Ostatní úseky mají vždy dvě neohebná slova: A) *nyní*, *po*; B) *přímo*, *k*; D) *někam*, *mezi*.

C5PAD20C0T01 · 2020 – 1. řádný termín (A) · úloha 22 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Anglické souostroví Farne je domovem více než 170 000 vodních ptáků, třeba papuchalků severních či kormoránů chocholatých. Svá hnízda zde staví také 2 000 párů rybáků dlouhoocasých. Tito drobní opeřenci, vážící pouhých 100 gramů, patří mezi stěhovavé ptáky. Jsou vytrvalými letci a **právem** jsou považováni za šampiony v dálkových přeletech. Jejich migrační cesta (migrace je přesun živočichů z jedné oblasti do druhé) vede ze severní polokoule Země na polokouli jižní a zpět.

(**2**) Britští vědci se rozhodli o rybácích hnízdících na souostroví Farne získat podrobnější informace. Vybavili proto 53 rybáků měřicím zařízením a sledovali jejich let. Celkem 47 z nich se ze svého zimoviště vrátilo zpět na Farne. Zde se tito ptáci uhnízdili nejspíš na stejném místě jako předtím. Data **dále** ukázala, že Indický oceán rybáci přeletěli bez přestávky. Svou běžnou potravu lovili za letu.

Vědcům se podařilo shromáždit důkazy o ohromujících výkonech ptáčků, kteří váží méně než průměrný mobil. V odborném článku zveřejnili také detaily o nejdelší zaznamenané ptačí migraci. Jeden sledovaný rybák dlouhoocasý totiž zdolal při přesunu z Farne do antarktického zimoviště a zpět neuvěřitelných 96 000 kilometrů. Tento ptačí rekordman započal svůj tah 25. července 2015, na pobřeží Antarktidy se dostal 3. listopadu téhož roku. Po třech měsících pobytu v této oblasti Antarktidu opustil a vydal se na zpáteční cestu. 10. dubna se ocitl na cípu jižní Afriky, **pak** pokračoval na sever a na Farne doletěl 4. května 2016. Rybáci dlouhoocasí se dožívají až třiceti let. Někteří tedy mohou za svůj život nalétat tolik kilometrů, že by to vystačilo **skoro** na čtyři zpáteční cesty na Měsíc.

(www.sciencedaily.com; avifauna.cz; www.idnes.cz, upraveno)

Vypište z první části výchozího textu tři zájmena.
Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **svá, tito, jejich**

VYSVĚTLENÍ

Všechna tři slova jsou zájmena přivlastňovací nebo ukazovací obsažená v první části textu.

C5PAD21C0T01 · 2021 – 1. řádný termín (A) · úloha 6a · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.1 odpovídající tvrzení (A–E) o počtu neohebných slov. (Každou možnost lze přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou.)

6.1 Ten váš velký huňatý pes nám trochu nahání strach.

A. Žádné slovo v této větě není neohebné.
B. Pouze jedno slovo v této větě je neohebné.
C. V této větě se vyskytují celkem dvě neohebná slova.
D. V této větě se vyskytují celkem tři neohebná slova.
E. V této větě se vyskytují celkem čtyři neohebná slova.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

VYSVĚTLENÍ

Jediné neohebné slovo ve větě je *trochu* (příslovce).

C5PAD21C0T01 · 2021 – 1. řádný termín (A) · úloha 6b · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.2 odpovídající tvrzení (A–E) o počtu neohebných slov.

6.2 Kdysi v našem království vládl jeden velice mocný panovník.

A. Žádné slovo v této větě není neohebné.
B. Pouze jedno slovo v této větě je neohebné.
C. V této větě se vyskytují celkem dvě neohebná slova.
D. V této větě se vyskytují celkem tři neohebná slova.
E. V této větě se vyskytují celkem čtyři neohebná slova.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

Neohebná slova jsou *kdysi*, *v*, *velice* (příslovce a předložka).

C5PAD21C0T01 · 2021 – 1. řádný termín (A) · úloha 6c · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.3 odpovídající tvrzení (A–E) o počtu neohebných slov.

6.3 Všechny obchody i restaurace musí být bohužel dva měsíce zavřené.

A. Žádné slovo v této větě není neohebné.
B. Pouze jedno slovo v této větě je neohebné.
C. V této větě se vyskytují celkem dvě neohebná slova.
D. V této větě se vyskytují celkem tři neohebná slova.
E. V této větě se vyskytují celkem čtyři neohebná slova.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

VYSVĚTLENÍ

Neohebná slova jsou *i* (spojka) a *bohužel* (příslovce).

C5PBD21C0T02 · 2021 – 2. řádný termín (B) · úloha 23 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Daman, jemuž čeští přírodovědci kdysi říkali tlustoš, není na první pohled nijak zajímavý. Tento podsaditý živočich se vzhledem i velikostí podobá běžnému králíkovi. Daman je sice **nenápadný**, jeho příbuzného ale přehlédnete jen stěží. Je to totiž zvířecí obr – slon. Ačkoli je příbuznost damanů a slonů těžko uvěřitelná, dokládá ji řada společných znaků. Pro slony jsou charakteristické kly, tedy dva **pořádně** velké zuby vyčnívající ven z tlamy. Také damani mají dva dlouhé horní řezáky, které jim často vykukují z tlamičky. Jak sloni, tak damani mají na končetinách nehtová kopýtka, shodné znaky najdeme i na kostře obou těchto býložravců.

(**2**) První damani obývali Zemi už před mnoha miliony let, někteří z nich tehdy dosahovali téměř velikosti dnešního koně. Od té doby se ale stále zmenšovali. Dnes damani žijí hlavně v Africe. **Obratně** skáčou po stromech, překvapivě snadno se pohybují i po hladkých skalách. Na nohou totiž mají žlázky vylučující lepkavou tekutinu, díky které jejich chodidla fungují jako jakési přísavky. Organismus damanů šetří vodou, jejich moč je proto rosolovitá. Na vzduchu spolu s trusem damanů vytváří černou hmotu, která kupodivu příjemně voní. Podle některých, ne zcela spolehlivých zdrojů se tato hmota po staletí používala jako přísada do určitých typů parfémů.

(**3**) Damany znali už starověcí féničtí mořeplavci. Když při jedné ze svých plaveb po Středozemním moři přistáli u **neznámé** pevniny, uviděli velké množství králíků. Tyto živočichy ovšem Féničané vůbec neznali, a tak se domnívali, že je to nějaký nový druh damanů. Pevninu proto nazvali I safan (Země damanů). Z tohoto názvu za nějaký čas vzniklo pojmenování Hispánie, označující Pyrenejský poloostrov.

(www.temata.rozhlas.cz, upraveno)

Vypište ze třetí části výchozího textu tři dvouslabičná neohebná slova. (Název I safan neposuzujte, není správným řešením.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **ovšem, vůbec, proto**

VYSVĚTLENÍ

Všechna tři slova jsou příslovce (neohebná), každé má dvě slabiky.

C5PCD21C0T03 · 2021 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6a · 1 b.

6.1 Přiřaďte k větě odpovídající tvrzení (A–E).

Nějaký cizí pes jim znenadání vběhl na zahradu.

A. V této větě se nevyskytuje žádné zájmeno.
B. V této větě se vyskytuje pouze jedno zájmeno.
C. V této větě se vyskytují celkem dvě zájmena.
D. V této větě se vyskytují celkem tři zájmena.
E. V této větě se vyskytují celkem čtyři zájmena.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **C)**

C5PCD21C0T03 · 2021 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6b · 1 b.

6.2 Přiřaďte k větě odpovídající tvrzení (A–E).

Na všechny tyto nedostatky je upozornil jejich kolega.

A. V této větě se nevyskytuje žádné zájmeno.
B. V této větě se vyskytuje pouze jedno zájmeno.
C. V této větě se vyskytují celkem dvě zájmena.
D. V této větě se vyskytují celkem tři zájmena.
E. V této větě se vyskytují celkem čtyři zájmena.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: E)

C5PCD21C0T03 · 2021 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6c · 1 b.

6.3 Přiřaďte k větě odpovídající tvrzení (A–E).

Nikdo další kromě našich rodičů o tom rozhodovat nebude.

A. V této větě se nevyskytuje žádné zájmeno.
B. V této větě se vyskytuje pouze jedno zájmeno.
C. V této větě se vyskytují celkem dvě zájmena.
D. V této větě se vyskytují celkem tři zájmena.
E. V této větě se vyskytují celkem čtyři zájmena.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PCD21C0T03 · 2021 – 1. náhradní termín (C) · úloha 12 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Události dnešního dne mě utvrdily v mém rozhodnutí. Musím stůj co stůj zjistit, zda se ve vesničce opravdu skrývá netvor. Emma, Bronwyn a Enoch se rozhodli mě na této tajné výpravě doprovodit. Millard, jehož neviditelnost by se nám hodila, s naším plánem ale nechtěl mít nic **společného**. Dokonce jsme ho museli podplatit, aby nás nepráskl ředitelce Peregrinové.

(**2**) Po večeři jsme se s Emmou sešli u schodiště v posledním patře sirotčince. Po žebříku jsme vylezli na půdu a odtud jsme se větrací šachtou dostali na střechu. Tam už na nás čekali Enoch s Bronwyn. Právě jsem se jich chystal zeptat, jak se dostaneme na zem, **vtom** jsem ale spatřil Olivu, jak se vznáší podél střechy. Okolo pasu měla omotaný provaz. Zvědavě jsem se naklonil přes střechu, abych zjistil, k čemu je přivázaná. Uviděl jsem Fionu, jak s provazem v ruce sedí v okně svého pokoje. Velice mě potěšilo, že máme dva komplice.

„Běž první, Jacobe," řekl mi Enoch.

Nervózně jsem couval od okraje střechy: „Součástí **plánu** nebylo, že si zlomím nohy."

„Nezlomíš! Chytni se Olivy a skoč," přikázala mi Emma, „je to legrace, uvidíš. Dělala jsem to už mockrát."

Dobrá, budu jí věřit. Zamířil jsem k Olivě, ona natáhla ruce, objala mě a já jsem se zavřenýma očima vykročil do prázdna. Za okamžik jsem pod nohama ucítil zem. Oliva mě pustila a řítila se zpět na střechu s Júúúúú! na rtech. Ostatní na ni zasyčeli, ať je zticha. Pak ji jeden po druhém objali a ona je **snesla** dolů.

Když jsme byli všichni pohromadě, opatrně jsme se začali plížit k temnému lesu. Fiona s Olivou nám z okna mávaly. Štěstí nám zatím stále přálo. Když se stihneme vrátit před večerkou, Peregrinová nic nezjistí.

(R. Riggs, Sirotčinec slečny Peregrinové pro podivné děti, upraveno)

TEXT 2

Souvětí typu A: v první větě souvětí je podmět nevyjádřený, např. Stále nevím, proč to udělal (kdo, co neví? – nevyjádřený podmět já).

Souvětí typu B: podmět první věty souvětí je vyjádřen celou následující větou, např. Stále se neví, proč to udělal (kdo, co se neví? – podmět proč to udělal).

(CZVV)

Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se NEVYSKYTUJE příslovce?

A. řítila se zpět na střechu
B. nervózně jsem couval od okraje
C. odtud jsme se větrací šachtou dostali
D. za okamžik jsem pod nohama ucítil zem

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **D)**

C5PDD21C0T04 · 2021 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6a · 1 b.

Přiřaďte k souvětí 6.1 odpovídající tvrzení (A–E). (Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

6.1 Když se venku oteplí, zdejší hřiště je plné dovádějících dětí.

A. V tomto souvětí se nevyskytuje žádné příslovce.
B. V tomto souvětí se vyskytuje pouze jedno příslovce.
C. V tomto souvětí se vyskytují celkem dvě příslovce.
D. V tomto souvětí se vyskytují celkem tři příslovce.
E. V tomto souvětí se vyskytují celkem čtyři příslovce.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

C5PDD21C0T04 · 2021 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6b · 1 b.

Přiřaďte k souvětí 6.2 odpovídající tvrzení (A–E). (Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

6.2 Najednou jsme v dálce uviděli jakési světlo, které rychle blikalo.

A. V tomto souvětí se nevyskytuje žádné příslovce.
B. V tomto souvětí se vyskytuje pouze jedno příslovce.
C. V tomto souvětí se vyskytují celkem dvě příslovce.
D. V tomto souvětí se vyskytují celkem tři příslovce.
E. V tomto souvětí se vyskytují celkem čtyři příslovce.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

C5PDD21C0T04 · 2021 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6c · 1 b.

Přiřaďte k souvětí 6.3 odpovídající tvrzení (A–E). (Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

6.3 Včera se musel vrátit domů pro deštník, protože se nečekaně rozpršelo.

A. V tomto souvětí se nevyskytuje žádné příslovce.
B. V tomto souvětí se vyskytuje pouze jedno příslovce.
C. V tomto souvětí se vyskytují celkem dvě příslovce.
D. V tomto souvětí se vyskytují celkem tři příslovce.
E. V tomto souvětí se vyskytují celkem čtyři příslovce.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PAD22C0T01 · 2022 – 1. řádný termín (A) · úloha 7 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 7

Na konci měsíce jsme vždy pracovně velmi vytížení.

Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz PRACOVNĚ bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu. Výraz nesmí být použit jako vlastní jméno. Vzniklá věta musí obsahovat tvar *pracovně*, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

Např. *Utíkal směrem k pracovně.* / *V pracovně máme knihy.*

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je *pracovně* příslovce; ve vzniklé větě musí být podstatné jméno *pracovna* ve tvaru 3. nebo 6. pádu čísla jednotného.

C5PAD22C0T01 · 2022 – 1. řádný termín (A) · úloha 19 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Dne 23. března 1865 letěl nad Tichým oceánem balon, stržený vzdušným vírem. „**Ven** se vší zátěží!" zaznělo ve čtyři odpoledne. Pod koulí naplněnou plynem se ještě dlouhé hodiny zmítal koš s cestujícími. Uragán se zklidnil až ráno. V dohledu ale **stále** žádná země, všude kolem jen rozbouřené moře. Vtom balon začal prudce klesat. Trhlinou v jeho plášti totiž unikal plyn. Situace vypadala **beznadějně**. Když už byli vzduchoplavci napůl ponořeni ve vodě, zahlédli neznámý ostrov. Splasklý plášť se náhle prohnul v jakousi kapsu a balon byl větrem hnán jako loď směrem k pobřeží. Na písčitém břehu si všichni **zhluboka** oddechli.

Od té doby uběhlo již půl roku. 24. září se šel Pencroff podívat na pasti, které nalíčil. V jedné z nich sebou házel malý pekari. To bude výtečná hostina, zaradoval se námořník.

(**2**) Pečené selátko skutečně všem chutnalo. Pencroff zrovna hltal už druhou porci, když vtom zaklel. „O něco jsem si zlomil zub!" vykřikl. Pak vyňal z úst předmět, který ho připravil o část stoličky. Byla to olověná kulka! Ani zjevení nadpřirozené bytosti by trosečníky nerozrušilo víc. Při průzkumech ostrova totiž na člověka nenarazili, žádný kouř přítomnost lidí neprozrazoval.

(**3**) „Neříkal jste, Pencroffe, že ten pekari byl asi tři měsíce starý•" zeptal se inženýr.

„Přesně to jsem říkal, pane Smithi," odpověděl mu námořník, „vždyť to bylo mládě!"

„Z toho tedy vyplývá, že nedávno byla na ostrově vypálena rána z pušky."

„A že kulka," doplnil logicky uvažujícího Smithe Spilett, „zasáhla toto zvíře."

(**4**) „Buď je tedy ostrov obydlen," pokračoval Smith, „nebo tu někdo tajně přistál. Nevíme, zda to jsou přátelé, či nepřátelé• Musíme znovu prozkoumat ostrov a zjistit, jestli jsou ještě tady!"

Vysvětlivka: pekari – drobný sudokopytník podobný prasatům

(J. Verne, Tajuplný ostrov, upraveno)

Vypište z druhé části výchozího textu tři dvouslabičná neohebná slova.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **zrovna, ani, totiž**

VYSVĚTLENÍ

Všechna tři jsou příslovce (neohebný slovní druh) a mají právě dvě slabiky.

C5PBD22C0T02 · 2022 – 2. řádný termín (B) · úloha 12 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Narval jednorohý, který žije v mořích blízko severního polárního kruhu, je jedním z nejpozoruhodnějších kytovců. Jeho mláďata jsou skoro černá, dospělí jedinci mají šedobílou barvu. Samci narvala jsou vždy mohutnější než samice: na rozdíl od dospělé samice, jež váží nejvýše 1 000 kilogramů a dorůstá délky maximálně 5 metrů, dospělý samec váží i 1 600 kilogramů a dlouhý může být klidně 6 metrů. Narval se živí zejména rybami, nepohrdne ale ani měkkýši. Od lovu ho neodradí ani souvislá ledová vrstva. K dýchání využívá díry v ledu, jako každý savec totiž potřebuje dýchat vzduch. Bez nádechu vydrží pod hladinou až 30 minut.

Narvalovi se přezdívá mořský jednorožec. Slavný roh, kvůli němuž přezdívku získal, je ale ve skutečnosti kel, tedy extrémně dlouhý zub vyčnívající ven z tlamy. Zatímco pravý horní špičák samcům zpravidla zakrní a dál neroste, jejich levý horní špičák měří přes 2,5 metru. Pouze v ojedinělých případech mají samci narvala dva plně vyvinuté kly.

Odborníci dlouho pátrali po tom, k čemu narvalovi jeho kel slouží. Někteří vědci se dříve domnívali, že samci používají kel jako zbraň při boji o samici. Nedávné výzkumy ale prokázaly, že kel má zcela jinou funkci: funguje jako citlivé čidlo, které samcům třeba pomáhá zjistit teplotu vody či její hloubku a poskytuje jim také další informace nezbytné pro orientaci pod vodou.

Kdysi býval narval častým terčem chamtivých lovců. Někteří lidé byli totiž ochotni zaplatit za narvalí kel nehorázné sumy, neboť byli přesvědčeni, že má magické vlastnosti, např. údajně ochraňoval před jedy. V současnosti zájem o lov těchto živočichů už naštěstí trochu opadl.

Úsek č. 1: *také další informace nezbytné pro orientaci*
Úsek č. 2: *které samcům třeba pomáhá zjistit teplotu vody*

Které z následujících tvrzení o dvou výše uvedených úsecích výchozího textu je pravdivé?

A. V každém z těchto úseků se vyskytuje pouze jedno neohebné slovo.
B. V každém z těchto úseků se vyskytují celkem dvě neohebná slova.
C. V úseku č. 1 se vyskytuje pouze jedno neohebné slovo, v úseku č. 2 se vyskytují celkem dvě neohebná slova.
D. V úseku č. 1 se vyskytují celkem dvě neohebná slova, v úseku č. 2 se vyskytuje pouze jedno neohebné slovo.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

V úseku č. 1 jsou neohebná slova *také* a *pro* (celkem dvě). V úseku č. 2 je neohebné jen *třeba*; *které* je zájmeno, *samcům* podstatné jméno a *pomáhá* i *zjistit* jsou slovesa (ohebný slovní druh). Správně je tedy D).

C5PBD22C0T02 · 2022 – 2. řádný termín (B) · úloha 24 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Hrad Karlštejn patří mezi nejslavnější české památky.

Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz **MEZI** bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu. Výraz nesmí být použit jako vlastní jméno. Vzniklá věta musí obsahovat tvar *mezi*, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **Např.: Na mezi rostly břízy. / K mezi se nepřibližuj!**

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je mezi předložkou; ve vzniklé větě musí být podstatným jménem mez ve tvaru 3. nebo 6. pádu jednotného čísla.

C5PCD22C0T03 · 2022 – 1. náhradní termín (C) · úloha 24 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

V pondělí mě čeká zkoušení z dějepisu.

Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz ZKOUŠENÍ bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu.
Vzniklá věta musí obsahovat tvar *zkoušení*, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Zkoušení žáci byli nervózní.**

C5PDD22C0T04 · 2022 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6a · 1 b.

Přiřaďte k tvrzení 6.1 odpovídající větu (A–E).
6.1 Tato věta neobsahuje žádné zájmeno.

A. Nikdy neodložila své bílé sáčko se špičatým límcem.
B. Jako obvykle měl děda na sobě dvoje vlněné ponožky.
C. Několikrát je dost nemile překvapila nevhodným chováním.
D. Naše spolužačka je trojnásobnou mistryní republiky v plavání.
E. Ani za tři čtvrtě hodiny jsme cestu vedoucí přímo k hradu nenašli.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **E)**

C5PDD22C0T04 · 2022 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6b · 1 b.

Přiřaďte k tvrzení 6.2 odpovídající větu (A–E).
6.2 Tato věta neobsahuje žádné příslovce.

A. Nikdy neodložila své bílé sáčko se špičatým límcem.
B. Jako obvykle měl děda na sobě dvoje vlněné ponožky.
C. Několikrát je dost nemile překvapila nevhodným chováním.
D. Naše spolužačka je trojnásobnou mistryní republiky v plavání.
E. Ani za tři čtvrtě hodiny jsme cestu vedoucí přímo k hradu nenašli.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PDD22C0T04 · 2022 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6c · 1 b.

Přiřaďte k tvrzení 6.3 odpovídající větu (A–E).
6.3 Tato věta neobsahuje žádnou předložku.

A. Nikdy neodložila své bílé sáčko se špičatým límcem.
B. Jako obvykle měl děda na sobě dvoje vlněné ponožky.
C. Několikrát je dost nemile překvapila nevhodným chováním.
D. Naše spolužačka je trojnásobnou mistryní republiky v plavání.
E. Ani za tři čtvrtě hodiny jsme cestu vedoucí přímo k hradu nenašli.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

C5PDD22C0T04 · 2022 – 2. náhradní termín (D) · úloha 24 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Letošní dlouhotrvající sucho ničí úrodu.

Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz NIČÍ bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu.
Výraz nesmí být použit jako vlastní jméno. Vzniklá věta musí obsahovat tvar ničí, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: např. Ty knihy nejsou ničí.

C5PAD23C0T01 · 2023 – 1. řádný termín (A) · úloha 14 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

V takové situaci musíme stát při sobě.

Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz STÁT bude jednoznačně jiným slovním druhem než ve výchozím textu. Vzniklá věta musí obsahovat tvar *stát*, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek. Výraz *stát* nesmí být použit jako vlastní jméno.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

Např.: *Ten malý stát neznám.*

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je *stát* sloveso; ve vzniklé větě musí být podstatné jméno *stát* v 1. nebo 4. pádě jednotného čísla.

C5PBD23C0T02 · 2023 – 2. řádný termín (B) · úloha 24 · 2 b.

Výchozí text: *Dobře placení zaměstnanci odvádějí lepší práci.*
Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz PLACENÍ bude jednoznačně jiným slovním druhem než ve výchozím textu.
Vzniklá věta musí obsahovat tvar *placení*, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek. Výraz *placení* nesmí být použit jako vlastní jméno.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

Např.: Muž utekl bez placení.

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je *placení* přídavné jméno; ve vzniklé větě musí být podstatné jméno (jakýkoli pád).

C5PCD23C0T03 · 2023 – 1. náhradní termín (C) · úloha 16 · 2 b.

Výchozí text: *Když jsme zjistili, že všichni chlapci jsou živí, oddechli jsme si.*
Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz **ŽIVÍ** bude jednoznačně jiným slovním druhem než ve výchozím textu. Vzniklá věta musí obsahovat tvar *živí*, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek. Výraz *živí* nesmí být použit jako vlastní jméno.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Martin živí celou rodinu.**

C5PDD23C0T04 · 2023 – 2. náhradní termín (D) · úloha 15 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Už nás to tady nebaví, půjdeme raději domů.

Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz DOMŮ bude jednoznačně jiným slovním druhem než ve výchozím textu.
Vzniklá věta musí obsahovat tvar *domů*, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek. Výraz *domů* nesmí být použit jako vlastní jméno.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

Např.: Postavíme zde několik domů.

C5PDD23C0T04 · 2023 – 2. náhradní termín (D) · úloha 19 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1:

(**1**) Lydia stála uprostřed kuchyně a přihlížela, jak si jídlo na sporáku spokojeně pobrukuje. „Asi by ses měl podívat do dětského pokoje, Georgi."

„Proč? Stalo se něco?" zajímalo George.

„Zkrátka mi to tam teď **připadá** divné."

Šli spolu chodbou svého dokonalého domu. Jen samotný nábytek a nejrůznější technické vychytávky je přišly na třicet tisíc dolarů.

„Tak co se ti tu nezdá?" zeptal se George, když vstoupili do dětského pokoje.

(**2**) Chvilku se nic nedělo, záhy se ale před očima manželů Hadleyových zjevila africká savana, **věrně** zachycená do posledního kamínku a stébla trávy, a strop pokoje se proměnil v oblohu spalovanou žhavým sluncem. Georgeovi se rázem orosilo čelo potem.

„Pojď z toho slunce," řekl Lydii, „tohle už je moc skutečné. Stejně ale nechápu, co tě na tom znepokojuje."

Vtom se z přístrojů v rozích pokoje začaly linout pachy: horká vůně trávy, chladivý závan napajedla, ostrý zápach zvířat. Posléze se přidaly i první zvuky africké savany: dusot antilopích kopýtek, šustot supích křídel. Z keřů se vynořili lvi a pomalu se blížili k manželům Hadleyovým. George zaplavil obdiv ke géniovi, který tohle vše vymyslel. Dětský pokoj občas vypadal až neuvěřitelně přesně. Když George dostal chuť odskočit si do jakékoliv země, stačil mžik – a přání se splnilo.

Lvi se nyní zastavili a upřeně George s Lydií pozorovali. Znenadání se k nim rozběhli. Lydia zaječela a utekla na chodbu. George **vyrazil** za ní. Jakmile za sebou zabouchl dveře pokoje, rozesmál se.

„Georgi, málem nás sežrali!" polykala slzy Lydia.

„Uznávám, **nepochybně** to působí, jako by to bylo opravdové – úplná Afrika v domě. Ale nezapomeň, že to byl jen prostorový barevný film o přírodě."

(R. Bradbury, Ilustrovaný muž, upraveno)

TEXT 2:

Personifikace se uplatňuje např. ve spojení mráz kreslil na okna květy – něco (mráz), co je v našem běžném životě neživé, dělá něco (kreslí), co je typické pro člověka. Ve spojení nastaly silné mrazy se personifikace neuplatňuje.

Vypište z první části TEXTU 1 tři dvouslabičná neohebná slova.
Vlastní jména neposuzujte, nejsou správným řešením. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného neohebného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

asi, zkrátka, spolu

C5PAD24C0T01 · 2024 – 1. řádný termín (A) · úloha 19 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Serafina se probudila a pořádně se rozhlédla po ztemnělém sklepení. Zkoumala, zda nějaké krysy nebyly natolik HLOUPÉ, aby sem vlezly, zatímco spala. Tady, v rozlehlém sídle Biltmore, byly VŠUDE. Tohle je slibná noc pro lov, pomyslela si dívka a potichu se vykradla do přízemí. Ve dne bylo plné služebnictva, teď ale místnosti osiřely. Serafina tu znala každou SKULINU. Občas při svých nočních výpravách proklouzla z přízemí i do horních pater. V noci byl totiž celý dům její.

(**2**) Když bylo Serafině deset let, zeptala se tatínka, jestli i ona má v domě nějakou práci. „Ovšem, a moc důležitou!" odpověděl. „Jsi HCHK Biltmoru. Hlavní chytačka krys!"

Serafina si i teď, po více než dvou letech, vybavovala, jakou tehdy pocítila hrdost. Skutečně měla vrozený talent na chytání těch prohnaných škůdců. Ze vzpomínek ji ale najednou vytrhl zvuk ozývající se z nedaleké chodby. Někdo chodí po domě!

Serafina se přitiskla ke zdi. Vzápětí spatřila muže v černém plášti. V jedné ruce držel lucernu a druhou vlekl holčičku ve žlutých šatech. Prošli jen kousek od Serafiny. Vtom se dívenka vytrhla ze sevření a rozběhla se do sklepení. Muž ji začal pronásledovat. Co teď? Serafina by nejradši utekla. Jenže ta holčička… Serafina usilovně přemýšlela. **„Jsem jediná, kdo pro tu chudinku může něco udělat," řekla si nakonec.** A vydala se za nimi.

(**3**) Na kamenné podlaze nejhlubší části sklepení ležela rozbitá lucerna. V pohasínající záři Serafina viděla, že holčička ve žlutých šatech bojuje o život. „Za chvíli už bude konec," pronesl zloduch. Náhle mužův černý plášť vzlétl vzhůru a pak jeho záhyby obtočily tělo vzlykající dívenky jako chapadla hladové chobotnice. Na okamžik ještě Serafina zahlédla vyděšený obličej té malé bojovnice. Záhy však pláč utichl a po děvčátku nezůstalo nic než černota pláště. Nadobro zmizelo.

TEXT 2

Podstatné jméno typu A označuje osobu rodu ženského a je příbuzné se svým mužským protějškem, kterým je podstatné jméno rodu mužského životného. Příklady:

podstatné jméno typu A / jeho mužský protějšek
svědkyně / svědek
královna / král

Podstatné jméno typu B (např. dcera, žena) označuje osobu rodu ženského. Podstatná jména tohoto typu mužský protějšek se stejným kořenem nemají.

Vypište ze třetí části TEXTU 1 tři zájmena.
(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

jeho, té, nic

VYSVĚTLENÍ

Ve třetí části textu jsou zájmena: jeho (mužův černý plášť → jeho záhyby), té (té malé bojovnice), nic (nezůstalo nic).

C5PAD24C0T01 · 2024 – 1. řádný termín (A) · úloha 24 · 2 b.

Výchozí text: *Čísla, která jsou uvedena v levém sloupci, děl dvěma.*
Napište smysluplnou spisovnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz DĚL bude jednoznačně jiným slovním druhem než ve výchozím textu. (Vzniklá věta musí obsahovat tvar děl, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek. Výraz děl nesmí být použit jako vlastní jméno.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

Např.: Koupil mnoho uměleckých děl. / Loď vystřelila z děl.

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je děl sloveso; ve vzniklé větě musí být podstatné jméno dílo nebo dělo ve tvaru 2. pádu množného čísla.

C5PBD24C0T02 · 2024 – 2. řádný termín (B) · úloha 19 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Jednoho večera vešla Emily do dílny svého souseda Johna. V koutě leželo krásné jablko. Okamžitě po něm sáhla. **Právě** když spokojeně ohryzávala jádřinec, přišel John. Jakmile ji uviděl, polekaně vyjekl: „Kam se podělo to jabko?"

(**2**) „Já – já jsem ho snědla," koktala Emily.

„Proboha, to jsi neměla! To jabko bylo votrávený, byla to návnada pro krysy! Zabilo by jich to tucet cobydup!"

Vzápětí dílnou proběhla zděšená tvář, práskly dveře a Emily zmizela ve tmě. Pádila k domu, v němž žila od smrti rodičů. Teď byl ale tichý a temný. Emily zoufale vykřikla. Pomalu **nabývala** jistoty: až se všichni vrátí, najdou ji mrtvou. Jak dlouho vlastně trvá cobydup? A bude smrt bolet? Roztřesenýma rukama zapálila svíčku a vlekla se po schodech do hostinského pokoje, v němž jediném bylo zrcadlo. Sotva spatřila svůj smrtelně bledý obličej, zhrozila se. Ano, tohle je nepochybně tvář umírajícího člověka. Z rozjímání ji vytrhl zvuk kol, který se ozval zvenčí. Emily spěchala dolů do kuchyně, kam záhy vešly i její tety. Nevěřícně zíraly na tragicky vyhlížející stvoření se svíčkou v ruce.

„Emily, co se děje?" vykřikla Laura.

(**3**) „Umírám," odpověděla Emily vážně. „John **nalíčil** past na krysy. Dal do kouta otrávené jablko a já jsem ho snědla. Už mi zbývá jen pár minut života."

„Kdy jsi ho snědla?" zeptala se Laura vyděšené neteře.

„Zhruba před hodinou."

„To bys už teď byla mrtvá, nebo by ti přinejmenším bylo dost špatně," vyhodnotila situaci Alžběta. Potom rozhodla: „Lauro, dej jí pořádnou dávku hořčice s vodou, tímhle dávidlem určitě nic nezkazíme. Já jdu pro doktora. Cestou se ještě stavím u Johna."

Když se po chvilce vrátila sama, Laura vyhrkla: „Kde máš doktora?"

„Žádného doktora není **třeba**. Myslela jsem si to od samýho začátku. John si z Emily vystřelil. Chtěl ji trošku vystrašit," vysvětlila Alžběta.

(L. M. Montgomeryová, Emily z Novoluní, upraveno)

TEXT 2

Pojmenování typu A je založeno na záměně celku a části. Například ve větě V parku nebyla ani noha je vyjádřeno, že v parku nikdo nebyl. Slovem noha (tj. část) je označena osoba (tj. celek).

Pojmenování typu B na záměně celku a části založeno není. Například ve větě Včera jsem si zlomil nohu slovo noha označuje dolní končetinu, a ne nějakou osobu.

Vypište ze třetí části TEXTU 1 tři spojky.
(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **a, nebo, když**

VYSVĚTLENÍ

Ve třetí části textu se vyskytují spojky *a*, *nebo* a *když*.

C5PBD24C0T02 · 2024 – 2. řádný termín (B) · úloha 24 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Dobře krmení koně mají víc síly.

Napište smysluplnou spisovnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz KRMENÍ bude jednoznačně jiným slovním druhem než ve výchozím textu.
(Vzniklá věta musí obsahovat tvar *krmení*, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek. Výraz *krmení* nesmí být použit jako vlastní jméno.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Koupil jsem rybičkám krmení.**

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je *krmení* přídavné jméno; ve vzniklé větě musí být podstatné jméno (např. ve tvaru 4. pádu: *krmení*).

C5PCD24C0T03 · 2024 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6.1 · 1 b.

Přiřaďte k větě odpovídající tvrzení (A–E).
(Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)
Touto svou drzou poznámkou ji dost překvapil.

A. Tato věta neobsahuje žádné zájmeno.
B. Tato věta obsahuje pouze jedno zájmeno.
C. Tato věta obsahuje celkem dvě zájmena.
D. Tato věta obsahuje celkem tři zájmena.
E. Tato věta obsahuje celkem čtyři zájmena.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **D)**

C5PCD24C0T03 · 2024 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6.2 · 1 b.

Přiřaďte k větě odpovídající tvrzení (A–E).
(Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)
Vždy jsem u sebe nosila nějaký talisman pro štěstí.

A. Tato věta neobsahuje žádné zájmeno.
B. Tato věta obsahuje pouze jedno zájmeno.
C. Tato věta obsahuje celkem dvě zájmena.
D. Tato věta obsahuje celkem tři zájmena.
E. Tato věta obsahuje celkem čtyři zájmena.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **C)**

C5PCD24C0T03 · 2024 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6.3 · 1 b.

Přiřaďte k větě odpovídající tvrzení (A–E).
(Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)
Letos nám předal mnohem hodnotnější dar než loni.

A. Tato věta neobsahuje žádné zájmeno.
B. Tato věta obsahuje pouze jedno zájmeno.
C. Tato věta obsahuje celkem dvě zájmena.
D. Tato věta obsahuje celkem tři zájmena.
E. Tato věta obsahuje celkem čtyři zájmena.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **B)**

C5PCD24C0T03 · 2024 – 1. náhradní termín (C) · úloha 13 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Komár mi sál krev.

Napište smysluplnou spisovnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz SÁL bude jednoznačně jiným slovním druhem než ve výchozím textu.
(Vzniklá věta musí obsahovat tvar sál, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek. Výraz sál nesmí být použit jako vlastní jméno.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Navštívíme také divadelní sál.**

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 18 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Vstávej! Už je poledne a ty pořád ještě *spíš*!

Napište smysluplnou spisovnou větu o čtyřech slovech, v níž výraz **SPÍŠ** bude jednoznačně jiným slovním druhem než ve výchozím textu.
(Vzniklá věta musí obsahovat tvar *spíš*, musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek. Výraz *spíš* nesmí být použit jako vlastní jméno.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Dám si spíš čaj.**

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 20 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Jupiter North a Morrigan Crowová hleděli z okna jídelny. Lesem se k rodinnému sídlu Crowových blížilo **cosi** temného. Zprvu to vypadalo jako hejno netopýrů. Bylo to však příliš hlasité. Mezi **vší** tou černí svítily stovky rudých teček. Morrigan se zděsila, když zjistila, že to jsou oči mužů, koní a honicích psů.

„To jsou Honci z kouře a stínů. Musíme utéct," řekl Jupiter, vzal Morrigan za ruku a táhl ji pryč z jídelny.

„Ale co bude s mou rodinou?" zeptala se Morrigan a ukazovala na ostatní Crowovy. Všichni tři klidně seděli u stolu uprostřed rozlehlé jídelny, jako by přízračné lovce neviděli ani neslyšeli.

„Nic se jim nestane, jim ublížit nemohou. Ti Honci jdou **jen** po tobě, Morrigan."

Jupiter a Morrigan vyběhli po schodech do třetího patra. Tam mladík dokořán otevřel nejbližší okno a Morrigan uviděla na nádvoří podivný stroj s prosklenou kabinou, který připomínal obrovského pavouka.

„**Až** napočítám do tří, skočíme dolů," řekl Jupiter a vylezl na parapet. Dívka se ohlédla. Několik metrů od nich stál pes: pozoroval je žhnoucíma rudýma očima a zlověstně vrčel. Další psi se ozývali z nižších pater.

„Jedna," řekl Jupiter a pomohl dívce na okenní římsu. Štěkot psí smečky, řítící se po schodech, hrozivě zesílil. „Dva." Jupiter objal Morrigan. To už k nim od schodiště přibíhali běsnící psi. „Tři!" Chladný vzduch zasvištěl uprchlíkům kolem uší. Pak se ozvalo řinčení rozbitého skla a oba tvrdě dopadli na podlahu stroje. Zatímco si Morrigan vytahovala střep z ruky, Jupiter prudce stlačil řídicí páku dolů. Ospalý motor se probral k životu, plechový pavouk sebou škubl a všechny čtyři páry jeho obřích kovových noh vykročily k městu.

„A co teď?" zeptala se Morrigan a snažila se nepozvracet kabinu toho zvláštního stroje.

„Najdeme bránu do Nikdyuše," vysvětlil jí Jupiter, „jen tak Honcům unikneme."

(J. Townsendová, Nikdyuš, upraveno)

Tvrzení: ***** v jednom textu podstatným jménem a v jiném textu přídavným jménem.

Kterou z následujících možností je nutné doplnit na vynechané místo (*****) ve výše uvedeném tvrzení, aby toto tvrzení bylo pravdivé?

(Posuzované výrazy jsou ve výchozím textu podtrženy.)

A. Jak výraz *černí*, tak výraz *řinčení* může být
B. Ani výraz *černí*, ani výraz *řinčení* nemůže být
C. Na rozdíl od výrazu *řinčení* může být výraz *černí*
D. Na rozdíl od výrazu *černí* může být výraz *řinčení*

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

C5PAD25C0T01 · 2025 – 1. řádný termín (A) · úloha 10 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Aru se probrala na podlaze v Síni bohů. Vzápětí spatřila své spolužáky. Vypadali, jako když se film zastaví uprostřed bojové scény. Byli ztuhlí v čase. Aru se postavila a opatrně se jich dotkla. Kůži měli teplou, na krku jim **tepala** krev, na těle žádné zranění. SAKRA, co se to stalo? pomyslela si.

Náhle se odněkud zvenčí ozval jakýsi skřípot. Znělo to jako otevírání dveří. Aru se rozběhla ke vchodu. To, co před Síní bohů objevila, jí vůbec nedávalo smysl. Máma s očima plnýma paniky měla obě nohy nad zemí, jako by zmrzla ve skoku. Kamenný slon, jenž stál v muzeu desítky let, zvedl chobot a znovu vydal ten skřípavý zvuk.

(**2**) Vystrašená Aru se pokoušela stáhnout mámu na zem a přitom křičela: „Mami, dělej něco! Ten slon je posedlý!" Jenže máma se ani nepohnula.

Vtom z nitra **oživlého** slona zaburácel hluboký a drsný hlas: „Slyšte všichni! Jak se opovažujete rozsvítit lampu?" Vzápětí slonovi cosi vylétlo z tlamy. Byl to… holub.

„Kde je ten prastarý válečník, který rozsvítil lampu z Bháratu?" zjišťoval pták.

Dívka bez přemýšlení vyhrkla: „Jak to, že teď zníš jinak?" Předtím byl holubův hlas temný jako bouře, teď jí ale připomínal jejího matikáře s pisklavým hlasem.

Holub nafoukl hruď: „Něco se ti nezdá na mé mluvě, lidská holko? Buď ráda, že se s tebou vůbec bavím. Měla bys vědět, že jsem schopný napáchat velikou zkázu! Kdekdo se mě bojí!"

(**3**) „A co je na tom dobrého?"

„Na tom je něco mocného," odfrkl si pták, „a když si můžu vybrat mezi dobrem a mocí, vždy zvolím to druhé. Ale k věci. Lampa byla rozsvícena. Rozsvítit ji **zvládne** jen ten, kdo má mimořádné schopnosti – Pánduovec. Jeho role je nyní zcela **zásadní**!"

Aru zvedla bradu: „Tu lampu jsem rozsvítila já."

Holub dočista zkoprněl: „HERNAJS, tak to se můžeme se světem rozloučit."

(R. Chokshi, Aru Šah a konec času, upraveno)

TEXT 2

Výraz typu A: i bez okolního textu **lze** určit, o který slovní druh jde, např. domy (je to vždy podstatné jméno).

Výraz typu B: bez okolního textu **nelze** určit, o který konkrétní slovní druh jde, např. stát (může to být buď podstatné jméno, nebo sloveso).

Které z následujících tvrzení o výrazech podtržených v TEXTU 1 je pravdivé? (Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

A. Jak zranění, tak otevírání jsou výrazy typu A.
B. Jak zranění, tak otevírání jsou výrazy typu B.
C. Zranění je výraz typu A, otevírání je výraz typu B.
D. Zranění je výraz typu B, otevírání je výraz typu A.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **D)**

VYSVĚTLENÍ

„Zranění" může být přídavné i podstatné jméno (typ B); „otevírání" je vždy podstatné jméno (typ A).

C5PBD25C0T02 · 2025 – 2. řádný termín (B) · úloha 8 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Jednoho zářijového rána byly na dvoře všechny děti z Vratiče – tak se jmenoval náš dětský domov. Byl totiž úklidový den. Vytřepávali jsme polštáře, deky a prostěradla. Náhle přijel listonoš ze **vsi** a zdálky mával obálkou. Gerd, ředitelka Vratiče, si převzala dopis, a když ho dočetla, zašeptala: „Za dva týdny sem přijedou inspektoři: zkontrolují hygienické podmínky a přepočítají děti." Přelétla nás neklidným pohledem, jako by nás počítala. To ale nemusela. Věděli jsme, že ve Vratiči je padesát jedna dětí, tedy přesně o jedno víc, než povoluje úřední nařízení.

(**2**) Zrovna jsme se chystali odnést lůžkoviny dovnitř, když na PŘÍJEZDOVOU cestu vjelo zrezivělé volvo. Zaparkovalo a dveře auta se otevřely. Nejdřív se vynořila obrovská noha porostlá černými chlupy, poté s hekáním vylezla celá řidička. Byla dva metry VYSOKÁ a břicho měla jako **sud**. Rozhostilo se hrobové ticho. Před námi totiž stála Gorila! Ostatní děti se rozběhly do domu, já jsem ale dočista zkameněla. Teprve když se mé a Goriliny oči střetly a ona se zasmála, přičemž ODHALILA své ohromné tesáky, jsem vystřelila pryč. Pádila jsem do pokoje. Bylo tu nebývale rušno.

(**3**) Aron na mě šibalsky mrknul: „Jonno, viděla jsi to obrovský břicho? Je úplně jasný, proč sem přijela. Adoptovat dítě je levnější než si kupovat maso v obchodě."

„Ty jsi ale hloupej. Přestaň si vymýšlet," odsekla jsem mu.

Chvilku jsme se popichovali, když vtom do pokoje vstoupily Gorila a Gerd.

„Nástup!" rozkázala šéfka Vratiče. Postavili jsme se do řady a Gorila si nás začala prohlížet. U mě se zastavila.

„To je Jonna – naprosto beznadějný případ," posteskla si Gerd.

Gorila ale nečekaně prohlásila: „Já si tu holku vemu."

Rozbušilo se mi srdce a bylo mi na zvracení. Gerd ještě vzala Gorilu do kanceláře VYPLNIT nějaké údaje do formulářů o adopci a zanedlouho už volvo opouštělo Vratič. Já jsem seděla na sedadle spolujezdce.

(F. Nilsson, Gorila a já, upraveno)

TEXT 2

Slovní tvar typu A: napíšeme-li v daném tvaru podstatného jména nad jednu souhlásku háček, získáme spisovný tvar slovesa (např. vázu → vážu).

Slovní tvar typu B: napíšeme-li v daném tvaru podstatného jména nad jednu souhlásku háček, získáme spisovný tvar jiného podstatného jména (např. bankou → baňkou).

Vypište z druhé části TEXTU 1 dva dvouslabičné tvary zájmen.
(Slovo *přičemž* neposuzujte, není správným řešením. Zájmena zapište ve stejném tvaru, v němž jsou užita v TEXTU 1.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **námi, ona**

VYSVĚTLENÍ

Obě slova jsou dvouslabičné tvary zájmen vyskytující se ve druhé části textu.

C5PCD25C0T03 · 2025 – 1. náhradní termín (C) · úloha 16 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

Haló, slyšíme se?
Mňau, protáhlo se kotě.
Hybaj do postele, už je noc.
Žbluňk – a už byla ve vodě.
Šup s tím zpátky do krabice.
Ouvej, asi jsem se přejedl.
Alou domů.
Psst, mluv tiše, ať ho nevzbudíš.
Nuže, pojďme tedy do toho.
Sláva, konečně jsem tu úlohu vyřešil.
Hej ty tam, pojď sem.
Prásk a z krbu se vyvalil oblak dýmu.
Kšá, zavolal jsem na slepice.
Hrr na ně!
Hergot, zase se nám to nepovedlo.
Cink – klíče spadly na zem.

TEXT 2

Citoslovce typu A slouží k navázání/udržení kontaktu s tím, komu je promluva určena (např. ahoj, aha), vyjadřují výzvu (např. hajdy, bacha) nebo napodobují nějaký zvuk (např. bum, kykyryký).
Hlavní funkcí **citoslovcí typu B** (např. mňam, fuj) je vyjádřit kladnou či zápornou emoci (např. radost, nadšení, spokojenost, opovržení, nechuť, zlost, bolest). Neslouží tedy k navázání/udržení kontaktu, nevyjadřují výzvu ani nenapodobují nějaký zvuk.

V TEXTU 1 jsou tučně vyznačena citoslovce. Najděte mezi nimi tři citoslovce typu B a napište je. (Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2. Citoslovce posuzujte ve významu, který mají v TEXTU 1. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **ouvej, sláva, hergot**

C5PDD25C0T04 · 2025 – 2. náhradní termín (D) · úloha 3 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Jeden sedlák měl tři syny,
nebáli se žádné dřiny.
„Kubo, dojdi pro kládu!"
Kuba kývl: „Tak já jdu."
Šlapal, šlapal, přišel k lesu:
„Já tu kládu neunesu!"
Posadil se, **vzdychl**: „**Ech**,
co mám dělat? Je to pech!"
Kuba nejde… Co se děje?
Zavolali pro Matěje.
„Matěji, běž pro kládu!"
Matěj kývl: „Tak já jdu."
Šlapal, šlapal, přišel k lesu:
„Já ji taky neunesu!"
Posadil se, **vzdychl**: „**Ach**."
Kuba dodal: „Kde je brach?"
Matěj nejde… To je doba –
ztratili se v lese oba!
„Honzo, dojdi pro kládu!"
Honza kývl: „Tak já jdu."
Šlapal, šlapal, přišel k lesu:
„Sám tu kládu neunesu.
Na jednoho je jí moc –
pospěšte mi na pomoc!
Chopte se té klády, bratři,
ve třech máme sílu za tři!"
Už se kláda nakládá:
„Hej rup! Šup s ní na záda!"
Už ji nesou svižným krokem
polní cestou za potokem,
tuhle kládu z javora
přinesli až do dvora.

Ve které z následujících možností jsou významové vztahy mezi slovy nejpodobnější vztahům mezi slovy **VZDYCHNOUT – ECH – ACH**?
(Slova vzdychnout, ech a ach jsou ve výchozím textu vyznačena tučně. Posuzujte je ve významu, který mají ve výchozím textu.)

A. vychutnat – mňam – fuj
B. přiběhnout – hajdy – kšc
C. podivit se – fíha – jémine
D. zděsit se – proboha – baf

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

C5PAD26C0T01 · 2026 – 1. řádný termín (A) · úloha 2 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(1) Táta kouká jako cizí, / co to vidí v televizi? / Chudák štěně Opuštěně! / Táta řekne odhodlaně: / „Vezmem si ho ještě dnes, / než z něj bude Opupes!" / A tak si vzal frak a lulku / a už míří do útulku: / tam se, chudák, tulí k stěně / malé štěně Opuštěně. / „Půjdeš se mnou?" ptá se táta. / „Haf, haf, půjdu natotata." / „Auta budou kolem bzučet, / vezmu si tě do náruče. / (2) Nehody jsou dnes a denně, / pojď, ty štěně Opuštěně. / U nás, tam tě uvítá / domeček jak ulita." / (3) Tak to vzali přes vesnice, / vydýchat si mohli plíce, / jak se hnali do přístřeší. / Sára už se doma těší, / kouká z okna: „Co to štěká?" / Maličkatá bílá deka! / „Maminka ti nandá mlíčka, / budem si tě hezky hýčkat, / vykoupem tě v horké pěně, / viď, ty štěně Opuštěně! / (4) Pak ti budem drbat záda, / maličkatá, huňatá, / jak to mají ráda / Opuštěňata." /
Vysvětlivka: lulka – typ dýmky
(R. Král: Pohádka o Opuštěněti; upraveno)

Které z následujících tvrzení o výrazu *Opuštěně* je pravdivé?

A. Výraz *Opuštěně* je jak ve výchozím textu, tak ve větě *Opuštěně vypadalo i to druhé stavení* příslovcem.
B. Výraz *Opuštěně* je jak ve výchozím textu, tak ve větě *Opuštěně vypadalo i to druhé stavení* podstatným jménem.
C. Výraz *Opuštěně* je ve výchozím textu příslovcem a ve větě *Opuštěně vypadalo i to druhé stavení* je podstatným jménem.
D. Výraz *Opuštěně* je ve výchozím textu podstatným jménem a ve větě *Opuštěně vypadalo i to druhé stavení* je příslovcem.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu je *Opuštěně* podstatné jméno středního rodu (jméno štěněte); ve větě o stavení je *opuštěně* příslovce vyjadřující způsob (vypadalo opuštěně).

C5PAD26C0T01 · 2026 – 1. řádný termín (A) · úloha 23 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Roku 1961 světově uznávaný chemik Otto Wichterle doma sestavil ze stavebnice Merkur přístroj známý pod názvem čočkostroj a vyrobil první použitelnou sérii gelových kontaktních čoček. *****

Jejím předchůdcem je stavebnice Inventor, kterou v roce 1920 začal v Polici nad Metují vyrábět Jaroslav Vancl. Kovové díly Inventoru se spojovaly kovovými háčky. Daný spojovací systém ale dětem připadal příliš složitý, navíc umožňoval sestavit jen malé množství modelů. Inventor proto nebyl přijat moc kladně. V roce 1925 Vanclova firma **přechází** na jednodušší spojovací systém: kovové části nové stavebnice, která dostala název Merkur, byly k sobě spojovány maticemi a šroubky. Díky tomu bylo možné sestrojit mnohem víc modelů.

(**2**) Zájem o Merkur rychle **rostl**. Postupně přibývaly nové díly a vznikly také nové řady s elektrickými modely. Do slibného vývoje ale zasáhla druhá světová válka, další velkou ránu Vanclovi zasadili komunisté. Poté, co v únoru 1948 **převzali** moc, Vanclovu firmu (stejně jako řadu jiných) zrušili. Stavebnici Merkur tedy začal nově vyrábět státní podnik, v němž Jaroslav Vancl pracoval na pozici běžného dělníka. Časem se ale stali vedoucími dílny jeho dva zeťové, a protože všichni tři mohli částečně ovlivňovat výrobu, produkt si zachoval svou kvalitu. V období 1962–1989 Československo vyrobilo přes 5 milionů stavebnic značky Merkur, tři čtvrtiny této produkce však byly vyvezeny do zahraničí.

(**3**) Od roku 2006 má Merkur své muzeum v Polici nad Metují. K oblíbeným exponátům patří vláčky, replika Wichterleho čočkostroje či obří Ocelové město, soustava budov inspirovaná stejnojmenným románem Julesa Verna. Stavebnici dodnes **využívají** při výuce mnohé školy. Možná už brzy bude Merkur znovu stát u zrodu velkého vynálezu.

Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu (23.1–23.4), zda se v něm vyskytuje zájmeno (A), nebo ne (N).

A. 23.1 která dostala název Merkur
B. 23.2 díky tomu bylo možné sestrojit
C. 23.3 byly k sobě spojovány maticemi a šroubky
D. 23.4 všichni tři mohli částečně ovlivňovat výrobu

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **23.1 A; 23.2 A; 23.3 A; 23.4 A**

VYSVĚTLENÍ

23.1: *která*; 23.2: *tomu*; 23.3: *sebou/k sobě*; 23.4: *všichni* – ve všech úsecích se zájmeno vyskytuje.

C5PBD26C0T02 · 2026 – 2. řádný termín (B) · úloha 23 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Když se řekne Olomouc, řada lidí si ihned vybaví **proslulé** olomoucké tvarůžky, leckdy **nazývané** syrečky. Tvarůžek patří k sýrům s velmi výraznou vůní i chutí. Dnes je tato delikatesa k dostání v 31 variantách: jednotlivé produkty se liší hmotností i tvarem (dělají se bochánky, kroužky aj.), některé jsou i ochucené (např. česnekem, kmínem).

(**2**) Tvarůžky se kdysi začaly vyrábět na venkově u Olomouce, a protože se prodávaly na olomouckých trzích, časem dostaly přízvisko „olomoucké". Nabízely se i v hostincích (skvěle se totiž hodily k pivu) a někdy se používaly také jako platidlo. Některé dochované texty se zmiňují třeba o tom, že když se roku 1601 ve vesnici Hradečná kopala studna, studnař dostal za svou práci peníze a dvě kopy tvarůžků k tomu. V 2. polovině 19. století se centrem výroby syrečků staly Loštice. Právě zde založil roku 1876 svoji tvarůžkárnu Josef Wessels. Po jednadvaceti letech převzal vedení této firmy jeho syn Alois Wessels a tomu se podařilo rozjet výrobu ve velkém. Netrvalo dlouho a syrečky se začaly i vyvážet. Ve 20. letech 20. století pak byla představena zásadní novinka: balení tvarůžků do celofánu, který zmírnil jejich pronikavý zápach a usnadnil manipulaci při prodeji.

(**3**) Za komunistické éry kvalita produkce tvarůžků poněkud klesla, vyhlášenou pochoutkou se znovu staly až po sametové revoluci. Jejich jedinečné vlastnosti byly roku 2010 oceněny výborem Evropské komise, který syrečkům udělil chráněné zeměpisné označení. Od té doby se olomoucké tvarůžky smějí vyrábět jen na Olomoucku. Olomouc je na to právem hrdá, a tak není divu, že se zde koná tvarůžkový festival. Rozhodně si ho nenechte ujít. Pokud navštívíte i **nedaleké** město Loštice, v němž je muzeum tvarůžků, zajděte do místní cukrárny, nabízející tvarůžkové kremrole a další **netradiční** zákusky.

TEXT 2

Sloveso typu A (např. slibovat) má ve 3. osobě čísla jednotného způsobu oznamovacího času přítomného **jiný** tvar než ve 3. osobě čísla množného způsobu oznamovacího času přítomného.

Sloveso typu B (např. končit) má ve 3. osobě čísla jednotného způsobu oznamovacího času přítomného **stejný** tvar jako ve 3. osobě čísla množného způsobu oznamovacího času přítomného.

Rozhodněte o každém z následujících úseků TEXTU 1 (23.1–23.4), zda se v něm vyskytuje příslovce (A), nebo ne (N).

23.1	řada lidí si ihned vybaví
23.2	usnadnil manipulaci při prodeji
23.3	že se zde koná tvarůžkový festival
23.4	patří k sýrům s velmi výraznou vůní

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **23.1 A; 23.2 N; 23.3 A; 23.4 A**

VYSVĚTLENÍ

Příslovce jsou: *ihned* (23.1), *zde* (23.3), *velmi* (23.4); úsek 23.2 žádné příslovce neobsahuje.

C5PCD26C0T03 · 2026 – 1. náhradní termín (C) · úloha 3 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Na ulici nastal zmatek,
může za to semafor,
*****,
vymyslel si bezva fór:
růžově a modře svítí.
Řidiči jsou zmatení,
policie už se řítí
sepsat o tom hlášení.
Je to jasný jako facka,
pravil řidič tříkolky:
na modrou maj jezdit kluci,
růžová je pro holky.
Jenže každý nepochopil
tato nová pravidla,
a tak už se v křižovatce
srazila dvě vozidla.
Dodávka se chtěla vyhnout,
narazila do značky,
přijedou i záchranáři,
už se blíží houkačky.
Zapeklitá situace
vyvolala paniku,
ve vozovce běhá ovce,
skočila tam z chodníku.
Chlapi v černých uniformách
s vysílačkou u ucha
oznámili na centrálu,
že to bude porucha.
Rozhodli se pro rychlé
a radikální řešení:
porouchaný semafor
prý hned na místě vymění.
(Š. Krejčí: Nezbedný semafor; upraveno)

Které z následujících tvrzení je pravdivé?
(Výraz zmatení je ve výchozím textu podtržen. Věty s posuzovaným výrazem jsou gramaticky správné.)

A. Jak ve výchozím textu, tak ve větě *Součástí plánu bylo zmatení protivníků* je výraz *zmatení* přídavným jménem.

B. Jak ve výchozím textu, tak ve větě *Součástí plánu bylo zmatení protivníků* je výraz *zmatení* podstatným jménem.

C. Výraz *zmatení* je ve výchozím textu podstatným jménem, ale ve větě *Součástí plánu bylo zmatení protivníků* je přídavným jménem.

D. Výraz *zmatení* je ve výchozím textu přídavným jménem, ale ve větě *Součástí plánu bylo zmatení protivníků* je podstatným jménem.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PCD26C0T03 · 2026 – 1. náhradní termín (C) · úloha 23 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Během léta bývají zahrady i krásně rozkvetlé louky plné motýlů, s nástupem podzimu se ovšem situace zásadně změní. Kam křehcí krasavci mizí? Téměř nikdo neví, že někteří motýli odlétají do teplých krajin. Příkladem je třeba babočka admirál, rozšířená po celé Evropě. Nejodvážnějším cestovatelem z hmyzí říše je ale monarcha stěhovavý. Tento motýl, žijící v létě u hranic USA s Kanadou, se na zimu vždy přesouvá do středního Mexika. Jeho výkon je obdivuhodný, monarcha totiž denně zvládne urazit i 120 km.

(**2**) Babočka s monarchou jsou však spíše výjimkou. Většina motýlů totiž zimu přečkává v různých vývojových stádiích: nejčastěji ve formě vajíčka nalepeného na větvích rostlin, ve stádiu housenky či jako kukly; nejméně druhů přezimuje ve stádiu dospělého jedince. Mezi motýlí otužilce patří žluťásek řešetlákový. Tento středně velký motýl na zimu **upadá** do strnulosti podobné zimnímu spánku, typickému pro řadu savců. Na rozdíl od jiných motýlů, kteří zimu tráví ve speciálním úkrytu (v tmavé jeskyni, v dutině stromu aj.), žluťásek řešetlákový **zpravidla** přezimuje tak, že se zavěsí na nějakou rostlinu. V těle mu proudí zvláštní látka, díky níž se udrží naživu i při nízkých teplotách.

(**3**) Žluťásek řešetlákový bývá prvním motýlem, kterého spatříte koncem zimy **poletovat** v přírodě. Možná se ptáte, jak ho poznáte. Docela snadno: křídla samečků jsou zbarvena jasně žlutě, samička je světlejší a obě pohlaví mají na každém křídle červenofialovou tečku.

Další zajímavostí tohoto motýla je jeho dlouhý životní cyklus. Z nakladených vajíček se vylíhnou zelenobílé housenky. Stádium housenky trvá cca 30 dnů, stádium kukly je asi o polovinu kratší. Dospělý žluťásek se dožívá až 12 měsíců a to je v motýlí říši úctyhodný věk. Obvykle totiž motýli žijí ve stádiu dospělého jedince jen 2–3 týdny, některé druhy **dokonce** jen pár dnů. Žluťásek řešetlákový je zkrátka motýlí rekordman.

TEXT 2

Sloveso typu A je sloveso, jehož trvalou součástí je SE, např. *smát se* (např. věta *Tomáš tomu smál* není gramaticky správná).

Sloveso typu B je sloveso, které lze použít jak bez SE, tak s ním (záleží na tom, co chceme vyjádřit), např. *chytit se* × *chytit* (*chytil se za hlavu* × *chytil míč*).

Pozn.: U sloves typu A lze SE vypustit pouze ve specifických případech (např. *Smál se tomu? – Ano, smál.*).

Rozhodněte o každém z následujících úseků TEXTU 1 (23.1–23.4), zda se v něm vyskytuje předložka (A), nebo ne (N).

23.1 že někteří motýli odlétají

23.2 typickému pro řadu savců

23.3 mezi motýlí otužilce patří žluťásek

23.4 vajíčka nalepeného na větvích rostlin

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **23.1 N, 23.2 A, 23.3 A, 23.4 A**

C5PDD26C0T04 · 2026 – 2. náhradní termín (D) · úloha 3 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Malý velbloud jednou v poušti
spatřil palmy, vodu, houští.
Hned se pustil za nimi,
běžel celé hodiny.
(**2**) Nepomyslel na potíže.
Místo aby byly blíže,
jsou teď palmy mnohem dál.
V poledne to velbloud vzdal.
Kam dohlédne, holé skály.
Velbloud fňuká, slunce pálí,
dlouhé nožky těžce vleče,
hlava bolí, v zádech křeče,
strašlivě mu kručí v bříšku.
A tu náhle potká lišku.

„Ztratil jsem se, hledám mámu –
nevidělas karavanu?
Nesli pytle s vanilkou."
(**3**) „Ti tu byli před chvilkou!
Už jsou támhle, u těch skal."
Plakal, anebo se smál?
Velbloud běžel ze všech sil.
Za kopcem je dohonil.
Šťastně našel mámu s tátou,
dostal pusu chundelatou,
napil se a najedl.
Styděl se, co provedl.
(**4**) Když konečně došli domů
k stanům pod korunou stromu,
rodiče se usmívali:
„Palmy, voda kdesi v dáli?
Tahle země neznámá
byla fata morgána –
jenom přelud, zrcadlení.
Honils to, co vlastně není!"

Vysvětlivka: karavana – skupina obchodníků a zvířat cestující pouští
(A. Šotolová: Fata morgána; upraveno)

Tvrzení: Tento výraz je ve výchozím textu příslovcem, ale v jiném textu může být ohebným slovem.
Pro které výrazy podtržené ve výchozím textu platí výše uvedené tvrzení?

A. pro celkem dva podtržené výrazy, a to *jednou* a *těžce*
B. pro celkem dva podtržené výrazy, a to *jednou* a *domů*
C. pro celkem dva podtržené výrazy, a to *těžce* a *domů*
D. pro všechny tři podtržené výrazy

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

Mluvnické kategorie podstatných jmen (pád, číslo, rod, vzor)

72 úloh

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 4 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Složil jsem noviny, položil je na stolek a povídali jsme si se Zrzkem o něčem jiném. Vždycky je o čem povídat. Třeba proč černý kocour přebíhá lidem přes cestu a proč někteří lidé věří, že jim nosí smůlu a že **štěstí** nosí jen a jen trojbarevná kočička. Proč lidé kočce neříkají kocourka nebo kocouřička. Proč se kocourům a kočkám dohromady říká kočka a proč se **kohoutovi** neříká slepičák, když se slepicím říká slepice. Nebo proč kočky nesedají na **vajíčkách** jako slepice. Tak třeba o tom jsme mluvili.
(M. Černík, Kocouří knížka, upraveno)

Určete pád a vzor slov zvýrazněných ve výchozím textu. (Vzor zapište celými slovy, nepoužívejte zkratky.)
Určujte slova: **štěstí**, **kohoutovi**, **vajíčkách**.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:
štěstí – 4. pád, vzor stavení
kohoutovi – 3. pád, vzor pán
vajíčkách – 6. pád, vzor město

VYSVĚTLENÍ
Každé slovo se správně zařadí skloňováním: štěstí/stavení (vzor neutra zakončená na -í), kohoutovi/pánu (vzor mužský životný), vajíčkách/městech (vzor neutra zakončená na -o).

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 22 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Byl jeden král, byl starý,
už netěšil ho svět.
Netěšily ho dary.
Ten král rád jedl med!
(**2**) Tak rád ho jedl z misky,
rád **strkal** do něj nos.
Měl medu plné pysky
a trůn měl plný vos.
(**3**) Když jedl med, trůn zářil,
když nejedl, trůn zhas.
Ten král se šťastně tvářil
a tak mu plynul čas.
(**4**) Na jeho sladkém nose,
jenž svítil jako báň,
se zalíbilo vose.
A usedla si naň.
(**5**) Král nehněval se na ni.
Ten starý král byl rád.
Čechral si bradu dlaní
a chtělo se mu spát.
(**6**) Ten král hrál na mandoru…
Ach, co jej napadlo
důvěřovati tvoru,
který má žahadlo…
(**7**) Když jednou setmělo se
a začal padat sníh,
král omluvil se vose
a třikrát mocně kých!
(**8**) Ta vosa byla podlá.
Ten nevděčný tvor zhrd.
Ta vosa krále bodla
a král měl z toho smrt…
(V. Nezval, Manon Lescaut)

Které z následujících tvrzení o slově tučně vyznačeném ve výchozím textu (*strkal*) není pravdivé?

A. První slabiku slova tvoří tři hlásky.
B. Slovo obsahuje lichý počet souhlásek.
C. Slovo obsahuje sudý počet samohlásek.
D. Druhá slabika slova obsahuje tvrdou souhlásku.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **C)**

VYSVĚTLENÍ

Slovo *strkal* obsahuje pouze jednu samohlásku (*a*), tedy lichý počet – tvrzení C) není pravdivé.

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 26 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Podstatná jména pomnožná nemají tvary jednotného čísla, ale pouze tvary množného čísla, např. jedny housle hrály krásně (nikoli jedna housle hrála krásně).

Rozhodněte o každé z následujících možností, zda obsahuje pouze podstatná jména pomnožná (A), nebo ne (N):

26.1 dveře, kliky, vrata

26.2 brýle, kleště, nůžky

26.3 kalhoty, ponožky, boty

26.4 narozeniny, svátky, prázdniny

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: 26.1 – N; 26.2 – A; 26.3 – N; 26.4 – N

VYSVĚTLENÍ

V 26.1 slovo *kliky* není pomnožné (1. pád jedn. č. – klika); v 26.3 *ponožky* ani *boty* nejsou pomnožná; v 26.4 *svátky* není pomnožné (1. pád jedn. č. – svátek).

C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 14 · 3 b.

Přiřaďte k jednotlivým větám (14.1–14.3) odpovídající tvrzení (A–E):

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

14.1 Rád se díval do korun rozkvetlých bříz.

14.2 Trpěl nepřekonatelnými bolestmi páteře.

14.3 Všechny ze třídy okouzlil širokým úsměvem.

A. Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v čísle.

B. Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v rodě.

C. Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují v pádě, čísle i rodě.

D. Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v čísle a rodě.

E. Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v pádě a čísle.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

14.1 – C; 14.2 – B; 14.3 – A

VYSVĚTLENÍ

14.1: *korun* i *bříz* jsou rod ženský, 2. pád, množné číslo. 14.2: *bolestmi* (ž., 7. p., mn. č.) × *páteře* (ž., 2. p., j. č.) – shodují se pouze v rodě. 14.3: *třídy* (ž., 2. p., j. č.) × *úsměvem* (m. neživ., 7. p., j. č.) – shodují se pouze v čísle.

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 5.1 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(1) Jsi to ty, moře. Nezměněné.
Přece máš vždycky jinou tvář.
Jsi stejné. To my došli k změně.
Tak ahoj, moře! Jak se máš?
Když narodíš se v Praze, v Třinci,
o moři nemáš potuchu.
Ahój – tak zdraví námořníci
a Češi. Ti však na suchu.
V přístavu dřímá tolik lodí,
že přes ně vodu nevidíš.
Mít přístav – to se někdy hodí
a někdy je to na obtíž.

(2) Moře – to nejsou jenom lodě,
to je i širá holá pláň.
Strach z vody? Ten tu pošleš k vodě
a už v tom plaveš. A jsi sám.
Racci se křikem dvoří moři.
Je večer. Prostíráme stůl.
Do moře padá slunce. Hoří.
Syčí to. Zbude jenom sůl.
Dech noci sfouknul svíčky všecky.
Sfoukne i moji? Tu taky?
Jen obzor mrká. Spiklenecky.
Útesy. Mosty. Majáky.

(R. Malý, A co šuměla mušle, upraveno)

TEXT 2

Personifikace – lidská činnost se přisuzuje zvířeti, rostlině nebo věci, např. mráz pokreslil všechny okenní tabulky.

(L. Lederbuchová – E. Beránková, Čítanka 6, upraveno)

Napište spisovné dvouslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem PLAVAT a zároveň se skloňuje podle vzoru MUŽ. (Slovo plavat pochází z TEXTU 1, správná odpověď se v TEXTU 1 nevyskytuje.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **plavec**

VYSVĚTLENÍ

Slovo plavec je dvouslabičné, příbuzné s plavat a skloňuje se podle vzoru muž.

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 5.2 · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Napište spisovné tříslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem SLUNCE a zároveň se skloňuje podle vzoru HRAD. (Slovo slunce pochází z TEXTU 1, správná odpověď se v TEXTU 1 nevyskytuje.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **slunečník (nebo: slunovrat)**

VYSVĚTLENÍ

Slunečník i slunovrat jsou tříslabičná podstatná jména příbuzná se slovem slunce, skloňující se podle vzoru hrad.

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 12.1 · 0,5 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Za nejslavnějšího rodáka italských Benátek bývá považován Marco Polo, středověký kupec a cestovatel. Jeho cesta do Číny je vylíčena v cestopise Milion, po staletí považovaném za seriózní dílo. V současnosti však mezi některými odborníky panuje názor, že Marco si vše vymyslel. Jaká je tedy pravda?

Víme, že roku 1298 se odehrála námořní bitva mezi janovským a benátským loďstvem. Janované tehdy zajali kapitána jedné benátské galéry, jistého Marca Pola. Marcův spoluvězeň si písemně zaznamenával jeho **zajímavé** vyprávění o cestě do Číny. Když byli zajatci propuštěni, Rustichello da Pisa své zápisy z vězení vydal knižně a **slavný** cestopis byl na světě.

(**2**) Podle knihy se sedmnáctiletý Marco vypravil do Orientu. Dostal se až ke dvoru chána Kublaje, který si prý Marca velmi oblíbil. O životě na chánově dvoře si pak nadšeně četli čtenáři Milionu. Fascinovalo je líčení Kublajovy armády, popis čínské módy nebo používání pro Evropana tehdy neznámého paliva, v němž dnes poznáváme uhlí.

Někteří odborníci ale upozorňují na to, že Marcův popis Kublajovy říše má řadu trhlin. V cestopise je například uvedeno, že Číňané trupy svých pětistěžňových lodí utěsňovali pomocí smoly zvané chunam. Archeolog Daniele Petrella však zjistil, že toto slovo je perské, nikoli čínské. Navíc Kublajovy lodě neměly víc než tři stěžně. Petrella se proto domnívá, že Marco se dostal maximálně na pobřeží Černého moře. Tam se mohl setkat s perskými námořníky a jejich zážitky z Číny pak vydávat za **vlastní**. O tom však neexistují **jasné** důkazy. S Petrellou nesouhlasí třeba čínský historik Tang Pao-chaj, který v Milionu objevil zajímavé detaily. Ty patrně mohl znát jen člověk pohybující se v chánově těsné blízkosti.

Pozn. galéra – válečná loď; chán – titul asijského vládce

(www.magazin2000.cz, upraveno)

Rozhodněte, zda úsek výchozího textu obsahuje dvě podstatná jména užitá ve stejném pádu (A), nebo ne (N):

12.1 o životě na chánově dvoře si pak nadšeně četli

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**

VYSVĚTLENÍ

Život i dvůr jsou v 6. pádě (o životě, na dvoře).

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 12.2 · 0,5 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Rozhodněte, zda úsek výchozího textu obsahuje dvě podstatná jména užitá ve stejném pádu (A), nebo ne (N):
12.2 zaznamenával jeho zajímavé vyprávění o cestě do Číny

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: N)

VYSVĚTLENÍ
Vyprávění je ve 4. pádě, cesta v 6. pádě, Čína ve 2. pádě – žádná dvě podstatná jména nejsou ve stejném pádu.

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 12.3 · 0,5 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Rozhodněte, zda úsek výchozího textu obsahuje dvě podstatná jména užitá ve stejném pádu (A), nebo ne (N):
12.3 v současnosti však mezi některými odborníky panuje názor

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: N)

VYSVĚTLENÍ
Současnost je v 6. pádě, odborník v 7. pádě, názor v 1. pádě – žádná dvě nejsou ve stejném pádu.

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 12.4 · 0,5 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Rozhodněte, zda úsek výchozího textu obsahuje dvě podstatná jména užitá ve stejném pádu (A), nebo ne (N):
12.4 za nejslavnějšího rodáka italských Benátek bývá považován

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: N)

VYSVĚTLENÍ
Rodák je ve 4. pádě, Benátky ve 2. pádě – nejsou ve stejném pádu.

C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 25 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Víkend plný strašidel

31. 10. 2017

(**1**) Všichni, kdo se rádi bojí, mohli během minulé soboty a neděle zavítat na některou ze strašidelných prohlídek organizovaných v Olomouckém kraji. Na zámku Plumlov si návštěvníci prohlédli potemnělé sklepení, ve kterém se promítaly hrůzostrašné filmy. Na odvážlivce čekala v blízkém lese stezka odvahy, kde děti i dospělé vylekaly strašidelné bytosti. V olomoucké zoologické zahradě se konal večer duchů, kterého se však mohli zúčastnit pouze návštěvníci v maskách. V závěru této akce se totiž vybíraly tři nejlepší strašidelné kostýmy. Vítězové si za své neobyčejné výtvory odnesli odmněnu.

(**2**) Kdo zavítal do olomouckého muzea vědy, byl nesmírně překvapen. Strašidelnou laboratoří nebo tajemnou komnatou návštěvníky provedli vampýři zbrocení umělou krví. Za vyvrcholení dvoudenní akce lze považovat lampionový průvod středem Olomouce a úchvatný večerní ohňostroj na závěr halloweenských oslav. Ten rozzářil nejen noční oblohu, ale i dychtivé tváře malých strašidýlek.

Vypište z druhé části výchozího textu všechna podstatná jména rodu středního.
Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:
muzea, vyvrcholení, strašidýlek

C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 27 · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Které z následujících tvrzení o slovech podtržených ve výchozím textu je pravdivé?

A. Jedno slovo se skloňuje podle vzoru kost a jedno slovo podle vzoru pán.
B. Jedno slovo se skloňuje podle vzoru kost a jedno slovo podle vzoru muž.
C. Jedno slovo se skloňuje podle vzoru píseň a jedno slovo podle vzoru pán.
D. Jedno slovo se skloňuje podle vzoru píseň a jedno slovo podle vzoru muž.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **C)**

C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 4a · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Běžel pes po městě a potkal člověka.
Člověk je jako pes, jenomže neštěká.
A pes mu povídá: „Pojď se mnou, brachu, k nám,
o Štědrém večeru nemá být nikdo sám!
Toulavý člověče, vezmu tě do smečky,
psí máma usmaží voňavé řízečky,
dáme si horký punč, budeme veselí,
však i psí Ježíšek ti něco nadělí!"
(**2**) Tulák šel s hafanem a za čtvrt hodiny
usedl ke stolu v kruhu psí rodiny,
jedlička svítila a došlo na dárky,
našli mu zánovní papuče z almárky
a byli veselí, zpívali koledy,
s cukrovím na míse obešli sousedy
a tulák skotačil s malými štěňátky –
byly to Vánoce skoro jak z pohádky.
Člověk je jako pes, to nikdo nezmění,
až na to, že nemá ocásek k vrtění.

TEXT 2

Neslabičné předložky mívají někdy slabičnou podobu, např. ve spojení V LESE píšeme neslabičnou předložku V, ale ve spojení VE VĚTRU píšeme její slabičnou podobu VE.
(V. Styblík, Český jazyk pro 7. ročník ZŠ, upraveno)

Napište spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem NADĚLIT a skloňuje se podle vzoru ŽENA. (Slova pocházejí z TEXTU 1, správná odpověď se v TEXTU 1 nevyskytuje.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **nadílka**

VYSVĚTLENÍ

Slovo „nadílka" je tříslabičné, příbuzné se slovem nadělit a skloňuje se podle vzoru žena.

C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 4b · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Napište spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem CUKROVÍ a skloňuje se podle vzoru MUŽ. (Slova pocházejí z TEXTU 1, správná odpověď se v TEXTU 1 nevyskytuje.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **cukrář**

VYSVĚTLENÍ

Slovo „cukrář" je dvouslabičné, příbuzné se slovem cukroví a skloňuje se podle vzoru muž.

C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 8 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Vynález dánského truhláře znají díky souhře zvláštních náhod lidé po celém světě. S jeho barevnými stavebnicemi si totiž hrají miliony dětí.

Ole Kirk Christiansen se vyučil truhlařině u svého bratra, poté pracoval jako truhlář několik let v Německu. Po návratu do Dánska si Christiansen otevřel truhlářství, které se **zprvu** zabývalo především výrobou praktického nábytku z kvalitního dřeva. V roce 1924 ale celá jeho dílna shořela. Požár zavinily dvě jeho děti, které si v ní hrály s hoblinami. Než Ole Kirk obnovil provoz truhlářství, poptávka po běžných dřevěných produktech klesla. Aby zachránil obchod, nabídku svých stávajících výrobků rozšířil o dřevěné hračky. Firma **tehdy** dostala název LEGO, což je zkratka vzniklá spojením dvou dánských slov „leg godt" (tj. „hraj si dobře"). **Zanedlouho** už firma vyráběla desítky druhů hraček.

V roce 1947 Ole Kirk Christiansen zakoupil velmi drahý vstřikovací lis na plasty a pustil se do výroby plastových hraček. O dva roky později si mohli zákazníci poprvé koupit spojovatelné kostky LEGO. Ole Kirk a jeho syn Godtfred stavebnici dál vyvíjeli. Roku 1954 přišli na to, jak do staveb z kostek LEGO lépe zabudovat dílky ve tvaru oken a dveří, časem také rozšířili výrobu kostek – k původním čtvercovým a obdélníkovým dílkům plastové stavebnice přibyly další tvary (kulaté či rohové). Postupně vznikl jakýsi nekonečný hračkový systém, s jehož pomocí se vytvářelo velké množství modelů.

O patent na spojovací systém kostek zažádala firma LEGO v lednu 1958. Na jaře téhož roku bohužel Ole Kirk Christiansen zemřel a vedení firmy se ujal jeho syn Godtfred. Od svého vzniku se stavebnice LEGO **stále** těší nesmírné oblibě. Ročně se vyrobí neuvěřitelných dvacet miliard kostek.

(S. Herman, Building a History: The LEGO Group; www.stoplusjednicka.cz, upraveno)

Určete pád a vzor podstatných jmen, která jsou ve výchozím textu podtržena. Pád zapište číslicí, vzor zapište celým slovem.

vynález / oken / vedení

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **vynález: 4. pád, vzor hrad; oken: 2. pád, vzor město; vedení: 2. pád, vzor stavení**

VYSVĚTLENÍ

Každé ze tří podstatných jmen bylo určeno pádem a vzorem dle mluvnických kategorií.

C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 14 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

Za devatero kopci a devatero potoky leží jedna vesnice. Uprostřed ní se nachází starý kostel, který obklopují krásné roubené chalupy. Jediná polorozpadlá chatrč stojí osamoceně. Za jejím dřevěným plotem se rozprostírá hustý les. Místní lidé si vyprávějí, že odvážlivci, kteří se do lesa vydali, se domů už nikdy nevrátili. Pod smrky u lesní studánky prý totiž žije stařena, která vládne kouzelnou mocí. Čarodějnice údajně zakleje každého, kdo ji ruší v jejím rozjímání.

V té vesničce bydlela jedna vdova a ta měla dvě malé dcery. Obě sestry zahořely touhou najít stařeninu chýši, a tak se potají vydaly do lesa. Nikdo už je nikdy neviděl. Jen z houští u lesa občas vykouknou dvě hlavy. Hlavy laní se smutnýma očima.

(CZVV)

TEXT 2

Názvy osob, zvířat, věcí a míst jsou podstatná jména konkrétní (učitel, žába, talíř, koleno, náměstí). Podstatná jména abstraktní pojmenovávají např. vlastnosti, pocity, děje, stavy a vztahy (trpělivost, láska, smutek, mytí, zdraví, čin).

(V. Styblík a kol., Český jazyk pro 6. ročník základní školy, upraveno)

Vypište z TEXTU 1 tři podstatná jména abstraktní. Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **mocí, rozjímání, touhou**

VYSVĚTLENÍ

Mocí (vlastnost/stav), rozjímání (děj), touhou (pocit) – všechna tři jsou abstraktní podstatná jména dle definice v TEXTU 2.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 3 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**)
Maria Panna v samé **práci**
a Ježíšek jí nechce spát.
Poklízet, vařit, zašívat si
a ještě k tomu kolíbat.
Hrdlička lítá, samá legrace,
a nechce se jí, mršce, do **práce**.
Durdí se Panna: „Co se máš co smát?
Ježíška budeš kolíbat!"
Kolíbala hrdlička,
kolíbala Ježíška,
sotva zavřel očička,
ulítla mu hrdlička.
Kolíbka se zastavila,
Ježíšek, ten pláče zas,
mlíko z plotny utíkalo,
k **obědu** byl právě čas.
„Ty lajdačko, hned pojď sem,
počkej, my tě přivážem!"
Vzala Panna sametku:
„Ty, ty, poběhlice!"
Uvázala hrdličku
rovnou ke kolíbce.
(**2**)
Oběd už je uvařený
a Ježíšek spinká dál,
neposeda nesměje se,
pásek se jí zařezal.
„Prosím, prosím, svatá Panno,
dej mi trošku zalítat,
já už budu tuze hodná,
přijdu zase kolíbat.
Ježíškovi do kašičky
cukrů, cukrů, cukrů dám,
cukrů, cukrů do hubičky,
řekni: Už se nehněvám!"
Panna v smíchu klopí řasy:
„Kš! Kš! Leť si, pohane!
Za trest však na věčné časy
pásek ti už zůstane!"

Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé? (Posuzované tvary slov jsou ve výchozím textu vyznačeny tučně.)

A. Slovo *oběd* je v textu jednou užito v prvním pádě a zároveň je slovo *práce* v textu jednou užito ve třetím pádě.
B. Slovo *oběd* je v textu jednou užito ve třetím pádě a zároveň je slovo *práce* v textu jednou užito v šestém pádě.
C. Slovo *oběd* je v textu jednou užito ve čtvrtém pádě a zároveň je slovo *práce* v textu jednou užito v druhém pádě.
D. Slovo *oběd* je v textu jednou užito v šestém pádě a zároveň je slovo *práce* v textu jednou užito ve čtvrtém pádě.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **B)**

VYSVĚTLENÍ

„k obědu" = 3. pád; „oběd uvařený" = 1. pád; „v samé práci" = 6. pád; „do práce" = 2. pád.

C5PAD20C0T01 · 2020 – 1. řádný termín (A) · úloha 5a · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Narodilo se štěně,
lidí se nebálo,
se svým stínem na stěně to štěně
celej den si hrálo.
(**2**) A když povyrostlo víc,
protáhlo si nohy,
vydalo se do ulic, do vesnic
očuchávat rohy.
(**3**) Čuchá tady, čuchá tam
a ocasem vrtí,
uviděl ho jeho pán, grobián,
rozvzteklil se k smrti:
(**4**) Aby pes znal celou ves,
to jsou ňáký mravy?
Takovej všetečnej pes na řetěz,
to mu mravy spraví!
(**5**) **A tak na řetěze rost**,
až z něj vyrost hafan.
Jednou mu pán pro radost dával kost
a byl zle porafán.
(**6**) Jak to, že ten pes kouše,
sám sebe se tázal,
dřív neublížil mouše, proč kouše,
když jsem ho uvázal?
(**7**) Seběhla se celá ves
a pánovi praví:
Celej svět už ví to dnes, že řetěz
mravy nenapraví.
(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Když se v jedné sloce vyskytují verše, které se rýmují a zároveň končí slovy, z nichž jedno je celé obsaženo v druhém slově (např. předpos**lední** – **lední**), vzniká **rýmové echo**.
Místo předposlední
při tom závodě
získal medvěd lední
kvůli nehodě.
(CZVV)

Napište současné spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem **KOST** a skloňuje se podle vzoru **MUŽ**.

(Správná odpověď se v TEXTU 1 nevyskytuje.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **kostlivec (nebo jiné vyhovující slovo)**

VYSVĚTLENÍ

Např. *kostlivec*: tříslabičné, příbuzné se slovem kost, vzor muž.

C5PAD20C0T01 · 2020 – 1. řádný termín (A) · úloha 5b · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Napište současné spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem **STĚNA** a skloňuje se podle vzoru **ŽENA**.
(Správná odpověď se v TEXTU 1 nevyskytuje.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **nástěnka (nebo jiné vyhovující slovo)**

VYSVĚTLENÍ

Např. *nástěnka*: tříslabičné, příbuzné se slovem stěna, vzor žena.

C5PAD20C0T01 · 2020 – 1. řádný termín (A) · úloha 23 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Anglické souostroví Farne je domovem více než 170 000 vodních ptáků, třeba papuchalků severních či kormoránů chocholatých. Svá hnízda zde staví také 2 000 párů rybáků dlouhoocasých. Tito drobní opeřenci, vážící pouhých 100 gramů, patří mezi stěhovavé ptáky. Jsou vytrvalými letci a **právem** jsou považováni za šampiony v dálkových přeletech. Jejich migrační cesta (migrace je přesun živočichů z jedné oblasti do druhé) vede ze severní polokoule Země na polokouli jižní a zpět.
(**2**) Britští vědci se rozhodli o rybácích hnízdících na souostroví Farne získat podrobnější informace. Vybavili proto 53 rybáků měřicím zařízením a sledovali jejich let. Celkem 47 z nich se ze svého zimoviště vrátilo zpět na Farne. Zde se tito ptáci uhnízdili nejspíš na stejném místě jako předtím. Data **dále** ukázala, že Indický oceán rybáci přeletěli bez přestávky. Svou běžnou potravu lovili za letu.
Vědcům se podařilo shromáždit důkazy o ohromujících výkonech ptáčků, kteří váží méně než průměrný mobil. V odborném článku zveřejnili také detaily o nejdelší zaznamenané ptačí migraci. Jeden sledovaný rybák dlouhoocasý totiž zdolal při přesunu z Farne do antarktického zimoviště a zpět neuvěřitelných 96 000 kilometrů. Tento ptačí rekordman započal svůj tah 25. července 2015, na pobřeží Antarktidy se dostal 3. listopadu téhož roku. Po třech měsících pobytu v této oblasti Antarktidu opustil a vydal se na zpáteční cestu. 10. dubna se ocitl na cípu jižní Afriky, **pak** pokračoval na sever a na Farne doletěl 4. května 2016. Rybáci dlouhoocasí se dožívají až třiceti let. Někteří tedy mohou za svůj život nalétat tolik kilometrů, že by to vystačilo **skoro** na čtyři zpáteční cesty na Měsíc.
(www.sciencedaily.com; avifauna.cz; www.idnes.cz, upraveno)

Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu, zda se v něm vyskytují dvě podstatná jména užitá ve stejném pádě (A), nebo ne (N).

23.1 rekordman započal svůj tah

23.2 svou běžnou potravu lovili za letu

23.3 o rybácích hnízdících na souostroví

23.4 v odborném článku zveřejnili také detaily

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: 23.1 N) 23.2 N) 23.3 A) 23.4 N)

VYSVĚTLENÍ

23.3 – *rybácích* i *souostroví* jsou v 6. pádě. 23.1 – *rekordman* (1. p.) × *tah* (4. p.). 23.2 – *potravu* (4. p.) × *letu* (2. p.). 23.4 – *článku* (6. p.) × *detaily* (4. p.).

C5PAD21C0T01 · 2021 – 1. řádný termín (A) · úloha 9 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

Té noci jsem byl doma sám. **Stále** jsem musel myslet na Eliáše Glocka, tajuplného starého vetešníka, o němž mnozí lidé z Vltavína soudili, že je čaroděj a svou duši upsal ďáblu. Musím se ke Glockovi vypravit a zjistit, jestli je to pravda.

Dveře zchátralého vetešnického krámku byly otevřené. Opatrně jsem vkročil do šeré chodby a šel za světlem, vycházejícím ze sklepení. Záhy jsem se ocitl v síni s mramorovou podlahou a klenbou vykládanou drahokamy. **Uprostřed** té nádhery ležel na divanu Eliáš Glock, oblečen do hedvábného županu. Poslouchal překrásné tóny, jež vydávaly flétny a loutny sedmi líbezných otrokyň. Náhle jeho zrak spočinul na mně. Zatroubil na velký zahnutý roh a vzápětí jsem stál v jakémsi nuzném pokoji. V lenošce seděl Eliáš Glock, na sobě jako obyčejně svůj otrhaný kabát.

S úžasem jsem zvolal: „Vy jste skutečně čaroděj! **Vždycky** jsem to říkal. Můj strýc tomu ale nevěří, stejného názoru je také pan doktor Tulipus, pan radní Rubín, varhaník Brum a písař Brk, dokonce i má půvabná sestřenka Serafína. A ještě pan Gram z lékárny."

Eliáš Glock se hrůzostrašně zasmál: „Ale uvěří, až je do skla zakleji!" Opět zatroubil na kouzelný roh a vmžiku držel skleněnou láhev, v níž byli nějací pidimužíci. Vzápětí jsem poznal, že to jsou všichni ti, jež jsem zmínil. Glock mi to potvrdil: „**Tady** je máš, všechny ty pošetilce! Půjdou do světa, Davide! V láhvi procestují tři sféry: sféru vzduchu, země a vody. Musí se mnohému naučit!"

„Pane Glocku, nechte mě jít s nimi!" vyhrkl jsem.

Glock se mě dotkl ebenovou hůlkou a já jsem cítil, jak se scvrkávám. Spustil mě k ostatním a poté láhev vymrštil vzhůru do nebeského prostoru. Opsala oblouk mezi souhvězdími a pak s námi rychle padala dolů. Za chvíli už ležela na dně moře.

Vysvětlivky: vetešník – obchodník se starým opotřebovaným zbožím; divan – pohovka

(K. Dewetter, Neuvěřitelná dobrodružství Davida Damiána, upraveno)

TEXT 2

Když se tvoří 2. pád množného čísla podstatných jmen skloňovaných podle vzoru žena, odstraňuje se koncová samohláska (např. knihy – knih). Pokud se na konec slova dostane obtížně vyslovitelná skupina souhlásek, vkládá se mezi tyto souhlásky tzv. **vkladné e** (např. bitvy – bit**e**v).

(CZVV)

Které z následujících slov NEOBSAHUJE v 2. pádě množného čísla vkladné e? Úlohu řešte na základě informací uvedených v TEXTU 2.

A. pravda
B. lékárna
C. chodba
D. lenoška

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**

VYSVĚTLENÍ

Slovo *pravda* má v 2. pádě mn. č. tvar *pravd* (bez vkladného e); *lékárna* → *lékáren*, *chodba* → *chodeb*, *lenoška* → *lenošek* vkladné e obsahují.

C5PCD21C0T03 · 2021 – 1. náhradní termín (C) · úloha 2 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Dítě školou povinné
dovede to, co my ne.
My jsme sice světa znalí,
my jsme lidé s rozhledem,
ale hrát si jako malí,
to bohužel nesvedem.
(**2**) Co se všechno nestane,
když si dítě zamane:
kuchyně se stane lesem
a štokrle medvědem.
Já i vy to těžce nesem,
že to taky nesvedem.
(**3**) Dítě věří tomu,
že z domu do ulice
vede třeba chodba tajná,
o takové věci
domovní důvěrnice
nemá ani šajna.
(**4**) Dítě školou povinné
dovede to, co my ne.
Dejme tomu v elektrice
průvodčí se rozplyne.
Dítě bloumá po Africe,
loví lvice, a my ne.

Vysvětlivky: štokrle – židlička; elektrika – tramvaj

(J. Suchý, Dítě školou povinné)

Ve třetí části výchozího textu je užito slovní spojení *nemít o něčem šajna*, které znamená *nemít o něčem ponětí* a které se vztahuje k podstatnému jménu *věc*. Které z následujících tvrzení je pravdivé?

A. Slovo *věc* je jak ve výchozím textu, tak ve větě *O takové věci se nezajímám* užito v jednotném čísle.
B. Slovo *věc* je jak ve výchozím textu, tak ve větě *O takové věci se nezajímám* užito v množném čísle.
C. Slovo *věc* je ve výchozím textu užito v jednotném čísle, ale ve větě *O takové věci se nezajímám* je užito v čísle množném.
D. Slovo *věc* je ve výchozím textu užito v množném čísle, ale ve větě *O takové věci se nezajímám* je užito v čísle jednotném.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

C5PCD21C0T03 · 2021 – 1. náhradní termín (C) · úloha 7b · 1 b.

7.2 Napište současné spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň NENÍ vlastním jménem. Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem PŘIVRTAT a skloňuje se podle vzoru ŽENA.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. vrtačka**

C5PCD21C0T03 · 2021 – 1. náhradní termín (C) · úloha 16 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

1. nádraží
2. varhany
3. poupata
4. hřiště
5. sloupy
6. družstva
7. nehty
8. ústa
9. silnice
10. kleště

TEXT 2

Podstatná jména pomnožná mají pouze tvary množného čísla a označují jimi jak jednu věc, tak více věcí, např. jedny housle hrály krásně × dvoje housle hrály krásně; jedny dveře se otevřely × dvoje dveře se otevřely. (CZVV)

Najděte v TEXTU 1 tři podstatná jména pomnožná a napište jejich čísla. Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakékoli číslice či jakéhokoli slova, které nevyhovují zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **2, 8, 10**

C5PCD21C0T03 · 2021 – 1. náhradní termín (C) · úloha 27 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(1) Sen stát se aspoň na chvilku vikingem si bez obav můžete splnit na jihu Švédska poblíž města Malmö. Na břehu moře zde stojí přesná kopie vikingské vesnice. Skupina nadšenců tu před pár lety vybudovala obytná i hospodářská stavení ze dřeva, kamenů a hlíny. Někteří z nich zde dokonce žijí trvale a provozují stejná řemesla jako jejich dávní předci, drsní severští válečníci. Když se totiž vikingové zrovna neplavili po moři a nepodnikali loupeživé výpravy, živili se jako farmáři, rybáři, tesaři či kováři.
(2) V novodobé vikingské vesnici nejsou k dispozici žádné moderní přístroje, používají se zde pouze napodobeniny tehdejších nástrojů. Například místní kovář Lukasz Szczepanski má ve svém dřevěném domku prostou dílnu, kterou tvoří jen malá železná kovadlina na dřevěném špalku a ohniště z jílu a kamenů. Navzdory tomuto skromnému vybavení však jeho zručné ruce dovedou vyrobit vše potřebné.
Ve vesnici jsou vítáni návštěvníci ze všech zemí. Každoročně sem přijíždějí například jedni čeští manželé. Vyrábějí zde předměty z kůže, zejména boty, a jejich výrobky jsou ve vikingském světě velmi ceněné. I vy si můžete třeba o letních prázdninách vyzkoušet drsný život vikingů. Nejen že zažijete dobrodružství, ale také se naučíte něco nového. (Týdeník Rozhlas 49/2016, upraveno)

Vypište z první části výchozího textu tři podstatná jména rodu ženského, která jsou v textu užita v 2. pádě. Název *Malmö* neposuzujte, není správným řešením. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **obav, vesnice, hlíny**

C5PDD21C0T04 · 2021 – 2. náhradní termín (D) · úloha 2 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

Vytáhnout trávu z hlíny Nachystat noty ptáčkům, Včeličkám květy sladit
a nazeleno natřít. obléci nahé stromy, a děcka nutit vstávat
Načernit pěkně stíny vysmát se poškoláčkům, a kožich kočkám hladit
a všechno živé sbratřit. pozlatit **střechy**, domy. a peckám **jádra** dávat.

Všem hadům svléci kůži, Rozmíchat v lese barvy
načesat řádně louky, a kdeco zrána zrosit,
spočítat lístky **růží** probudit v **zemi** larvy
a pruty leštit, brouky. a teplo do děr nosit.

(báseň F. Halase)

Který z následujících slovních tvarů tučně vyznačených v TEXTU 1 je slovním tvarem typu B? Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.

A. růží
B. střechy
C. zemi
D. jádra

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **C)**

C5PDD21C0T04 · 2021 – 2. náhradní termín (D) · úloha 12 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Bojuje s kunou ležela v týpí a kouřovým otvorem se dívala na **jasné** hvězdy. Vtom se u vchodu pohnula plachta. Dívka sebou leknutím trhla, ale pak si v duchu vynadala. Je jí přece už dvanáct let. Nejspíš se jen vrací maminka.

„Mami?" zašeptala Bojuje s kunou.

„To jsem já, Kuno, tvůj dědeček. Nevzbudil jsem tě?"

Dívka radostně vykřikla. Dědeček jí určitě bude před spaním něco vyprávět. Když se posadil k ohništi, poprosila ho: „Povídej, jak jsem dostala své jméno."

(**2**) Dědeček začal vyprávět: „Byla jsi, Kuno, na světě čtvrté léto, když do naší vesnice přijel bílý obchodník. Měl **malé** štěňátko, které si tě oblíbilo. Tehdy jsi byla dost divoká a s tím pejskem jsi už vůbec nebyla k udržení. Shazovali jste ze stojanů sušící se maso, ničili pasti na králíky. Po několika dnech vašeho řádění musel náčelník Pět medvědů říct tvé matce, ať tě zklidní. Okamžitě tě poslala i se štěnětem k potoku, abyste už nemohli nic **vyvést**. Lehli jste si na břeh pod dutou vrbu, a protože bylo velké horko, usnuli jste. V dutině stromu ale měla doupě kuna.

(**3**) Před polednem nás vyděsil tvůj zoufalý křik. Probudil tě pejsek, když se ti celý zkrvavený snažil schovat v náručí. Zuřivě na něj dorážela kuna. Sotva jsi ale **spustila** ten svůj jek, zmizela ve stromě. Popadl tě hrozný vztek. Ihned ses začala dobývat do jejího doupěte. Než jsme k tobě doběhli, už jsi ji držela za krk. I když tě kousala do rukou, nepustila jsi ji. Křičela jsi, že ji utopíš, a táhla ji k potoku. Ani jsme ti nestihli říct, že kuny umějí plavat. Jak se dalo čekat, ve vodě se ti kuna vysmekla a uplavala. Od toho dne se jmenuješ Bojuje s kunou."

(O. Balík, Děti prérie, upraveno)

Vypište z druhé části výchozího textu tři podstatná jména, která jsou v textu užita v 6. pádě. (Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

světě, dnech, dutině

C5PDD21C0T04 · 2021 – 2. náhradní termín (D) · úloha 16 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1 – seznam slov:

1. kamení 2. náměstí 3. peří 4. skála 5. plemeno 6. rodiče 7. maliny 8. žactvo 9. směs 10. hodinky

TEXT 2 – definice:

Podstatná jména hromadná mají pouze tvary jednotného čísla a označují jimi soubor osob, zvířat, rostlin či věcí (např. křoví = shluk keřů; lidstvo = lidé jako celek). (CZVV)

Najděte v TEXTU 1 tři podstatná jména hromadná a napište jejich čísla.
Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.
Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakékoli číslice či jakéhokoli slova, které nevyhovují zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: 1, 3, 8

C5PAD22C0T01 · 2022 – 1. řádný termín (A) · úloha 10 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

Kočky obdivovali již staří Egypťané. Bezmezně **je** uctívali, neboť věřili, že právě ony mají boží dar ochránit **je** před zlem. Také v Evropě se kočky po staletí těšily všeobecné oblibě. Na začátku 13. století se však postoj Evropanů k těmto živočichům zásadně změnil: ze symbolu štěstí se rázem stala stvůra s očima planoucíma pekelným ohněm. Papež Řehoř IX. černé kočky dokonce označil za ďáblovy spojence a prohlásil, že tyto tvory doma chovají jen čarodějnice.

Takovým hloupostem v dnešní době snad už nikdo nevěří, nicméně pravda je, že kočky nás svými skoro až magickými schopnostmi občas úplně ohromí. Například díky svým citlivým tlapkám s měkkými polštářky dokážou zaznamenat i nepatrné záchvěvy země. *****

Kočka ovšem není jen dobrý věštec, ale také vynikající lovec. Tiše se připlíží ke kořisti a trpělivě číhá na vhodný okamžik, aby zaútočila. Při lovu využívá svůj skvělý sluch: nejenže slyší vyšší tóny než člověk, ale dokáže také přesněji určit, odkud zvuk přichází. K její lovecké výzbroji, obdivuhodné v mnoha směrech, patří i výtečný zrak. Některé barvy, které vnímá člověk, sice kočka nerozezná (třeba červenou), ve tmě však vidí daleko lépe než my. Její zornice, za světla stažené do úzkých štěrbinek, se v šeru rozšíří. Kočičí oči pak získají typický zlatozelený svit a díky němu jsou v noci za příznivých podmínek vidět až ze vzdálenosti 80 metrů.

Kočka je zvídavá a nebojácná, a proto se často ocitá v nebezpečných situacích. Ne nadarmo se ale o ní odedávna říká, že má devět životů. Může totiž přežít třeba pád z velké výšky, dokonce i ze šestého či vyššího patra. Je to zkrátka mimořádné stvoření.

(S. Starikovič, Proč má bílý pudl černý nos?, upraveno)

TEXT 2

Slovní tvar typu A: ze samotného tvaru slova (tzn. bez okolního textu) **nelze** určit, ve kterém čísle je slovo užito, např. jablka (je to třeba tvar 2. pádu čísla jednotného nebo tvar 1. pádu čísla množného).

Slovní tvar typu B: ze samotného tvaru slova (tzn. bez okolního textu) **lze** určit, ve kterém čísle je slovo užito, např. jablku (je to buď tvar 3. pádu, nebo tvar 6. pádu, v obou případech však čísla jednotného).

Které z následujících tvrzení o slovních tvarech podtržených v TEXTU 1 je pravdivé? Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.

A. Jak *spojence*, tak *stvoření* jsou slovními tvary typu A.
B. Jak *spojence*, tak *stvoření* jsou slovními tvary typu B.
C. *Spojence* je slovní tvar typu A, *stvoření* je slovní tvar typu B.
D. *Spojence* je slovní tvar typu B, *stvoření* je slovní tvar typu A.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**

VYSVĚTLENÍ

U obou slov nelze ze samotného tvaru určit číslo: *spojence* může být j. č. i mn. č., *stvoření* rovněž – oba tvary jsou tedy typu A.

C5PBD22C0T02 · 2022 – 2. řádný termín (B) · úloha 14b · 1 b.

14.2 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem VYPRODAT a skloňuje se podle vzoru SOUDCE.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

prodejce

VYSVĚTLENÍ

--ENDITEM--

C5PBD22C0T02 · 2022 – 2. řádný termín (B) · úloha 21 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Už jako malého chlapce mě fascinovaly záhady v chování živočichů. Třeba takoví chrobáci. Vytvoří z kravského hnoje kuličku a pak se ji snaží někam přemístit. Jak ji ti brouci **dokážou** uhníst tak dokonale kulatou? Proč **se** s tou kuličkou vůbec **dělají**? A kam ji valí?

(**2**) Jednou jsem proto lezl po zahradě za párem chrobáků, valících před sebou s nesmírným zaujetím kuličku hnoje. Po dlouhé době dorazili znavení brouci k malé hromádce kypré půdy pod živým plotem. Všiml jsem si, že na vrcholu HROMÁDKY je vyhloubena nějaká JAMKA. Valit kuličku do kopečka byl pro chrobáky vskutku mamutí úkol. Několikrát se špatně trefili nožičkou a kulička se jim skutálela dolů. Když ji konečně **dostali** nahoru, jeden z nich **se rozběhl**, slezl do jamky a zuřivě gestikuloval předními nožkama, zatímco ten druhý s vypětím všech sil dovalil kuličku k němu. Vzápětí kulička i brouci zmizeli v hlubinách země.

(**3**) To mě dopálilo. Jak teď zjistím, co se s tou kuličkou děje? Když jsem se na to při obědě zeptal rodiny, zprvu se rozhostilo zaražené ticho.

„Asi se jim k něčemu hodí," váhavě mi za chvilku řekla maminka.

„Ať tě ani nenapadne propašovat je sem," zděsil se Larry, „odmítám žít v domě plném chrobáků a kuliček hnoje!"

„Něco takového by tvůj bratr jistě neudělal," upokojila ho maminka.

„Třeba se tím zahřívají," pronesl Leslie, „hnůj je přece úžasně teplý."

„Výborně, toho můžeme v zimě využít při vytápění domu," jízlivě podotkla maminka.

„Možná ty kuličky jedí," napadlo mou sestru Margo.

„Nemluv o takových věcech u oběda," napomenula ji maminka a zvolila jiné téma.

Biologické znalosti mé rodiny mě opět naprosto zklamaly.

(G. Durrell, Ptáci, zvířata a moji příbuzní, upraveno)

TEXT 2

Při tvoření **zdrobnělin typu A** dochází buď ke zkrácení samohlásky v kořeni slova (např. ze slova m**í**sa vznikla zdrobnělina m**i**ska), nebo k prodloužení samohlásky v kořeni slova (např. ze slova kop**y**to vznikla zdrobnělina kop**ý**tko).

Při tvoření **zdrobnělin typu B** se žádná samohláska v kořeni slova nezkracuje ani neprodlužuje (např. ze slova kočár vznikla zdrobnělina kočárek).

Které z následujících tvrzení o úseku podtrženém v TEXTU 1 (*s vypětím všech sil dovalil kuličku k němu*) je pravdivé?

A. V tomto úseku se nevyskytuje žádné podstatné jméno užité v 2. pádě.
B. V tomto úseku se nevyskytuje žádné podstatné jméno užité ve 3. pádě.
C. V tomto úseku se nevyskytuje žádné podstatné jméno užité ve 4. pádě.
D. V tomto úseku se nevyskytuje žádné podstatné jméno užité v 7. pádě.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **B)**

VYSVĚTLENÍ

Vypětí je v 7. pádě, sil je v 2. pádě, kuličku je ve 4. pádě – žádné podstatné jméno není ve 3. pádě.

C5PCD22C0T03 · 2022 – 1. náhradní termín (C) · úloha 9 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Dávný bůh Moloch vyžadoval lidské oběti, proto se slovem moloch obvykle označuje něco strašného, co ničí člověka. Moloch ovšem není jen symbol krutosti. Je to i drobný ještěr dorůstající 20 centimetrů, který žije v australských písčitých pouštích.

Moloch ostnitý, podivný tvor pokrytý ostny a kožními růžky, sice vypadá děsivě, pro člověka je však zcela neškodný. Je to potravní specialista, tedy živočich živící se výhradně jedním živočišným druhem. V případě molocha jsou to mravenci – uvádí se, že za minutu jich spořádá až 45. Požírat tento hmyz malou, částečně srostlou tlamičkou sice moloch zvládne, nabrat vodu přímo do tlamy však nedokáže.

(**2**) Přesto žízní rozhodně nikdy netrpí. Šupinatá kůže molocha ostnitého totiž ukrývá jakousi síť zavlažovacích kanálků, slabších než lidský vlas. Když si po občasném dešti moloch stoupne do kaluže, jeho kůže začne nasávat vodu, ta se dostává dál do těla a končí v jeho tlamě. Vodu ještěr nakonec spolkne. Funguje to podobně, jako kdybyste kostku cukru postavili do loužičky modrého inkoustu: po kontaktu s tekutinou se kostka začne směrem vzhůru barvit modře. Moloch je schopen nasát dostatečné množství vody také z písku nasáklého rosou: stačí, že si na něj třeba lehne bříškem nebo si ho nožičkama hodí na záda. *****

(**3**) **Moloch** je ale fascinující **živočich** i z jiných důvodů. Například zbarvení jeho těla není stále stejné: v teple je tento **ještěr** světle žlutý s načervenalými skvrnami, v chladu ztmavne. Díky tomu moloch snadno splyne se svým okolím. Knoflíkovitý výrůstek na jeho týlu, který připomíná druhou hlavu, slouží k oklamání nepřátel. Případné útočníky odradí i nebezpečně vyhlížející ostny. Moloch ostnitý je zkrátka důkazem, že se živočichové umí přizpůsobit i extrémním podmínkám.

(www.zoommagazin.iprima.cz; www.abicko.cz, upraveno)

TEXT 2

Souvětí typu A je jednoznačné, zájmeno který totiž odkazuje pouze k jednomu podstatnému jménu, např. Učili se o symbolech České republiky, která vznikla ve 20. století.

Souvětí typu B je nejednoznačné, zájmeno který totiž může odkazovat k více podstatným jménům, např. Učili se o vlajce České republiky, která vznikla ve 20. století.

Vypište z druhé části TEXTU 1 tři podstatná jména, která jsou v textu užita v 6. pádě. Vynechanou část textu neposuzujte. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **dešti, tlamě, kontaktu**

C5PCD22C0T03 · 2022 – 1. náhradní termín (C) · úloha 14b · 1 b.

Napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem VÉST a skloňuje se podle vzoru SOUDCE.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. vůdce**

C5PDD22C0T04 · 2022 – 2. náhradní termín (D) · úloha 12 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Želvy se řadí mezi nejstarší plazy, na Zemi se totiž objevily před více než dvěma sty miliony let. V současnosti jich na světě žije více než 350 druhů, většina z nich jsou želvy suchozemské a sladkovodní. Mořských želv je dnes pouhých sedm druhů.

Mořské želvy jsou bezesporu úžasní živočichové. Když ze slzovodů umístěných v oblasti očí vylučují slanou vodu, může to někomu připomínat lidský pláč. Jejich krunýř je svým tvarem přizpůsoben životu pod vodou. Kromě kožatek mají všechny mořské želvy kostěný krunýř, jehož vnější část je tvořena destičkami z keratinu (keratin je látka nacházející se např. i v lidském nehtu). Pomocí ploutví, připomínajících křídla ptáků, mořské želvy elegantně plují oceánem. Za potravou, kterou tvoří medúzy, mořské houby či rybky, se potápějí do opravdu velké hloubky (například kožatka velká, jeden z nejlepších potápěčů v živočišné říši, se umí ponořit až do hloubky přes 1 200 metrů). Když nadejde čas rozmnožování, mořské želvy vylezou na pláž a tam do hnízd, která v písku šikovně vyhloubí zadními končetinami, nakladou vejce.

(**2**) Přestože mořské želvy plní v mořích velmi důležité role (např. na korálových útesech požírají mořské houby, jež by pro korály mohly být smrtící), člověk svým chováním odpradávna ohrožuje jejich existenci. Již staří Řekové lovili želvy kvůli krunýřům, z **nichž** vyráběli šperky a hřebeny. K zásadnímu poklesu želví populace později přispělo i to, že lidé začali více konzumovat maso těchto živočichů. ***** Další nebezpečí představují pytláci, kteří želvám kradou vejce. Ochránci želv ale využívají moderní technologie, například falešná vejce se skrytým lokátorem. Díky **němu** je snadné pytláka vystopovat.

(www.abicko.cz; National Geographic 10/2019, upraveno)

Vypište z druhé části výchozího textu tři podstatná jména, která jsou v textu užita ve 3. pádě. Vynechanou část textu neposuzujte. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

krunýřům, poklesu, želvám

C5PAD23C0T01 · 2023 – 1. řádný termín (A) · úloha 17 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

ves skluzavka planeta
otužilec věšák náměstí
příručka důsledek hlupák
mýtina knihkupectví plavání
čistota ložnice kapesník

TEXT 2

Podstatná jména konkrétní označují osoby, zvířata, věci a místa (slaboch, hmyz, stůl, pohoří aj.). Podstatná jména abstraktní označují např. vlastnosti, pocity, děje, stavy a vztahy (trpělivost, smutek, stárnutí, bdělost, podmínka aj.).

Vypište z TEXTU 1 tři podstatná jména abstraktní. Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného podstatného jména, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **čistota, důsledek, plavání**

VYSVĚTLENÍ

Tato tři slova označují vlastnost (čistota), vztah/výsledek (důsledek) a děj (plavání) – jde tedy o jména abstraktní dle definice v Textu 2.

C5PAD23C0T01 · 2023 – 1. řádný termín (A) · úloha 20 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Chyběla hodina do půlnoci a obě děti napjatě čekaly v pokoji 213. Alžběta se dívala do kukátka, zatímco Freddy listoval v černé knize. **Zčistajasna** ho něco napadlo: „Hele, není zvláštní, že kniha o šifrách zmiňuje i klíče, které odemykají jakési tajemství?"

Alžbětě se vybavila podivná písmena, která pro ni zůstávala hádankou, a tak požádala Freddyho: „Najdi tu stránku s těmi dvěma stříbrnými písmeny. Co asi znamenají?"

„Nevím, o čem mluvíš," odpověděl Freddy.

(**2**) „Ukážu ti to," řekla a natáhla se pro černou knihu. Jakmile do ní nahlédla, nevěřila svým očím. Uprostřed stránky totiž nyní bylo KLÍ. Alžběta zbledla: „Koukni na to stříbrně napsané KLÍ! Včera tady bylo jenom KL a především dopoledne jsem tady viděla jen jedno stříbrné písmeno."

Freddy ale zavrtěl hlavou. „Nic stříbrného tu není. Já vidím jen rok a jméno autora."

„Možná se musíš na ta písmena dívat z určitého úhlu!"

Freddy stránku pozorně zkoumal, nakonec ale pokrčil rameny: „Pořád nic."

(**3**) Najednou do pokoje **dolehly** kroky z chodby. Alžběta se vrátila ke kukátku. „Už jde Norbridge," špitla. Chvilku přemýšlela a pak řekla: „Počkáme deset minut a vyrazíme za ním do knihovny."

„Víš, už si nejsem jistý, že ho chci špehovat," zaváhal Freddy.

Alžběta se ale nedala **odbýt**: „Máme spolu dohodu. Tak pojď!"

Zakrátko se ocitli v chodbě, na jejímž konci byla knihovna. Freddy zašeptal: „Vážně si myslím, že bychom se měli vrátit."

„Nebuď strašpytel a důvěřuj našemu plánu. Nic jsme přece neponechali náhodě," řekla Alžběta, zastavila se přede dveřmi vedoucími do knihovny a vzala za kliku.

(**4**) Vtom se ozval tichý hlas: „Půlnoc – to je tedy dost zvláštní doba na návštěvu knihovny!" Alžběta leknutím **málem** zaječela. Přímo za ní stála Selena Hiemsová.

(B. Guterson, Hotel Winterhouse, upraveno)

TEXT 2

Součástí souvětí jsou různé věty, např. věty typu A nebo typu B.

Věta typu A je smysluplnou odpovědí na otázku, kterou pokládáme pomocí příslovcí odkdy, dokdy, kdy. Příklady: Bude ho hledat, dokud ho nenajde. (DOKDY ho bude hledat? → Dokud ho nenajde.); Když se setmělo, šli spát. (KDY šli spát? → Když se setmělo.)

Na **větu typu B** se **nelze** zeptat pomocí příslovcí odkdy, dokdy, kdy. Tato věta je totiž smysluplnou odpovědí na otázku, kterou pokládáme pomocí zájmen. Příklady: Přinutil je, aby se usmířili. (K ČEMU je přinutil? → Aby se usmířili.); Zda Eva nakonec přijde, vůbec netušil. (CO vůbec netušil? → Zda Eva nakonec přijde.)

Vypište ze třetí části TEXTU 1 tři podstatná jména, která jsou v textu užita ve 3. pádě. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného podstatného jména, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **kukátku, plánu, náhodě**

VYSVĚTLENÍ

Všechna tři podstatná jména jsou v textu ve 3. pádě: ke kukátku (3. pád sg.), důvěřuj plánu (3. pád sg.), neponechali náhodě (3. pád sg.).

C5PBD23C0T02 · 2023 – 2. řádný termín (B) · úloha 19 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Adara si nikdy nebyla zcela jistá, jestli zima přináší ledového draka, nebo ledový drak zimu. Vždy ale věděla, kdy zima, sníh a ledový drak mají přijít, protože v tu dobu měla narozeniny.
(**2**) Adara se narodila za strašného mrazu. Zima na ní tenkrát nechala své otisky. Asi proto byla jiná než ostatní děti. Už si nevzpomínala, kdy ledového draka spatřila poprvé. Připadalo jí, že byl součástí jejího života **odjakživa**.
Adara znala draky už předtím. Hal, mladší bratr jejího otce, totiž létal na jednom z nich. Ledový drak byl ale daleko větší, byl pokrytý jinovatkou a zuby – tři řady hrozivých kopí nestejné délky – měl z rampouchů. Když zamával křídly, zafoukal studený vítr, když dýchal, tvořil se led. Adara se ho ale nebála. Byla přece zimní dítě.
(**3**) Té zimy, kdy oslavila své páté narozeniny, na něm letěla poprvé. Ledový drak si ji opět našel na poli, kde jako obvykle stavěla hrad ze sněhu. Když toho rána dosedl **vedle** ní, rozhodla se na něj vylézt. Objala jeho studený krk a vzápětí se spolu vznesli do oblak. **Odtud** najednou viděla svět úplně jinak. Když letěli nad otcovou farmou, zahlédla svého bratra Geoffa. Vypadal docela maličký.
Adara s drakem strávili ve vzduchu dlouhé hodiny. Jejich první společný let byl vzrušující, ale také dost nebezpečný. Adara totiž neměla postroj, jaký používá Hal a ostatní královští drakoletci. **Občas** proto hrozilo, že ji drak máváním křídel setřese. K večeru konečně začali klesat. Bylo těsně po setmění, když přistáli na zemi. Doma otec Adaru nejdřív objal a pak jí vynadal. Nechápala to. Geoff jí ale pošeptal: „Proletěl tudy ledový drak a všechny vyděsil. Otec se bál, že tě ta stvůra sežrala." Adara se jen usmála.
(G. R. R. Martin, Ledový drak, upraveno)

Vypište z druhé části výchozího textu tři podstatná jména, která jsou v textu užita v 7. pádě.
Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného podstatného jména, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

součástí, jinovatkou, křídly

VYSVĚTLENÍ

Všechna tři slova stojí v 7. pádě (součástí – 7. pád sg., jinovatkou – 7. pád sg., křídly – 7. pád pl.).

C5PCD23C0T03 · 2023 – 1. náhradní termín (C) · úloha 20 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Stařík a dívka vešli na dvůr. Pod oknem stavení se v šeru rýsovala postava jakéhosi **mohutného** tvora, který v tlapách svíral kýtu a soustředěně ji ohlodával. Starý muž přistoupil blíž a zvolal: „Jorku Byrnisone, můžeme si promluvit?"

Medvěd pustil kýtu na zem a po všech čtyřech vyrazil ke dvojici. Pak se nečekaně vztyčil v celé své velikosti – měřil snad přes tři metry – a zaburácel: „Co chcete? Kdo jste?" Jeho **hluboký** hlas jako by otřásal zemí.

„Já jsem Farder Coram a tahle dívka je Lyra. Chceme ti nabídnout práci," řekl muž.

„Já práci mám. Spravuju porouchané stroje a zvedám těžké věci," odpověděl staříkovi Jorek. Zvědavost mu ale nedala: „O co teda jde?"

„Míříme na sever," vysvětlil Farder, „chceme najít místo, kde jsou drženy unesené děti. Musíme je osvobodit ze zajetí a přivést zpátky. Hodila by se nám tvá pomoc."

„Vím, co je to za lidi, kteří to mají na svědomí," pokýval hlavou medvěd, „předevčírem byli ve městě a odvezli další děcka." Pak se zeptal: „A jak platíte?"

„Jestli žádáš zlato, dostaneš ho, Jorku," nabídl Farder.

„To je mi k ničemu," zavrčel medvěd.

„Odpusť, že se ptám," vyzvídal Farder, „ale co tě zde drží? Mohl bys přece vést **svobodný** život na pláních nebo bojovat za dobrou věc. To je úkol **hodný** medvěda!"

Lyře se ve tváři zračilo zděšení. Obávala se, že tato poněkud drzá poznámka by zvíře mohla rozdráždit k nepříčetnosti, a tak nechápala, kde stařík bere odvahu říct ji nahlas.

„Trčím tady proto, že mi sebrali brnění," povzdechl si smutně Jorek, „bez něj nemůžu válčit. Moje cena je tedy taková: přidám se k vám, jestliže najdete moji zbroj."

(P. Pullman, Zlatý kompas, upraveno)

TEXT 2: Neslabičné předložky mívají v některých případech pro snazší výslovnost slabičnou podobu. Třeba ve spojení Z KOLA použijeme neslabičnou předložku Z, ale ve spojení ZE STRANY použijeme její slabičnou podobu.

Vypište ze třetí části TEXTU 1 tři podstatná jména rodu ženského, která se skloňují podle vzoru PÍSEŇ. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného podstatného jména, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **pláních, tváří, zbroj**

C5PDD23C0T04 · 2023 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6.1 · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.1 odpovídající tvrzení (A–E).

6.1 Musíme řádně vyšetřit okolnosti té tragické nehody.

Nabídka:

A. Pro větu platí: podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě i v různém čísle.

B. Pro větu platí: podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle.

C. Pro větu platí: podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě, ale ve stejném čísle.

D. Pro větu platí: podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle.

E. Pro větu platí: podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě, ale v různém čísle.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)

C5PDD23C0T04 · 2023 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6.2 · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.2 odpovídající tvrzení (A–E).

6.2 Informaci probírané na poradě se mi ani nechce věřit.

Nabídka:

A. Pro větu platí: podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě i v různém čísle.

B. Pro větu platí: podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle.

C. Pro větu platí: podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě, ale ve stejném čísle.

D. Pro větu platí: podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle.

E. Pro větu platí: podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě, ale v různém čísle.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

C5PDD23C0T04 · 2023 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6.3 · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.3 odpovídající tvrzení (A–E).

6.3 Samým dojetím začal mluvit nezvykle rozechvělým hlasem.

Nabídka:

A. Pro větu platí: podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě i v různém čísle.
B. Pro větu platí: podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle.
C. Pro větu platí: podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě, ale ve stejném čísle.
D. Pro větu platí: podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle.
E. Pro větu platí: podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě, ale v různém čísle.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PAD24C0T01 · 2024 – 1. řádný termín (A) · úloha 6a · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.1 odpovídající tvrzení (A–E) o podtržených podstatných jménech.

6.1 Špinavé prádlo jsme nejprve namočili do vlažné vody.

A. podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě i v různém čísle
B. podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle
C. podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě, ale v různém čísle
D. podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle
E. podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě, ale ve stejném čísle

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: E)

VYSVĚTLENÍ

„Prádlo" (střední rod, 4. pád, j. č.) a „voda" (ženský rod, 2. pád, j. č.) – různý rod, různý pád, stejné číslo.

C5PAD24C0T01 · 2024 – 1. řádný termín (A) · úloha 6b · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.2 odpovídající tvrzení (A–E) o podtržených podstatných jménech.

6.2 Po sezoně je třeba uklidit znečištěné ulice vedoucí na pláž.

A. podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě i v různém čísle
B. podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle
C. podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě, ale v různém čísle
D. podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle
E. podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě, ale ve stejném čísle

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

VYSVĚTLENÍ

„Ulice" (ženský rod, 4. pád, mn. č.) a „pláž" (ženský rod, 4. pád, j. č.) – stejný rod, stejný pád, různé číslo.

C5PAD24C0T01 · 2024 – 1. řádný termín (A) · úloha 6c · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.3 odpovídající tvrzení (A–E) o podtržených podstatných jménech.

6.3 Nemohli jsme se dočkat oficiální odpovědi ze sousední země.

A. podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě i v různém čísle
B. podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle
C. podtržená podstatná jména jsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě, ale v různém čísle
D. podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita ve stejném pádě i ve stejném čísle
E. podtržená podstatná jména nejsou stejného rodu a jsou užita v různém pádě, ale ve stejném čísle

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

VYSVĚTLENÍ

„Odpověď" i „země" jsou ženského rodu, obě v 2. pádě j. č. – stejný rod, stejný pád, stejné číslo.

C5PAD24C0T01 · 2024 – 1. řádný termín (A) · úloha 22 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Serafina se probudila a pořádně se rozhlédla po ztemnělém sklepení. Zkoumala, zda nějaké krysy nebyly natolik HLOUPÉ, aby sem vlezly, zatímco spala. Tady, v rozlehlém sídle Biltmore, byly VŠUDE. Tohle je slibná noc pro lov, pomyslela si dívka a potichu se vykradla do přízemí. Ve dne bylo plné služebnictva, teď ale místnosti osiřely. Serafina tu znala každou SKULINU. Občas při svých nočních výpravách proklouzla z přízemí i do horních pater. V noci byl totiž celý dům její.

(**2**) Když bylo Serafině deset let, zeptala se tatínka, jestli i ona má v domě nějakou práci. „Ovšem, a moc důležitou!" odpověděl. „Jsi HCHK Biltmoru. Hlavní chytačka krys!"

Serafina si i teď, po více než dvou letech, vybavovala, jakou tehdy pocítila hrdost. Skutečně měla vrozený talent na chytání těch prohnaných škůdců. Ze vzpomínek ji ale najednou vytrhl zvuk ozývající se z nedaleké chodby. Někdo chodí po domě!

Serafina se přitiskla ke zdi. Vzápětí spatřila muže v černém plášti. V jedné ruce držel lucernu a druhou vlekl holčičku ve žlutých šatech. Prošli jen kousek od Serafiny. Vtom se dívenka vytrhla ze sevření a rozběhla se do sklepení. Muž ji začal pronásledovat. Co teď? Serafina by nejradši utekla. Jenže ta holčička… Serafina usilovně přemýšlela. **„Jsem jediná, kdo pro tu chudinku může něco udělat," řekla si nakonec.** A vydala se za nimi.

(**3**) Na kamenné podlaze nejhlubší části sklepení ležela rozbitá lucerna. V pohasínající záři Serafina viděla, že holčička ve žlutých šatech bojuje o život. „Za chvíli už bude konec," pronesl zloduch. Náhle mužův černý plášť vzlétl vzhůru a pak jeho záhyby obtočily tělo vzlykající dívenky jako chapadla hladové chobotnice. Na okamžik ještě Serafina zahlédla vyděšený obličej té malé bojovnice. Záhy však pláč utichl a po děvčátku nezůstalo nic než černota pláště. Nadobro zmizelo.

TEXT 2

Podstatné jméno typu A označuje osobu rodu ženského a je příbuzné se svým mužským protějškem, kterým je podstatné jméno rodu mužského životného. Příklady:

podstatné jméno typu A / jeho mužský protějšek
svědkyně / svědek
královna / král

Podstatné jméno typu B (např. dcera, žena) označuje osobu rodu ženského. Podstatná jména tohoto typu mužský protějšek se stejným kořenem nemají.

Které z následujících tvrzení o dvou slovech podtržených v TEXTU 1 (chytačka, bojovnice) je pravdivé? (Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

A. Obě tato slova jsou podstatná jména typu A.
B. Obě tato slova jsou podstatná jména typu B.
C. Slovo chytačka je podstatné jméno typu A, slovo bojovnice je podstatné jméno typu B.
D. Slovo chytačka je podstatné jméno typu B, slovo bojovnice je podstatné jméno typu A.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

A)

VYSVĚTLENÍ

Chytačka má mužský protějšek chytač, bojovnice má mužský protějšek bojovník – obě jsou tedy typu A.

C5PCD24C0T03 · 2024 – 1. náhradní termín (C) · úloha 9 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Labutě byly odjakživa považovány za symbol krásy a věrnosti. Kvůli jejich eleganci si je oblíbili šlechtici, a proto je často chovali jako okrasné ptáky, kteří byli ozdobou jezírek v zámeckých parcích. Ve **volné** přírodě se ale u nás začaly labutě častěji vyskytovat teprve nedávno – v druhé polovině 20. století.

Labuť velká, nejrozšířenější druh labutě v Česku, má bílé peří a typické černé **zbarvení** okolo zářivě oranžového zobáku. Není to žádný drobeček: dospělý jedinec má rozpětí křídel něco přes dva metry a vážit může více než 12 kilogramů. Labuť velká je býložravec (její jídelníček se skládá převážně z vodních rostlin či rostlin rostoucích na břehu), občas si ale stravu zpestří i malými vodními živočichy. Lidé často labutě krmí rohlíky či chlebem, to však odborníci nedoporučují. Větší množství pečiva totiž může labutím (i jiným živočichům) způsobit zdravotní problémy.

Labutě jsou tažní ptáci. Ty, které žijí v České republice, ovšem poslední dobou do teplých krajů neodlétají, ale **mírnou** zimu zpravidla přečkávají na našich **nezamrzajících** řekách. Zimovat k nám přilétají i labutě ze severní Evropy, takže v tomto ročním období se u nás zvýší počet labutí až na čtyři tisíce.

Labutě žijí v menších hejnech, která opouštějí jen během hnízdění. Jejich námluvy jsou skutečnou podívanou a vzniklý labutí pár si bývá obdivuhodně věrný: obvykle spolu stráví zbytek života. V období od dubna do června samička snese 4–7 vajec, mláďata se vylíhnou zhruba za 40 dní. *****, rodiče se o ně společně starají ještě několik měsíců.

Co se hlasového projevu týče, labutě velké nejsou vyhlášení zpěváci. Před svou smrtí prý ale každá labuť zazpívá svou nejkrásnější píseň. Proto se spojení labutí píseň někdy používá pro označení mimořádného výkonu, jímž umělec ukončí svou kariéru.

(www.stoplusjednicka.cz, upraveno)

Napište, ve kterém pádě a ve kterém čísle jsou ve výchozím textu užita podtržená podstatná jména. (Pokyny pro zápis do tabulky: pád zapište číslicí, číslo zapište slovem. Nepoužívejte zkratky.)
Podtržená slova: krásy, eleganci, labutě

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

krásy: 2. pád, číslo jednotné
eleganci: 3. pád, číslo jednotné
labutě: 4. pád, číslo množné

C5PCD24C0T03 · 2024 – 1. náhradní termín (C) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Nekorunovaným králem stolních her procvičujících paměť a soustředění je pexeso. Za jeho autora je považován Zdeněk Princ. Tento výtvarník zprvu vymyslel Obrázkovou mozaiku, která se hrála se sadou čítající celkem 64 obrázkových kartiček (každý obrázek byl v sadě obsažen dvakrát). Jeho nápad **nakladatelům** hned učaroval, trvali ***** na tom, že se hra musí jmenovat atraktivněji.

V Československé televizi se tehdy vysílala soutěžní hra Pekelně se soustřeď a právě z počátků slov jejího názvu vzniklo slovo pexeso. První pexeso bylo vydáno v roce 1965 v nákladu 10 tisíc kusů a obsahovalo 32 párů kartiček s obrázky slavného náčelníka Vinnetoua a dalších hrdinů z filmu Poklad na Stříbrném jezeře. Tento filmový snímek z roku 1962 se promítal ve více než šedesáti **státech** a okouzlil malé i velké diváky. Není ***** divu, že pexeso na jeho motivy bylo vmžiku vyprodané. Záhy následovala další pexesa, například s postavičkami z večerníčků.

Dnes existuje nepřeberné množství verzí této hry. Oblíbená jsou třeba pexesa, kde hráči místo shodných obrázků hledají tematické dvojice, například přiřazují fotbalistu k jeho týmu nebo písničku k notám. Mezi nejzajímavější se řadí krychličky obsahující různé chrasticí náplně – hráč musí najít druhou část páru jen podle zvuku.

(magazin.aktualne.cz; plzen.rozhlas.cz, upraveno)

Které z následujících tvrzení o slovních tvarech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?
(Příklad: Ve větě *Psal o třem lidech* má být místo chybně užitého tvaru *třem* tvar *třech*.)

A. Jak tvar *nakladatelům*, tak tvar *státech* jsou v textu užity chybně.
B. Jak tvar *nakladatelům*, tak tvar *státech* jsou v textu užity správně.
C. Tvar *nakladatelům* je v textu užit správně, místo chybně užitého tvaru *státech* má být *států*.
D. Místo chybně užitého tvaru *nakladatelům* má být *nakladatelů*, tvar *státech* je v textu užit správně.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 16 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1 (seznam podstatných jmen):
židle – dýně – chvíle – slepice
duše – náušnice – večeře – cibule
koule – jedle – tabule – sukně
TEXT 2: Podstatné jméno typu A se ve všech pádech množného čísla skloňuje jako podstatné jméno *louže*. Podstatné jméno typu B se ve všech pádech množného čísla skloňuje jako podstatné jméno *ulice*, v 2. pádě množného čísla tedy končí jinak než podstatné jméno typu A.

Vypište z TEXTU 1 tři podstatná jména typu B.
(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2. Při řešení úlohy posuzujte pouze spisovné tvary podstatných jmen. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **náušnice, chvíle, slepice**

C5PAD25C0T01 · 2025 – 1. řádný termín (A) · úloha 6b · 1 b.

6.2 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem OSAMOCENÝ, skloňuje se podle vzoru MUŽ, má pouze jeden kořen a neobsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **samotář**

VYSVĚTLENÍ

Slovo „samotář" je tříslabičné podstatné jméno příbuzné se slovem osamocený, skloňuje se podle vzoru muž, má jeden kořen a neobsahuje předponu.

C5PAD25C0T01 · 2025 – 1. řádný termín (A) · úloha 18 · 2 b.

Napište smysluplnou spisovnou větu jednoduchou o pěti slovech, která bude obsahovat podstatné jméno **UDÁLOST** užité v 7. pádě čísla množného.
(Vzniklá věta musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Ten příběh začal zajímavými událostmi. / Babička byla zaskočena nečekanými událostmi.**

VYSVĚTLENÍ

Podstatné jméno *událost* v 7. pádě množného čísla má tvar *událostmi*.

C5PAD25C0T01 · 2025 – 1. řádný termín (A) · úloha 22 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(1) Hrad Houska, ležící necelých 60 kilometrů severně od Prahy, patří k vyhledávaným turistickým cílům. V prostorách i okolí tohoto hradu se prý dodnes děje cosi podivného.
Odpradávna se říká, že se na Housce nachází brána do pekel. ***** Možná to není tak nesmyslné, jak by se na první pohled mohlo zdát. Někteří lidé totiž tvrdí, že název hradu pochází z keltského výrazu gosca (česky brána). Zlem prosáklá puklina by měla být v místech, kde dnes stojí hradní kaple.
(2) O Housce kolují i jiné děsuplné zkazky. Pod hradem se údajně nacházejí tajemné chodby, v nichž jsou kostry „nelidí" a další hrůzostrašné věci. Traduje se také, že po Housce se v noci prochází postava v černém hábitu. Přítomnost nadpřirozených úkazů na Housce se ale nikdy nepotvrdila.
Podle historiků založil tento hrad český král Přemysl Otakar II., a to v první polovině 13. století. Za dobrou obranyschopnost vděčil hrad především své poloze: kdysi se k němu dalo dostat pouze z jihu. Dobře opevněné sídlo bývalo domovem mnoha šlechtických rodů. Pro širokou veřejnost Houska své brány otevřela teprve v roce 1999.
(3) Kromě klasické prohlídky tohoto hradu, za niž osoby starší 15 let zaplatí 180 Kč a děti do 15 let o 50 Kč méně, zde můžete zažít i něco netradičního. V prostorách, kde byly kdysi zaparkovány panské kočáry, najdete expozici nazvanou Peklem – mechanický model pekla o délce 12 metrů. Jeho konstrukci i všech 94 figurek vyřezaly z lipového dřeva šikovné ruce českých řezbářů. Expozice zahrnuje celkem jedenáct výjevů: například v jedné scéně ďábel rozdmýchává oheň v kotli, z něhož trčí nohy, hned vedle stojí pekelník, který mele hříšné duše. Vstupné do expozice Peklem činí 80 Kč za osobu.
(hradhouska.cz; www.novinky.cz; www.peklem.cz, upraveno)

Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu, zda se v něm vyskytují dvě podstatná jména užitá ve stejném pádě (A), nebo ne (N).

22.1	v prostorách i okolí tohoto hradu	A	N
22.2	po Housce se v noci prochází postava	A	N
22.3	ležící necelých 60 kilometrů severně od Prahy	A	N
22.4	za dobrou obranyschopnost vděčil hrad především své poloze	A	N

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **22.1 A; 22.2 A; 22.3 A; 22.4 N**

VYSVĚTLENÍ

22.1: prostorách (6. p.) a okolí (6. p.) – ano. 22.2: Housce (6. p.) a noci (6. p.) – ano. 22.3: kilometrů (2. p.) a Prahy (2. p.) – ano. 22.4: obranyschopnost (4. p.), hrad (1. p.), poloze (3. p.) – žádné dvě ve stejném pádě.

C5PBD25C0T02 · 2025 – 2. řádný termín (B) · úloha 6.1 · 1 b.

Napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň NENÍ vlastním jménem.

6.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem TŘPYTIVÝ, skloňuje se podle vzoru ŽENA a neobsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **třpytka**

VYSVĚTLENÍ

Slovo třpytka je dvouslabičné, příbuzné s třpytivý, skloňuje se podle vzoru žena a neobsahuje předponu.

C5PBD25C0T02 · 2025 – 2. řádný termín (B) · úloha 6.2 · 1 b.

Napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň NENÍ vlastním jménem.

6.2 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem HŘMÍT, skloňuje se podle vzoru STAVENÍ a obsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **zahřmění**

VYSVĚTLENÍ

Příklad řešení: zahřmění – tříslabičné, příbuzné s hřmít, vzor stavení, předpona za-.

C5PBD25C0T02 · 2025 – 2. řádný termín (B) · úloha 12 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Jednoho zářijového rána byly na dvoře všechny děti z Vratiče – tak se jmenoval náš dětský domov. Byl totiž úklidový den. Vytřepávali jsme polštáře, deky a prostěradla. Náhle přijel listonoš ze **vsi** a zdálky mával obálkou. Gerd, ředitelka Vratiče, si převzala dopis, a když ho dočetla, zašeptala: „Za dva týdny sem přijedou inspektoři: zkontrolují hygienické podmínky a přepočítají děti." Přelétla nás neklidným pohledem, jako by nás počítala. To ale nemusela. Věděli jsme, že ve Vratiči je padesát jedna dětí, tedy přesně o jedno víc, než povoluje úřední nařízení.

(**2**) Zrovna jsme se chystali odnést lůžkoviny dovnitř, když na PŘÍJEZDOVOU cestu vjelo zrezivělé volvo. Zaparkovalo a dveře auta se otevřely. Nejdřív se vynořila obrovská noha porostlá černými chlupy, poté s hekáním vylezla celá řidička. Byla dva metry VYSOKÁ a břicho měla jako **sud**. Rozhostilo se hrobové ticho. Před námi totiž stála Gorila! Ostatní děti se rozběhly do domu, já jsem ale dočista zkameněla. Teprve když se mé a Goriliny oči střetly a ona se zasmála, přičemž ODHALILA své ohromné tesáky, jsem vystřelila pryč. Pádila jsem do pokoje. Bylo tu nebývale rušno.

(**3**) Aron na mě šibalsky mrknul: „Jonno, viděla jsi to obrovský břicho? Je úplně jasný, proč sem přijela. Adoptovat dítě je levnější než si kupovat maso v obchodě."

„Ty jsi ale hloupej. Přestaň si vymýšlet," odsekla jsem mu.

Chvilku jsme se popichovali, když vtom do pokoje vstoupily Gorila a Gerd.

„Nástup!" rozkázala šéfka Vratiče. Postavili jsme se do řady a Gorila si nás začala prohlížet. U mě se zastavila.

„To je Jonna – naprosto beznadějný případ," posteskla si Gerd.

Gorila ale nečekaně prohlásila: „Já si tu holku vemu."

Rozbušilo se mi srdce a bylo mi na zvracení. Gerd ještě vzala Gorilu do kanceláře VYPLNIT nějaké údaje do formulářů o adopci a zanedlouho už volvo opouštělo Vratič. Já jsem seděla na sedadle spolujezdce.

(F. Nilsson, Gorila a já, upraveno)

TEXT 2

Slovní tvar typu A: napíšeme-li v daném tvaru podstatného jména nad jednu souhlásku háček, získáme spisovný tvar slovesa (např. vázu → vážu).

Slovní tvar typu B: napíšeme-li v daném tvaru podstatného jména nad jednu souhlásku háček, získáme spisovný tvar jiného podstatného jména (např. bankou → baňkou).

Které z následujících tvrzení o slovních tvarech tučně vyznačených v TEXTU 1 je pravdivé?
(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

A. Jak vsi, tak sud jsou slovní tvary typu A.
B. Jak vsi, tak sud jsou slovní tvary typu B.
C. Vsi je slovní tvar typu A, sud je slovní tvar typu B.
D. Vsi je slovní tvar typu B, sud je slovní tvar typu A.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **D)**

VYSVĚTLENÍ

Vsi → vši (podstatné jméno veš) = typ B; sud → suď (tvar slovesa soudit) = typ A.

C5PBD25C0T02 · 2025 – 2. řádný termín (B) · úloha 22 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Nad mořem se shromáždí hejno ptáků. Vzápětí se všichni řítí dolů a s hlasitým šplouchnutím rozrazí hladinu. Za chvilku se vynoří, v zobáku ale žádnou rybu nenesou. Francouzští rybáři, kteří byli svědky podobné scény, kdysi tomuto ptákovi dali jméno Fou de Bassan (blázen z Bassanu). Usoudili totiž, že je extrémně nešikovný, protože se z lovu vždy vrací s prázdnou. Opak je ale pravdou – terej bílý (tak zní jeho pravé jméno) je zdatný lovec, jenž potravu polyká pod vodou.
Terej bílý je největší mořský pták Evropy. Dospělý jedinec má dlouhá křídla (jejich rozpětí může být i 190 cm) a jeho hmotnost se většinou pohybuje mezi 2,8 a 3,2 kg. *****
(**2**) Je-li pro **tereje bílého** něco příznačné, pak je to jeho způsob obstarávání **potravy**, jemuž se říká **střemhlavé potápění**. Při lovu mu pomáhá ostrý zrak. Jakmile ve vodě spatří kořist, vrhne se klidně i z výšky 30 metrů dolů a hladinu **moře** protne neuvěřitelnou rychlostí. Prudký náraz jeho těla na hladinu způsobí, že menší ryby v **okolí** jsou omráčeny, či dokonce usmrceny. Možná vás **zajímá**, jak takový kaskadérský kousek může terej vůbec přežít. Snadno – díky pevnému zobáku a tvrdé lebce. Vy ale **podobné věci** nezkoušejte. Člověk by totiž skok do vody z třicetimetrové výšky patrně nepřežil.
(**3**) Terejové bílí jsou velmi společenští: hnízdí v početných koloniích na skalních útesech. Na začátku minulého století panovala obava, že tito ptáci pravděpodobně skončí na seznamu ohrožených živočišných druhů. V roce 1913 totiž na světě žilo jen 100 000 jedinců, a to v méně než dvaceti koloniích. O necelých 60 let později už ale celková populace terejů bílých vzrostla (dokonce dvojnásobně) a tento trend zatím trvá. V současné době se největší kolonie terejů bílých nachází na kanadském ostrově Bonaventura: v roce 2021 zde sídlilo více než 60 000 párů.
(www.national-geographic.cz; www.stoplusjednicka.cz, upraveno)

Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu, zda se v něm vyskytuje podstatné jméno užité ve 4. pádě (A), nebo ne (N).
(Posuzované úseky jsou ve výchozím textu podtrženy.)

22.1	jakmile ve vodě spatří kořist	A	N
22.2	kteří byli svědky podobné scény	A	N
22.3	dospělý jedinec má dlouhá křídla	A	N
22.4	v zobáku ale žádnou rybu nenesou	A	N

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **22.1 A; 22.2 N; 22.3 A; 22.4 A**

VYSVĚTLENÍ

22.1: *kořist* – 4. pád; 22.2: *svědky* – 7. pád, *scény* – 2. pád; 22.3: *křídla* – 4. pád; 22.4: *rybu* – 4. pád.

C5PCD25C0T03 · 2025 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6.1 · 1 b.

Ke každé z následujících podúloh (6.1 a 6.2) napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň NENÍ vlastním jménem. (Slova musí být zapsána pravopisně správně.)
6.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem OVLÁDNOUT, skloňuje se podle vzoru SOUDCE a neobsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **vládce**

C5PCD25C0T03 · 2025 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6.2 · 1 b.

Ke každé z následujících podúloh (6.1 a 6.2) napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň NENÍ vlastním jménem. (Slova musí být zapsána pravopisně správně.)
6.2 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem RODIČ, skloňuje se podle vzoru HRAD a obsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. národ, porod**

C5PCD25C0T03 · 2025 – 1. náhradní termín (C) · úloha 22 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Ve známé komedii Adéla ještě nevečeřela zločinec vypěstuje rostlinu, která při poslechu jedné skladby spořádá obrovského psa. Jde sice jen o výplod scenáristovy fantazie, nicméně některé rostliny se Adéle trochu podobají.

***** Právě proto se masožravky vybavily důmyslnými pastmi: do **svých** lapacích listů jsou schopny přivábit drobné živočichy, zvláště pak hmyz. Poté je chytí a stráví.

(**2**) Je zde ovšem jeden zásadní rozpor – masožravky loví hmyz, aby získaly živiny, zároveň ho ale potřebují k opylování svých květů. Musely tedy najít efektivní způsob, jak odlišit potravu od opylovače. Vědci zjistili, že za tímto účelem masožravky používají tři různé metody. Některé druhy například kvetou jen v období, kdy jejich pasti ještě nejsou funkční. Princip metody prostorové zase tkví v tom, že květy vyrůstají na dlouhých stoncích, zatímco lapací listy s pastmi se nacházejí mnohem níže, takže tam uvíznou živočichové pohybující se po zemi. Další masožravky si zase umí vypomoct dokonalým trikem: opylovače přitahují jinou vůní, než jakou vábí kořist.

(**3**) Na světě se vyskytuje zhruba 600 druhů masožravých rostlin. Masožravky se liší jak zbarvením či tvarem listů, tak **svými** rozměry. Některé jsou spíše menší (např. rosnatka minor má stvol dlouhý zhruba 10 cm a listy o délce maximálně 3 cm), jiné jsou velké jako dospělý člověk. Mezi největší druhy masožravek se řadí láčkovka rádža. Tato rostlina dokáže do svých pastí o velikosti lidského chodidla lapit nejen hmyz, ale dokonce drobné obratlovce, jako jsou myši nebo malé žáby.

Asi nejznámější masožravou rostlinou je mucholapka podivná. Okraje jejího lapacího listu jsou pokryty sladkým nektarem, na nějž láká hmyz. Jakmile tam hmyz přistane, mucholapka bleskurychle (často během půl sekundy) uzavře svůj lapací list, čímž oběti znemožní únik.

Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu, zda se v něm vyskytuje podstatné jméno užité v 6. pádě (A), nebo ne (N).
(Posuzované úseky jsou ve výchozím textu podtrženy.)

22.1	jde sice jen o výplod scenáristovy fantazie
22.2	některé druhy například kvetou jen v období
22.3	tam uvíznou živočichové pohybující se po zemi
22.4	na světě se vyskytuje zhruba 600 druhů masožravých rostlin

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **22.1 NE, 22.2 ANO, 22.3 ANO, 22.4 ANO**

C5PDD25C0T04 · 2025 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6 · 2 b.

Ke každé z následujících podúloh (6.1 a 6.2) napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň NENÍ vlastním jménem.
(Slova musí být zapsána pravopisně správně.)
6.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem JABLKO, skloňuje se podle vzoru PÍSEŇ a neobsahuje předponu.
6.2 Napište přídavné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem KOLEM, skloňuje se podle vzoru JARNÍ a obsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **6.1: jabloň; 6.2: např. okolní**

C5PDD25C0T04 · 2025 – 2. náhradní termín (D) · úloha 19 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Nedaleko Berouna se nacházejí dvě významné hradní zříceniny: Žebrák, který vás na první pohled upoutá **svou** mohutnou válcovou věží, a o něco zachovalejší Točník. Jejich návštěvu stihnete během jediného dne. Nádvoří Žebráku totiž s nádvořím Točníku, ležícím jen o 100 metrů výše, spojuje stezka dlouhá něco málo přes kilometr.
Jako první z obou památek byl postaven Žebrák. Časem se stal vyhledávaným útočištěm českých panovníků. Pobýval zde například král Václav IV., během jehož vlády (1378–1419) byl původně nepříliš velký hrad přestavěn na velkolepé sídlo. Zanedlouho byl hrad bohužel poškozen požárem a poté se **jeho** význam začal snižovat. K úplné zkáze Žebráku přispěly další požáry (po tom posledním v roce 1532 už hrad nebyl opraven) i hledači pokladů. Ti ničili zdi hradních prostor, protože toužili nalézt zlato, které zde údajně bylo ukryto. Hrad Žebrák je otevřen denně (vyjma pondělí) výhradně během letních prázdnin, v období září–říjen ho lze navštívit jen o víkendu. Zpřístupněny jsou torzo paláce, hladomorna či již zmíněná věž, sloužící jako rozhledna.
Hrad Točník se podle řady odborníků začal stavět roku 1395, někteří vědci se ale domnívají, že jeho stavba započala už o 10 let dříve. Točník bývá díky své výjimečné architektuře označován za poslední hrad a zároveň první zámek v Čechách. *****
(**2**) Brány Točníku jsou otevřeny denně (opět kromě pondělí) od června do září, v říjnu je návštěvní doba omezena na víkendy. Na prohlídku se můžete klidně vydat bez průvodce: v pokladně hradu dostanete brožurku s potřebnými informacemi, její součástí je i přehledná mapka. Zhlédnout zde můžete několik paláců, zbytek hradní věže či 72 metrů hlubokou studnu. Hradní příkop obývají dva medvědi, kteří se sem roku 2013 nastěhovali jako mláďata.

Vypište z druhé části výchozího textu dvě zdrobnělá podstatná jména. (Slovo Točník neposuzujte, není správným řešením. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **brožurku, mapka**

C5PDD25C0T04 · 2025 – 2. náhradní termín (D) · úloha 22 · 2 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Rozhodněte o každém z následujících podstatných jmen podtržených v druhé části výchozího textu, zda je v textu užito v 2. pádě (A), nebo ne (N).

22.1 pondělí

22.2 září

22.3 paláců

22.4 věže

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **22.1 ANO; 22.2 ANO; 22.3 ANO; 22.4 ANO**

C5PAD26C0T01 · 2026 – 1. řádný termín (A) · úloha 6 · 2 b.

Ke každé z následujících podúloh (6.1 a 6.2) napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň není vlastním jménem. (Slova musí být zapsána pravopisně správně.)
6.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem POŠKODIT, skloňuje se podle vzoru SOUDCE a neobsahuje předponu.
6.2 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem PĚST, skloňuje se podle vzoru STAVENÍ a obsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **6.1 škůdce; 6.2 zápěstí**

VYSVĚTLENÍ

Škůdce (2 slabiky, příbuzné s *poškodit*, vzor *soudce*, bez předpony); *zápěstí* (3 slabiky, příbuzné s *pěst*, vzor *stavení*, předpona *zá-*).

C5PAD26C0T01 · 2026 – 1. řádný termín (A) · úloha 14 · 2 b.

Napište smysluplnou spisovnou větu jednoduchou o pěti slovech, která bude obsahovat podstatné jméno KŘÍDLO užité v 7. pádě čísla množného. (Vzniklá věta musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Orel skalní zamával velkými křídly.**

VYSVĚTLENÍ

7. pád mn. č. podst. jména *křídlo* je *křídly*; věta musí mít přesně 5 slov a obsahovat přísudek.

C5PAD26C0T01 · 2026 – 1. řádný termín (A) · úloha 22 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Roku 1961 světově uznávaný chemik Otto Wichterle doma sestavil ze stavebnice Merkur přístroj známý pod názvem čočkostroj a vyrobil první použitelnou sérii gelových kontaktních čoček. *****

Jejím předchůdcem je stavebnice Inventor, kterou v roce 1920 začal v Polici nad Metují vyrábět Jaroslav Vancl. Kovové díly Inventoru se spojovaly kovovými háčky. Daný spojovací systém ale dětem připadal příliš složitý, navíc umožňoval sestavit jen malé množství modelů. Inventor proto nebyl přijat moc kladně. V roce 1925 Vanclova firma **přechází** na jednodušší spojovací systém: kovové části nové stavebnice, která dostala název Merkur, byly k sobě spojovány maticemi a šroubky. Díky tomu bylo možné sestrojit mnohem víc modelů.

(**2**) Zájem o Merkur rychle **rostl**. Postupně přibývaly nové díly a vznikly také nové řady s elektrickými modely. Do slibného vývoje ale zasáhla druhá světová válka, další velkou ránu Vanclovi zasadili komunisté. Poté, co v únoru 1948 **převzali** moc, Vanclovu firmu (stejně jako řadu jiných) zrušili. Stavebnici Merkur tedy začal nově vyrábět státní podnik, v němž Jaroslav Vancl pracoval na pozici běžného dělníka. Časem se ale stali vedoucími dílny jeho dva zeťové, a protože všichni tři mohli částečně ovlivňovat výrobu, produkt si zachoval svou kvalitu. V období 1962–1989 Československo vyrobilo přes 5 milionů stavebnic značky Merkur, tři čtvrtiny této produkce však byly vyvezeny do zahraničí.

(**3**) Od roku 2006 má Merkur své muzeum v Polici nad Metují. K oblíbeným exponátům patří vláčky, replika Wichterleho čočkostroje či obří Ocelové město, soustava budov inspirovaná stejnojmenným románem Julesa Verna. Stavebnici dodnes **využívají** při výuce mnohé školy. Možná už brzy bude Merkur znovu stát u zrodu velkého vynálezu.

Vypište z druhé části výchozího textu tři podstatná jména rodu mužského neživotného, která jsou v textu užita v jednotném čísle a zároveň plní funkci podmětu.
(Jméno Jaroslav Vancl neposuzujte, není správným řešením. Hledaná podstatná jména zapište ve stejném tvaru, v němž jsou užita v druhé části výchozího textu. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **zájem, podnik, produkt**

VYSVĚTLENÍ

Všechna tři jsou rod mužský neživotný, stojí v 1. pádě čísla jednotného a jsou podmětem svých vět.

C5PBD26C0T02 · 2026 – 2. řádný termín (B) · úloha 6a · 1 b.

6.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem **TREST**, skloňuje se podle vzoru **MUŽ** a neobsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **trestanec**

VYSVĚTLENÍ

Slovo *trestanec* splňuje všechna zadaná kritéria: je tříslabičné, příbuzné se slovem trest, skloňuje se podle vzoru muž a neobsahuje předponu.

C5PBD26C0T02 · 2026 – 2. řádný termín (B) · úloha 14 · 2 b.

Napište smysluplnou spisovnou větu jednoduchou o pěti slovech, která bude obsahovat podstatné jméno **BŘEH** užité v **6. pádě čísla množného**. (Vzniklá věta musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Na březích rybníka rostly vrby.**

VYSVĚTLENÍ

Podstatné jméno *břeh* v 6. pádě čísla množného má tvar *březích*; věta musí mít přísudek a celkem pět slov.

C5PBD26C0T02 · 2026 – 2. řádný termín (B) · úloha 19 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Když se řekne Olomouc, řada lidí si ihned vybaví **proslulé** olomoucké tvarůžky, leckdy **nazývané** syrečky. Tvarůžek patří k sýrům s velmi výraznou vůní i chutí. Dnes je tato delikatesa k dostání v 31 variantách: jednotlivé produkty se liší hmotností i tvarem (dělají se bochánky, kroužky aj.), některé jsou i ochucené (např. česnekem, kmínem).

(**2**) Tvarůžky se kdysi začaly vyrábět na venkově u Olomouce, a protože se prodávaly na olomouckých trzích, časem dostaly přízvisko „olomoucké". Nabízely se i v hostincích (skvěle se totiž hodily k pivu) a někdy se používaly také jako platidlo. Některé dochované texty se zmiňují třeba o tom, že když se roku 1601 ve vesnici Hradečná kopala studna, studnař dostal za svou práci peníze a dvě kopy tvarůžků k tomu. V 2. polovině 19. století se centrem výroby syrečků staly Loštice. Právě zde založil roku 1876 svoji tvarůžkárnu Josef Wessels. Po jednadvaceti letech převzal vedení této firmy jeho syn Alois Wessels a tomu se podařilo rozjet výrobu ve velkém. Netrvalo dlouho a syrečky se začaly i vyvážet. Ve 20. letech 20. století pak byla představena zásadní novinka: balení tvarůžků do celofánu, který zmírnil jejich pronikavý zápach a usnadnil manipulaci při prodeji.

(**3**) Za komunistické éry kvalita produkce tvarůžků poněkud klesla, vyhlášenou pochoutkou se znovu staly až po sametové revoluci. Jejich jedinečné vlastnosti byly roku 2010 oceněny výborem Evropské komise, který syrečkům udělil chráněné zeměpisné označení. Od té doby se olomoucké tvarůžky smějí vyrábět jen na Olomoucku. Olomouc je na to právem hrdá, a tak není divu, že se zde koná tvarůžkový festival. Rozhodně si ho nenechte ujít. Pokud navštívíte i **nedaleké** město Loštice, v němž je muzeum tvarůžků, zajděte do místní cukrárny, nabízející tvarůžkové kremrole a další **netradiční** zákusky.

TEXT 2

Sloveso typu A (např. slibovat) má ve 3. osobě čísla jednotného způsobu oznamovacího času přítomného **jiný** tvar než ve 3. osobě čísla množného způsobu oznamovacího času přítomného.

Sloveso typu B (např. končit) má ve 3. osobě čísla jednotného způsobu oznamovacího času přítomného **stejný** tvar jako ve 3. osobě čísla množného způsobu oznamovacího času přítomného.

Vypište ze třetí části TEXTU 1 tři podstatná jména rodu ženského, která v textu plní funkci podmětu. *(Poznámku pod čarou neposuzujte, nepatří do třetí části TEXTU 1. Hledaná podstatná jména zapište ve stejném tvaru, v němž jsou užita ve třetí části TEXTU 1. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)*

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **kvalita, vlastnosti, Olomouc**

VYSVĚTLENÍ

Všechna tři podstatná jména jsou rodu ženského a ve třetí části textu stojí jako podmět: *kvalita klesla*, *vlastnosti byly oceněny*, *Olomouc je hrdá*.

C5PCD26C0T03 · 2026 – 1. náhradní termín (C) · úloha 8 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Jednoho rána Sam Carraclough prodal kolii Lassii. Přišel totiž o práci dělníka v dole a patnáct liber, které za fenku dostal, představovalo víc než jeho tři týdenní mzdy. Ve čtyři hodiny odpoledne jeho syn Joe našel travnatý kout školního dvora prázdný. Když doma zjistil, co se stalo, srdce mu sevřel smutek. Lassie, jeho věrná společnice, měla nyní nového pána – vévodu z Rudlingu. Joe pochopil, že fenka na něj už nikdy čekat nebude.

Jenže hned druhý den ve čtyři odpoledne Lassie vzorně seděla na obvyklém místě. Joe se zaradoval. Možná táta sehnal práci. Jestli to tak je, třeba mu teď rodiče dovolí, aby si Lassii nechal. Už záhy se ale ukázalo, že se mýlil. Do domku Carracloughových **vtrhl** správce vévodova psince a začal řvát: „To jsou teda finty. Vycvičili jste psa, aby se vracel za Joem. Teď ho chcete **střelit** někomu dalšímu." Pak Hynes odvlekl Lassii zpět a **zahradil** jí všechny možné únikové cesty z kotce. Jenže následujícího dne Lassie opět utekla.

„Odveď ji zpět a řekni jí, ať už neutíká," přikázal Joeovi táta. Když chlapec plnil otcovo přání, plakal. Dojemnou scénu sledovala zpoza křoví vévodova vnučka Priscilla.

(**2**) O týden později vévoda odcestoval na svůj zámek ve Skotsku a vzal s sebou i Lassii. Zanedlouho události nabraly rychlý spád. Hynes se s Lassií procházel po zámeckém pozemku, obehnaném silnou zdí s jedinou bránou. Náhle se fenka vysmekla z obojku a pelášila pryč. Hynes se rozběhl za ní. Jakožto správce psince dostával osm liber týdně a nechtěl o ně **přijít**. Priscilla zrovna otevírala bránu, když uslyšela křik: „Slečno, zavřete bránu!" Skoro ho poslechla, ale vtom si vzpomněla, jak onehdy viděla toho chudého kluka loučit se s Lassií. Rozhodla se proto jinak a zabouchla bránu sídla až vteřinu poté, co fenka proběhla. Téměř neslyšně špitla: „Hodně štěstí, Lassie." Kolie neomylně zamířila na jih, do vsi Greenall Bridge za Joem.

(R. Wellsová: Lassie se vrací; upraveno)

Vypište z druhé části výchozího textu dvě podstatná jména, která se skloňují podle vzoru *město*.
(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **Skotsku, sídla**

C5PCD26C0T03 · 2026 – 1. náhradní termín (C) · úloha 17 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

lhář hrdina kolega spáč
vládce třídní neposeda průvodčí
vědma rádce příbuzný sluha

TEXT 2

U podstatného jména typu A (např. *cestující, popleta*) nelze ze samotného tvaru 1. pádu čísla jednotného určit, zda toto slovo je rodu mužského životného, nebo rodu ženského. Rod podstatného jména poznáme až při skloňování nebo z kontextu, např. *s cestujícím* × *s cestující; Katka je velká popleta* × *Petr je velký popleta*.

U podstatného jména typu B (např. *učitel, přítelkyně*) lze ze samotného tvaru 1. pádu čísla jednotného určit, zda toto slovo je rodu mužského životného, nebo rodu ženského.

Vypište z TEXTU 1 tři podstatná jména typu A.

(Všechna podstatná jména v TEXTU 1 jsou uvedena v 1. pádě čísla jednotného. Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **třídní, neposeda, průvodčí**

C5PDD26C0T04 · 2026 – 2. náhradní termín (D) · úloha 8 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Od prvního únosu gavaldonských dětí uběhlo už dvě stě let. Každé čtyři roky byly uneseny dvě. Na pohlaví ani na věku nezáleželo. Někdy zmizeli dva chlapci a jindy chlapec s dívkou, některému unesenému bylo šestnáct a jiný sotva oslavil dvanácté narozeniny. Existovalo jediné kritérium: jedno z unesených dětí bylo krásné a hodné a to druhé nehezké a divné.

(**2**) Obyvatelé Gavaldonu nejdříve z únosů vinili medvědy. Časem ale **dospěli** k závěru, že medvědi za nic nemůžou, protože žádného medvěda v okolí neviděli. Zatímco dospělí zvažovali další vysvětlení (třeba teorii o létajícím lidožroutovi), děti z městečka zaznamenaly něco podezřelého. Tváře zmizelých, známé z podobizen vyvěšených na náměstí, totiž objevily ve svých pohádkových knížkách. Malého Honzu, který byl unesen před sto lety, **poznaly** podle rošťáckého rozcuchu a dolíčků ve tvářích. Teď v knížce lehával na peci a měl neutuchající chuť na buchty. Zato **nezbedný** Angus, klučina s pihami a se špičatýma ušima, který zmizel společně s Honzou, se změnil v pihovatého draka.

Dospělí zprvu jejich pohádkové teorii nevěřili. Pak jim ale děti ukázaly obrázky známějších obličejů. Roztomilá Anička, unesená před padesáti lety, seděla na útesu jako krásná mořská víla, kdežto **nemilosrdná** Estra budila hrůzu jako prohnaná čarodějnice.

(**3**) Teď už nikdo v městečku nebyl na pochybách. Unesené děti našly nový život v pohádkových příbězích. Všechny ty knihy pocházely ze zatuchlého knihkupectví, které vlastnil pan Deauville. On sám nevěděl, odkud se berou. Zkrátka jednou za rok se ráno v jeho krámku objevila tajemná zásilka. Když ji pan Deauville onehdy otevřel a začal z ní vybalovat knížky, všiml si, že v záhybu krabice je namalovaný erb s bílou a černou labutí, jehož součástí je stuha s nápisem.

(**4**) Ta malá černá písmenka vysvětlovala, kam se unesené děti poděly: do Školy dobra a zla. Únosy pokračovaly, ale únosce už získal jméno. Gavaldonští mu začali říkat Školník.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Slovesa typu A (např. psát) vyjadřují budoucnost pomocí slovesa být (např. budu psát).

Budoucí čas slovesa typu A = infinitiv tohoto slovesa + sloveso být užité v budoucím čase.

Slovesa typu B (např. napsat) vyjadřují budoucnost bez pomoci slovesa být (tedy nikoli budu napsat, ale napíšu).

Vypište ze třetí části TEXTU 1 dvě podstatná jména, která jsou v textu užita v 2. pádě.
(Vlastní jméno Deauville neposuzujte, není správným řešením.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **knihkupectví, krabice**

C5PDD26C0T04 · 2026 – 2. náhradní termín (D) · úloha 22a · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) K nejobávanějším živočichům patří bezesporu hroch. Tento zástupce savců, obývající oblasti tropické Afriky (na severu kontinentu byl již ve volné přírodě vyhuben), se vyznačuje válcovitým tělem, krátkýma silnýma nohama a mohutnou hlavou. Jeho šedohnědá **lysá** kůže je extrémně silná. Dospělý hroch může vážit až 3,5 tuny, což z něj dělá třetího nejtěžšího suchozemského živočicha (prvenství v tomto směru drží slon).
(**2**) Hroch je býložravec, na pastvu však chodí jen v noci, aby mu sluneční žár nevysušil kůži. Většinu života tedy tráví ve vodě, nicméně plavat nedovede. Místo toho pod vodou běhá nebo se odráží ode dna. Ve vodě se obvykle odehrávají námluvy a zde také samice odchovávají svá mláďata. Ta jsou kojena zhruba jeden rok, a to výhradně pod vodou. Hroši jsou velmi zdatní potápěči a na jedno nadechnutí běžně vydrží pod hladinou 5 minut. Pokud jim hrozí nebezpečí, dokážou zadržet dech i pětkrát déle.
(**3**) Nenechte se zmást poklidně vyhlížejícími záběry, na nichž se zavalití hroši líně povalují v řece. Stisk jejich čelistí má **nesmírnou** sílu. Hrozivé jsou i jejich obří zuby (ty dolní mohou být u samců dlouhé přes půl metru), což spolu s vrozenou agresivitou dělá z hrochů velmi nebezpečné živočichy. Hroši bedlivě střeží své území a na případného narušitele bez váhání zaútočí. Žijí buď v menší skupině, v níž bývá jen jeden samec, nebo ve velkém stádu s více samci, čítajícím až 150 jedinců. Mezi hrochy panuje přísná hierarchie: hlavní slovo má vždy samec, který je nejsilnější.
(**4**) Za posledních padesát let počet hrochů žijících ve volné přírodě klesl. Mohou za to jednak **neurvalí** lovci (hroší zuby jsou bohužel využívány jako náhražka slonoviny), jednak úbytek vhodných pastvin. Hroši proto byli zařazeni do kategorie „zranitelní", tedy mezi živočichy, kteří čelí **zvýšenému** nebezpečí vyhynutí.

Vypište ze třetí části výchozího textu dvě podstatná jména rodu mužského neživotného, která v textu plní funkci podmětu. (22.1)
(Hledaná podstatná jména zapište ve stejném tvaru, v němž jsou užita ve třetí části výchozího textu. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **stisk, zuby**

C5PDD26C0T04 · 2026 – 2. náhradní termín (D) · úloha 22b · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Vypište ze třetí části výchozího textu podstatné jméno rodu ženského, které v textu plní funkci podmětu. (22.2)
(Hledané podstatné jméno zapište ve stejném tvaru, v němž je užito ve třetí části výchozího textu. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **hierarchie**

Mluvnické kategorie sloves

34 úloh

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 19a · 1 b.

U následujícího slovesného tvaru určete osobu a způsob. (Způsob zapište celými slovy, nepoužívejte zkratky.)
19.1 pověz –

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **2. osoba, způsob rozkazovací**

VYSVĚTLENÍ

Pověz je 2. osoba rozkazovacího způsobu (rozkaz od slovesa *povědět*, adresovaný jedné osobě). Bod je za určení osoby i způsobu zároveň.

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 19b · 1 b.

U následujícího slovesného tvaru určete osobu a způsob. (Způsob zapište celými slovy, nepoužívejte zkratky.)
19.2 chtěli bychom –

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **1. osoba, způsob podmiňovací**

VYSVĚTLENÍ

Chtěli bychom je 1. osoba množného čísla podmiňovacího způsobu (příčestí *chtěli* + pomocné *bychom*). Bod je za určení osoby i způsobu zároveň.

C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 9 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Když Átrej konečně přišel k sobě, drak Falco ještě stále spal. Z malinké jeskyňky opodál proudilo světlo. Átrej se sklonil a uvnitř uviděl laboratoř plnou baněk a zkumavek. V křesílku seděl zabraný v knihách malý mužíček. Z další místnosti se přištrachala malá ženuška. „Ženo," řekl mužíček popuzeně, „rušíš mě ve studiu."

„Čert aby vzal to tvé studium!" odpověděla choť. „Ti dva venku hlavně potřebují, aby se můj léčivý elixír dovařil."

„Ti dva venku," opáčil podrážděně mužíček, „potřebují daleko víc mou radu."

(**2**) Znenadání si oba skřítci všimli chlapce. Mužíček na něj mrkl: „Buď zdráv, Átreji. Jmenuji se Engywuk. Když se chceš dostat za Uyulálou, nikde nenajdeš lepšího rádce, než jsem já. Pojď, něco ti ukážu."

Hned se vydali na cestu. Na vrcholku skály Engywuk podal Átrejovi dalekohled. Átrej se do něj podíval a uviděl skalní bránu, kterou střežily dvě sfingy. **Tlapy** měly lví, na zádech orlí perutě a **hlavy** lidské. Výraz jejich tváří však člověka nepřipomínal. Nedalo se poznat, zda prožívají radost, žal nebo jsou lhostejné.

(**3**) Engywuk spustil: „Za skalní bránou, kterou vidíš, následují ještě dvě brány. Teprve za tou třetí bydlí Uyulála. První brána se jmenuje Brána velké hádanky. Pokud mají sfingy otevřené oči, nikdo bránou neprojde. Druhá je Brána kouzelného zrcadla. V něm lidé nevidí svůj zevnějšek, ale své pravé nitro. Jen málokdo je ale potěšen tím, co v zrcadle vidí. Mnozí naopak s křikem prchají před příšerou, která se na ně šklebí ze zrcadla. Třetí je Brána bez klíče. Čím víc chceš dovnitř, tím pevněji dveře drží. Jen když přestaneš cokoli chtít a na vše zapomeneš, dveře se otevřou."

„Nesmím už ztrácet čas," řekl Átrej a vykročil směrem ke skalní bráně.

(M. Ende, Nekonečný příběh, upraveno)

Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje sloveso v rozkazovacím způsobu?

A. pojď, něco ti ukážu
B. nesmím už ztrácet čas
C. čert aby vzal to tvé studium
D. nikde nenajdeš lepšího rádce, než jsem já

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)

VYSVĚTLENÍ

Sloveso *pojď* je v rozkazovacím způsobu; ostatní úseky obsahují slovesa v oznamovacím nebo podmiňovacím způsobu či infinitiv.

C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 10 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) U stolu zaraženě seděli loupežníci z Mattisovy bandy, sám Mattis běhal po síni jako vzteklý medvěd. Ronja pochopila, že bude lepší zeptat se Pleška, co se vlastně stalo.

„Takoví lumpové jako Borka by se měli věšet," povídá jí Plešek. „**Číhali** jsme s Mattisem u Loupežnické skály. Vtom se na cestě objevili **obchodníci** s hromadou peněz. O všechny jsme je obrali. Sotva jsme to naložili na koně, když tu se přižene Borka s tou svou **sebrankou** a že mu z té kořisti taky něco patří. Začali po nás hned střílet, darebáci. Lamželeza trefil šíp rovnou do krku."

Když to Ronja uslyšela, rozběhla se za Lamželezem.

„Neboj se o mě," zašeptal jí **zraněný** loupežník.

Celé tři dny byl na tom Lamželezo zle. Spalovala ho tak vysoká horečka, že upadl do bezvědomí. Lovisa mu dávala obklady z bylin. Ke všeobecnému údivu Lamželezo čtvrtý den vstal. ***** ho **rána** stále bolela, byl veselý jako dřív. Všichni **loupežníci** měli radost. Ronja se ale dál rmoutila, spor mezi jejím otcem a Borkou jí ztěžoval život. Jednou už to nevydržela a zeptala se otce: „Proč se z tebe a Borky stali nepřátelé na život a na smrt?"

(**2**) „Zeptej se Borky," zabručel Mattis. „On to všechno začal. To on vystřelil první šíp."

Lovisa se do toho vložila: „Naše dítě má víc rozumu, než máš ty, Mattisi! Tohle může skončit jen krveprolitím. K čemu to bude dobré?"

Mattis marně přemáhal vztek: „K čemu? Že Borka konečně vypadne z mého hradu!"

„A to se do té doby chcete všichni pozabíjet?" ptala se Ronja se slzami v očích.

(**3**) Mattis začal zuřit: „Když jsi tak chytrá, tak najdi jiný způsob, jak vyhnat Borku z Mattisova hradu."

(A. Lindgrenová, Ronja, dcera loupežníka, upraveno)

TEXT 2 (k úloze 10)

Souhláska je **slabikotvorná** pouze tehdy, když společně s jednou nebo více souhláskami tvoří slabiku, která neobsahuje žádnou samohlásku. Ve slově PŘIKÝVL je slabikotvornou souhláskou L (třetí slabika neobsahuje samohlásku).

Vypište z druhé části TEXTU 1 tři slova, která obsahují slabiku tvořenou slabikotvornou souhláskou. Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **první, krveprolitím, slzami**

C5PBD18C0T02 · 2018 – 2. řádný termín (B) · úloha 11 · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Který z následujících úseků TEXTU 1 obsahuje sloveso v rozkazovacím způsobu?

A. dítě má víc rozumu, než máš ty
B. najdi jiný způsob, jak vyhnat Borku
C. to se do té doby chcete všichni pozabíjet
D. takoví lumpové jako Borka by se měli věšet

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 26 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Chystáš se rybařit na území České republiky? To podle zákona mohou i děti. Pokud je jeden z tvých rodičů rybář, může tě nechat rybařit v rámci své povolenky k rybolovu. Druhou možností je přihlásit se do rybářského kroužku.

Rybářské kroužky zahajují činnost v září. Nejdřív tě čeká teorie, např. rozpoznávání základních druhů ryb či obsah rybářského řádu. Teoretické znalosti z témat probíraných na kroužku prověří zkouška mladého rybáře. V únoru začínají praktická cvičení.

Po absolvování kroužku ti bude na základě žádosti, kterou obvykle podává vedoucí kroužku, vystaven rybářský lístek. Můžeš se také stát členem Českého rybářského svazu. Za lístek, povolenku a poplatky za členství ve svazu zaplatí dítě mladší 15 let celkem 600 Kč ročně. Povolenky se prodávají i nečlenům, ale za vyšší cenu. Až si vše vyřídíš, co nejrychleji se vyprav na ryby. Musíš ale dodržovat stejná pravidla jako dospělí rybáři.

(www.rybarsky-listek.info; hobby.idnes.cz, upraveno)

Který z následujících úseků výchozího textu obsahuje sloveso užité v rozkazovacím způsobu?

A. až si vše vyřídíš
B. chystáš se rybařit
C. můžeš se také stát
D. nejrychleji se vyprav

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

Vyprav se je imperativ; vyřídíš, chystáš se a můžeš jsou slovesa v oznamovacím způsobu; rybařit a stát se jsou infinitivy.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 14.1 · 1 b.

Přiřaďte k souvětí odpovídající tvrzení (A–E):

Souvětí 14.1: Když nevyneseš odpadky, nepočítej s tím, že půjdeš do kina.

A. V rozkazovacím způsobu jsou užita všechna slovesa v souvětí.
B. V rozkazovacím způsobu je užito pouze první sloveso v souvětí.
C. V rozkazovacím způsobu je užito pouze druhé sloveso v souvětí.
D. V rozkazovacím způsobu je užito první a druhé sloveso v souvětí, třetí sloveso v souvětí užito v rozkazovacím způsobu není.
E. V rozkazovacím způsobu je užito první a třetí sloveso v souvětí, druhé sloveso v souvětí užito v rozkazovacím způsobu není.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

VYSVĚTLENÍ

V rozkazovacím způsobu je pouze „nepočítej"; „nevyneseš" a „půjdeš" jsou v oznamovacím způsobu.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 14.2 · 1 b.

Přiřaďte k souvětí odpovídající tvrzení (A–E):

Souvětí 14.2: Zítra popros tatínka, ať ti pořídí tu malou kočičku, když ji tak moc chceš.

A. V rozkazovacím způsobu jsou užita všechna slovesa v souvětí.
B. V rozkazovacím způsobu je užito pouze první sloveso v souvětí.
C. V rozkazovacím způsobu je užito pouze druhé sloveso v souvětí.
D. V rozkazovacím způsobu je užito první a druhé sloveso v souvětí, třetí sloveso v souvětí užito v rozkazovacím způsobu není.
E. V rozkazovacím způsobu je užito první a třetí sloveso v souvětí, druhé sloveso v souvětí užito v rozkazovacím způsobu není.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

VYSVĚTLENÍ

V rozkazovacím způsobu je pouze „popros"; „pořídí" a „chceš" jsou v oznamovacím způsobu.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 14.3 · 1 b.

Přiřaďte k souvětí odpovídající tvrzení (A–E):

Souvětí 14.3: Vrať mi mou knihu a zamysli se nad tím, jak se k půjčeným věcem chováš.

A. V rozkazovacím způsobu jsou užita všechna slovesa v souvětí.
B. V rozkazovacím způsobu je užito pouze první sloveso v souvětí.
C. V rozkazovacím způsobu je užito pouze druhé sloveso v souvětí.
D. V rozkazovacím způsobu je užito první a druhé sloveso v souvětí, třetí sloveso v souvětí užito v rozkazovacím způsobu není.
E. V rozkazovacím způsobu je užito první a třetí sloveso v souvětí, druhé sloveso v souvětí užito v rozkazovacím způsobu není.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

V rozkazovacím způsobu jsou „vrať" a „zamysli se"; „chováš" je v oznamovacím způsobu.

C5PAD20C0T01 · 2020 – 1. řádný termín (A) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Naše svačina často skončí v koši jen proto, že na ni nemáme chuť. Jídla bychom si ale měli vážit. Uvědomme si, že svým přístupem k potravinám ovlivňujeme budoucnost celé planety. Podle odhadů bude v roce 2050 na Zemi žít 9,7 miliard obyvatel (přitom v roce 1960 zde žily jen tři miliardy lidí). Budou mít příští generace co jíst?

Situace ale není růžová ani dnes. ***** Dostatek potravy nemá každý devátý obyvatel Země. Zároveň však potravinami plýtváme! Ve státech Evropské unie se ročně znehodnotí bezmála 89 milionů tun jídla – to je, jako by každý člověk týdně vyhodil čtyři celé pokrmy. Spolu s potravinami přijdou nazmar i paliva, hnojiva a voda použité na jejich výrobu. Navíc nesnědené potraviny většinou míří do spaloven, místo aby se užitečně rozložily na kompostu.

(**2**) Ke změně může přispět každý z nás. Inspiraci přináší třeba mezinárodní projekt Menu pro změnu, který se zaměřuje na zodpovědný přístup ke spotřebě potravin. Do tohoto projektu se zapojilo již devět evropských zemí včetně České republiky.

(www.eatresponsibly.eu, upraveno)

Které z následujících tvrzení o větách podtržených ve výchozím textu je pravdivé?

A. V každé z těchto vět se vyskytuje sloveso užité v podmiňovacím způsobu.
B. V žádné z těchto vět se nevyskytuje sloveso užité v podmiňovacím způsobu.
C. Sloveso užité v podmiňovacím způsobu se vyskytuje pouze ve větě z první části textu.
D. Sloveso užité v podmiňovacím způsobu se vyskytuje pouze ve větě z druhé části textu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

VYSVĚTLENÍ

Ve větě z první části je *měli bychom* (podmiňovací způsob); ve větě z druhé části je *může* (oznamovací způsob).

C5PAD21C0T01 · 2021 – 1. řádný termín (A) · úloha 13 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

Té noci jsem byl doma sám. **Stále** jsem musel myslet na Eliáše Glocka, tajuplného starého vetešníka, o němž mnozí lidé z Vltavína soudili, že je čaroděj a svou duši upsal ďáblu. Musím se ke Glockovi vypravit a zjistit, jestli je to pravda.

Dveře zchátralého vetešnického krámku byly otevřené. Opatrně jsem vkročil do šeré chodby a šel za světlem, vycházejícím ze sklepení. Záhy jsem se ocitl v síni s mramorovou podlahou a klenbou vykládanou drahokamy. **Uprostřed** té nádhery ležel na divanu Eliáš Glock, oblečen do hedvábného županu. Poslouchal překrásné tóny, jež vydávaly flétny a loutny sedmi líbezných otrokyň. Náhle jeho zrak spočinul na mně. Zatroubil na velký zahnutý roh a vzápětí jsem stál v jakémsi nuzném pokoji. V lenošce seděl Eliáš Glock, na sobě jako obyčejně svůj otrhaný kabát.

S úžasem jsem zvolal: „Vy jste skutečně čaroděj! **Vždycky** jsem to říkal. Můj strýc tomu ale nevěří, stejného názoru je také pan doktor Tulipus, pan radní Rubín, varhaník Brum a písař Brk, dokonce i má půvabná sestřenka Serafína. A ještě pan Gram z lékárny."

Eliáš Glock se hrůzostrašně zasmál: „Ale uvěří, až je do skla zakleji!" Opět zatroubil na kouzelný roh a vmžiku držel skleněnou láhev, v níž byli nějací pidimužíci. Vzápětí jsem poznal, že to jsou všichni ti, jež jsem zmínil. Glock mi to potvrdil: „**Tady** je máš, všechny ty pošetilce! Půjdou do světa, Davide! V láhvi procestují tři sféry: sféru vzduchu, země a vody. Musí se mnohému naučit!"

„Pane Glocku, nechte mě jít s nimi!" vyhrkl jsem.

Glock se mě dotkl ebenovou hůlkou a já jsem cítil, jak se scvrkávám. Spustil mě k ostatním a poté láhev vymrštil vzhůru do nebeského prostoru. Opsala oblouk mezi souhvězdími a pak s námi rychle padala dolů. Za chvíli už ležela na dně moře.

Vysvětlivky: vetešník – obchodník se starým opotřebovaným zbožím; divan – pohovka

(K. Dewetter, Neuvěřitelná dobrodružství Davida Damiána, upraveno)

TEXT 2

Když se tvoří 2. pád množného čísla podstatných jmen skloňovaných podle vzoru žena, odstraňuje se koncová samohláska (např. knihy – knih). Pokud se na konec slova dostane obtížně vyslovitelná skupina souhlásek, vkládá se mezi tyto souhlásky tzv. **vkladné e** (např. bitvy – bit**e**v).

(CZVV)

Rozhodněte o každém z následujících úseků TEXTU 1, zda se v něm vyskytuje sloveso užité v rozkazovacím způsobu (A), nebo ne (N).

13.1 Půjdou do světa, Davide!

13.2 Musí se mnohému naučit!

13.3 Ale uvěří, až je do skla zakleji!

13.4 Pane Glocku, nechte mě jít s nimi!

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **13.1 – N; 13.2 – N; 13.3 – N; 13.4 – A**

VYSVĚTLENÍ

Pouze v úseku 13.4 je sloveso v rozkazovacím způsobu (*nechte*); v ostatních úsecích jsou slovesa v oznamovacím způsobu nebo v infinitivu.

C5PBD21C0T02 · 2021 – 2. řádný termín (B) · úloha 10 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 2

Slovesa typu A mají předponu za-, která u těchto sloves vyjadřuje, že děj trval jen krátkou dobu, např. pes delší dobu vrtěl ocasem × pes krátce zavrtěl ocasem.

Slovesa typu B mají předponu za-, která u těchto sloves nevyjadřuje, že děj trval jen krátkou dobu, ale má jiný význam, např. místnost se zalidnila (význam zaplnit nějaký prostor).

(CZVV)

Které z následujících tvrzení o dvou slovesech zapsaných v TEXTU 1 velkými písmeny je pravdivé? Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.

A. Zaváhal a zaburácel jsou slovesa typu A.
B. Zaváhal a zaburácel jsou slovesa typu B.
C. Zaváhal je sloveso typu A, zaburácel je sloveso typu B.
D. Zaváhal je sloveso typu B, zaburácel je sloveso typu A.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**

VYSVĚTLENÍ

Obě slovesa vyjadřují, že děj trval jen krátkou dobu (krátce váhat, krátce burácet), jde tedy o typ A.

C5PBD21C0T02 · 2021 – 2. řádný termín (B) · úloha 13 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Až teď, ve svých dvanácti letech, se dozvídám, že mým tátou je bůh moře a že potřebuje mou pomoc. Podíval jsem se na Cheiróna. „Vy už **dávno** víte, že jsem syn mocného Poseidóna, že? Není mi jasné, proč jste mi to zatajil•"

„Nebyl jsem si jistý," odpověděl Cheirón, „měl jsem jen podezření, Percy."

„Tak si to shrňme. Zeus, vládce oblohy, se hněvá. Někdo mu totiž ukradl nejmocnější zbraň ve vesmíru. Já mám jít do podsvětí, střetnout se s vládcem mrtvých, najít tu zbraň a vrátit ji **zpět** na Olymp do letního slunovratu, který bude už za deset dnů. Když se mi to povede, dokážu, že tím zlodějem nebyl můj otec."

„Správně," potvrdil moje slova Cheirón.

Otočil jsem se na Grovera: „Co ty na to?"

„Mírumilovní satyrové a podsvětí, to přece nejde **dohromady**," řekl dost vystrašeně.

(**2**) „Nemusíš chodit se mnou," snažil jsem ho uklidnit.

ZAVÁHAL, ale pak odpověděl: „Zachránil jsi mi život, Percy! Neopustím tě."

Ulevilo se mi. Netušil jsem, jestli satyr něco zmůže proti mrtvým, ale cítil jsem se líp, že do toho nepůjdu sám. Obrátil jsem se na Cheiróna: „A kde je ten vstup do podsvětí•"

„Občas se stěhuje. Teď je v Los Angeles."

„Takže skočíme do letadla a pak…"

„Ne, musíš cestovat po zemi!" přerušil mě Cheirón. „Nejsilnějším soupeřem tvého otce je Zeus. Letadlem proto letět nesmíš. Ocitl by ses v království tohoto boha a dolů by ses živý nevrátil!" Nad námi udeřil blesk a ZABURÁCEL hrom. „Na cestě tě budou doprovázet dva společníci," pokračoval Cheirón, „ten druhý už brzy přijde."

Vzduch se zachvěl a **náhle** se v místnosti zjevila Annabeth, dcera bohyně moudrosti.

„Dohlídnu na to, abys to nezpackal," řekla.

„Trojice," zamyslel jsem se nahlas. „To snad půjde."

Vysvětlivka: Satyr je bájná bytost s částečně lidskou a částečně zvířecí podobou.

(R. Riordan, Percy Jackson, upraveno)

Které z následujících tvrzení o dvou úsecích podtržených v TEXTU 1 je pravdivé? (Podtržené úseky: „Tak si to shrňme." v první části a „Letadlem proto letět nesmíš." v druhé části.)

A. V každém z těchto úseků se vyskytuje sloveso užité v rozkazovacím způsobu.
B. V žádném z těchto úseků se nevyskytuje sloveso užité v rozkazovacím způsobu.
C. Sloveso užité v rozkazovacím způsobu se vyskytuje pouze v úseku z první části textu.
D. Sloveso užité v rozkazovacím způsobu se vyskytuje pouze v úseku z druhé části textu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **C)**

VYSVĚTLENÍ

„Shrňme" je 1. osoba množného čísla způsobu rozkazovacího; „nesmíš" je způsob oznamovací a „letět" je infinitiv.

C5PDD21C0T04 · 2021 – 2. náhradní termín (D) · úloha 10 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Bojuje s kunou ležela v týpí a kouřovým otvorem se dívala na **jasné** hvězdy. Vtom se u vchodu pohnula plachta. Dívka sebou leknutím trhla, ale pak si v duchu vynadala. Je jí přece už dvanáct let. Nejspíš se jen vrací maminka.

„Mami?" zašeptala Bojuje s kunou.

„To jsem já, Kuno, tvůj dědeček. Nevzbudil jsem tě?"

Dívka radostně vykřikla. Dědeček jí určitě bude před spaním něco vyprávět. Když se posadil k ohništi, poprosila ho: „Povídej, jak jsem dostala své jméno."

(**2**) Dědeček začal vyprávět: „Byla jsi, Kuno, na světě čtvrté léto, když do naší vesnice přijel bílý obchodník. Měl **malé** štěňátko, které si tě oblíbilo. Tehdy jsi byla dost divoká a s tím pejskem jsi už vůbec nebyla k udržení. Shazovali jste ze stojanů sušící se maso, ničili pasti na králíky. Po několika dnech vašeho řádění musel náčelník Pět medvědů říct tvé matce, ať tě zklidní. Okamžitě tě poslala i se štěnětem k potoku, abyste už nemohli nic **vyvést**. Lehli jste si na břeh pod dutou vrbu, a protože bylo velké horko, usnuli jste. V dutině stromu ale měla doupě kuna.

(**3**) Před polednem nás vyděsil tvůj zoufalý křik. Probudil tě pejsek, když se ti celý zkrvavený snažil schovat v náručí. Zuřivě na něj dorážela kuna. Sotva jsi ale **spustila** ten svůj jek, zmizela ve stromě. Popadl tě hrozný vztek. Ihned ses začala dobývat do jejího doupěte. Než jsme k tobě doběhli, už jsi ji držela za krk. I když tě kousala do rukou, nepustila jsi ji. Křičela jsi, že ji utopíš, a táhla ji k potoku. Ani jsme ti nestihli říct, že kuny umějí plavat. Jak se dalo čekat, ve vodě se ti kuna vysmekla a uplavala. Od toho dne se jmenuješ Bojuje s kunou."

(O. Balík, Děti prérie, upraveno)

Úsek č. 1: I když tě kousala do rukou, nepustila jsi ji.

Úsek č. 2: Ani jsme ti nestihli říct, že kuny umějí plavat.

Které z následujících tvrzení o těchto dvou úsecích výchozího textu je pravdivé?

A. V každém z těchto úseků se vyskytují dvě slovesa užitá ve stejné osobě.

B. Pouze v úseku č. 1 se vyskytují dvě slovesa užitá ve stejné osobě.

C. Pouze v úseku č. 2 se vyskytují dvě slovesa užitá ve stejné osobě.

D. V žádném z těchto úseků se nevyskytují dvě slovesa užitá ve stejné osobě.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PAD22C0T01 · 2022 – 1. řádný termín (A) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Závodníci jsou seřazeni na startu. Diváci na tribunách i statisíce fanoušků sledujících přenos na kanálu YouTube se už nemohou dočkat. Ne, tohle není reportáž ze závodů formule 1. Je to popis šílenství, jež **se strhlo** kolem závodů skleněných kuliček.

Profesionální závody, v nichž mezi sebou soupeří skleněnky, se konají od roku 2013. Závodní kuličky musí splňovat například předepsanou velikost i hmotnost, před startem je proto rozhodčí zkontrolují a případné hříšníky ze závodu vyloučí. Nemyslete si však, že skleněnky jsou úplně stejné: liší se barvou či vzorem.

(**2**) Největší popularitu ze všech závodů si získala soutěž Marble Rally, při níž jsou skleněnky vypuštěny na **náročnou** trať vyrytou v hliněném či písečném kopci. V některých místech se trať větví do více cest, diváci ale nemůžou předem odhadnout, která z nich kuličku dovede do cíle nejrychleji. Prvek překvapení nabízejí také nejrůznější skokánky a záludné tunely. Sledování Marble Rally je skutečně **napínavé**. Tento závod byste si neměli nechat ujít, rozhodně **stojí** za to.

(www.abicko.cz, upraveno)

Které z následujících tvrzení o dvou úsecích podtržených ve výchozím textu je pravdivé?

A. V každém z těchto úseků se vyskytuje sloveso užité v rozkazovacím způsobu.
B. V každém z těchto úseků se vyskytuje sloveso užité v podmiňovacím způsobu.
C. V úseku z první části textu se vyskytuje sloveso užité v podmiňovacím způsobu, v úseku z druhé části textu se vyskytuje sloveso užité v rozkazovacím způsobu.
D. V úseku z první části textu se vyskytuje sloveso užité v rozkazovacím způsobu, v úseku z druhé části textu se vyskytuje sloveso užité v podmiňovacím způsobu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

„Nemyslete si" je rozkazovací způsob (2. os. mn. č.); „neměli byste" obsahuje *nemít* v podmiňovacím způsobu (2. os. mn. č.).

C5PAD23C0T01 · 2023 – 1. řádný termín (A) · úloha 9 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Vážky patří k nejnápadnějším zástupcům hmyzu v okolí vod nejen kvůli své velikosti, ale především kvůli své křehké kráse. Na Zemi se objevily v závěrečné fázi prvohor, a to zhruba před 300 miliony let. Jako jedni z prvních živočichů opustily vodní prostředí, dodnes jsou však na něm závislé – voda je pro jejich vývoj nepostradatelná.

Dospělé vážky jsou krásně zbarvené, mají štíhlé protáhlé tělo a dva páry křídel (největší rozpětí křídel je kolem 19 cm). Jejich schopnosti je řadí k nejdokonalejším letcům z hmyzí říše. Umí letět kolmo nahoru i dolů a na krátkou vzdálenost dovedou vyvinout rychlost větší, než kdy během závodů zvládl nejrychlejší muž světa Usain Bolt.

Vážky mají dvě velké složené oči (složené oko je tvořeno tisíci maličkých oček), pomocí **nichž** si jako mozaiku skládají obraz toho, co vidí. Zrak je pro ně důležitým smyslem: nevidí sice příliš ostře, zato mají velké zorné pole a ve své blízkosti ZACHYTÍ sebemenší pohyb. Jsou to predátoři, tedy živočichové živící se dravým způsobem: kořist, jíž je v případě dospělých vážek létající hmyz, uloví a sežerou. Vážky nelítostně pronásledují svou oběť, zpravidla ji dostihnou za pár sekund. Polapený hmyz poté nohama přitáhnou rovnou ke kusadlům.

Vážkám se kdysi dávaly různé přezdívky – třeba Evropané **je** nazývali ďáblovými létajícími jehlami a strašili jimi zlobivé děti. Asie naopak ve vážkách vždy viděla symbol krásy, štěstí a odvahy. Například ve Vietnamu je vážka tradičně spojována s úspěchem a její dokonale vyvážené modely si mohou turisté zakoupit v mnoha zdejších obchodech se suvenýry.

(www.national-geographic.cz; www.abicko.cz, upraveno)

Které z následujících tvrzení je pravdivé? (Tvar ZACHYTÍ je ve výchozím textu zapsán velkými písmeny.)

A. Tvar zachytí je jak ve výchozím textu, tak v jakémkoli jiném textu vždy tvarem množného čísla.
B. Tvar zachytí je jak ve výchozím textu, tak v jakémkoli jiném textu vždy tvarem jednotného čísla.
C. Tvar zachytí je ve výchozím textu tvarem jednotného čísla, ale v jiném textu může být tvarem množného čísla.
D. Tvar zachytí je ve výchozím textu tvarem množného čísla, ale v jiném textu může být tvarem jednotného čísla.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

Ve výchozím textu se *zachytí* vztahuje k podmětu *vážky* (3. os. mn. č.), ale v jiném kontextu může být i 3. os. j. č. (např. *Vycvičený pes zachytí stopu.*).

C5PCD23C0T03 · 2023 – 1. náhradní termín (C) · úloha 2 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**)
Máme kostru ve skříni,
v noci chrastí v kuchyni,
vždycky vleze do ledničky,
zakousne se do ředkvičky
a po noční svačině
zase vleze do skříně.

(**2**)
Náš kostlivec ve skříni
nemiluje koření,
čichne k pepři a pak pčíká,
rychle hledá láhev mlíka,
a když se ho napije,
podlahu nám polije.

(**3**)
Náš kostlivec ve skříni
chce si sehnat brnění,
k oblékání už má návod,
bude dělat strašný rachot
a sousedům na dvoře
bude klepat na dveře.

(**4**)
Náš kostlivec ve skříni
vyjel v noci na koni,
mraky plují, měsíc svítí,
mlhou, polem už se řítí,
potom zmizel v bažinách,
zaúpěl a šel z něj strach.

(**5**)
Náš kostlivec ve skříni
pokaždé si umíní,
že až půjdu večer spát,
bude mi u hlavy stát,
jenže já vytáhnu meč,
křiknu: Nestůj, venku kleč.

(**6**)

Náš kostlivec ve skříni
v noci skáče v předsíni,
dupe, až se lustr houpe,
a on se na stěnu drápe,
černý rubáš na sobě,
drápe se i po stropě.
(J. Hutka, Máme kostru ve skříni, upraveno)

Které z následujících tvrzení o dvou slovesech tučně vyznačených ve výchozím textu (**dupe**, **čichne**) je pravdivé?

A. Pouze sloveso *dupe* je v textu citově zabarvené.
B. Pouze sloveso *čichne* je v textu citově zabarvené.
C. Každé z těchto sloves je v textu citově zabarvené.
D. Žádné z těchto sloves není v textu citově zabarvené.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PCD23C0T03 · 2023 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6 · 3 b.

Přiřaďte k jednotlivým souvětím (6.1–6.3) odpovídající tvrzení (A–E). (Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

6.1 Než se spolu vydáme na cestu, vysvětli nám, čeho se tak moc bojíš.
6.2 Pokud potřebujete naši pomoc, neváhejte a kdykoli se na nás obraťte.
6.3 Přestaň s těmi stížnostmi a radši něco dělej, tvé výmluvy nikoho nebaví.

A. V rozkazovacím způsobu jsou užita všechna slovesa v souvětí.
B. V rozkazovacím způsobu je užito pouze první sloveso v souvětí.
C. V rozkazovacím způsobu je užito pouze druhé sloveso v souvětí.
D. V rozkazovacím způsobu je užito první a druhé sloveso v souvětí, třetí sloveso v souvětí však v rozkazovacím způsobu užito není.
E. V rozkazovacím způsobu je užito druhé a třetí sloveso v souvětí, první sloveso v souvětí však v rozkazovacím způsobu užito není.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: 6.1) C
6.2) E
6.3) D

C5PBD24C0T02 · 2024 – 2. řádný termín (B) · úloha 6a · 1 b.

Přiřaďte k souvětí odpovídající tvrzení (A–E).

6.1 Raději hned splňme vše, co císař nařizuje, jinak skončíme v hladomorně.

A. Souvětí obsahuje celkem dvě slovesa: obě jsou v rozkazovacím způsobu.
B. Souvětí obsahuje celkem dvě slovesa: pouze první z nich je v rozkazovacím způsobu.
C. Souvětí obsahuje celkem dvě slovesa: pouze druhé z nich je v rozkazovacím způsobu.
D. Souvětí obsahuje celkem tři slovesa: pouze první z nich je v rozkazovacím způsobu.
E. Souvětí obsahuje celkem tři slovesa: pouze druhé z nich je v rozkazovacím způsobu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

Souvětí má tři slovesa: „splňme" (rozkazovací způsob), „nařizuje" a „skončíme" (oznamovací způsob).

C5PBD24C0T02 · 2024 – 2. řádný termín (B) · úloha 6b · 1 b.

Přiřaďte k souvětí odpovídající tvrzení (A–E).

6.2 Jestli si na to troufáte, tak tu dívku, léta věznénou v dračí sluji, osvoboďte.

A. Souvětí obsahuje celkem dvě slovesa: obě jsou v rozkazovacím způsobu.
B. Souvětí obsahuje celkem dvě slovesa: pouze první z nich je v rozkazovacím způsobu.
C. Souvětí obsahuje celkem dvě slovesa: pouze druhé z nich je v rozkazovacím způsobu.
D. Souvětí obsahuje celkem tři slovesa: pouze první z nich je v rozkazovacím způsobu.
E. Souvětí obsahuje celkem tři slovesa: pouze druhé z nich je v rozkazovacím způsobu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

VYSVĚTLENÍ

Souvětí má dvě slovesa: „troufáte" (oznamovací způsob) a „osvoboďte" (rozkazovací způsob).

C5PBD24C0T02 · 2024 – 2. řádný termín (B) · úloha 6c · 1 b.

Přiřaďte k souvětí odpovídající tvrzení (A–E).

6.3 Ty darmožroute, ty kůže líná, zatop pod kotlem s lektvary a pak mi zmiz z očí.

A. Souvětí obsahuje celkem dvě slovesa: obě jsou v rozkazovacím způsobu.
B. Souvětí obsahuje celkem dvě slovesa: pouze první z nich je v rozkazovacím způsobu.
C. Souvětí obsahuje celkem dvě slovesa: pouze druhé z nich je v rozkazovacím způsobu.
D. Souvětí obsahuje celkem tři slovesa: pouze první z nich je v rozkazovacím způsobu.
E. Souvětí obsahuje celkem tři slovesa: pouze druhé z nich je v rozkazovacím způsobu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)

VYSVĚTLENÍ

Souvětí má dvě slovesa: „zatop" a „zmiz" – obě jsou v rozkazovacím způsobu.

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 9a · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

Pralesničky jsou malé žáby žijící v tropických pralesích Střední a Jižní Ameriky. Obvykle je najdeme v podrostu 1–2 metry nad zemí. Známých je asi 170 druhů pralesniček: většina z nich měří zhruba 2 centimetry, jen několik druhů dorůstá délky 6 centimetrů.

Tito obojživelníci umí **přitáhnout** pozornost svým vzhledem. Mezi jednotlivými druhy sice existují **značné** rozdíly (některé žabky jsou citronově žluté, jiné **křiklavě** červené, další zase zářivě modré), jejich společným znakem je ale velká intenzita barev. Dechberoucí zbarvení má ovšem funkci varovnou, nikoli okrasnou. Jde o signál určený predátorům: nejez mě, jsem jedovatá. Ze své překrásné kůže totiž žabky snadno **vyloučí** prudký jed.

Pralesničkám se často říká šípové žáby. Je to kvůli tomu, že američtí indiáni jejich jedem natírali šípy nebo hroty šipek do foukačky a pak otrávené střely používali při lovu. Některé indiánské kmeny v Amazonii zase pomocí jedu pralesničky barvířské přebarvovaly ptákům peří, které původně mělo zelenou barvu. Když indiáni potřeli zředěným jedem místa po vytrhaných perech, narostlo ptákům peří žluté či oranžové. Z různobarevných per si pak vyráběli čelenky.

Svůj jed pralesničky získávají zejména z potravy, např. z mravenců či termitů, kteří se živí jedovatými rostlinami. Zvláštní jídelníček žabkám nijak neublíží. Získaný jed umějí využít tak, aby jim POSKYTOVAL OCHRANU před nepřítelem. Skoro to vypadá, že DOKÁŽOU ZÁZRAKY. Pro člověka však pralesničky zpravidla nebezpečí nepředstavují. Výjimkou je pralesnička strašná: jed z jedné této žabky by usmrtil více než 10 lidí!

Za pralesničkami rozhodně nemusíte cestovat přes oceán, prohlédnout si je můžete také v zoologických zahradách. Například pražská zoo uspořádala v roce 2019 unikátní výstavu, na níž bylo v teráriích k vidění 30 druhů těchto pestrobarevných obojživelníků.

(www.stoplusjednicka.cz; www.zoopraha.cz, upraveno)

TEXT 2

Slovní spojení typu A (např. provádět sběr) lze ve větě nahradit spisovným slovesem se stejným či podobným významem (např. sbírat), které má stejný kořen jako podstatné jméno v daném slovním spojení. Při náhradě je někdy nutné v dané větě použít některá slova v jiném tvaru, než ve kterém byla původně, např. Prováděl sběr bylin → Sbíral byliny.

Slovní spojení typu B nahradit jedním slovesem tak, jak je popsáno výše, **nelze**.

Napište, ve které osobě a ve kterém způsobu je v TEXTU 1 užito podtržené sloveso.
(Osobu zapište číslicí, způsob zapište slovem. Nepoužívejte zkratky.)
Sloveso: *nejez*

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **2. osoba, způsob rozkazovací**

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 9b · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Napište, ve které osobě a ve kterém způsobu je v TEXTU 1 užito podtržené sloveso.
(Osobu zapište číslicí, způsob zapište slovem. Nepoužívejte zkratky.)
Sloveso: *neublíží*

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **3. osoba, způsob oznamovací**

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 9c · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Napište, ve které osobě a ve kterém způsobu je v TEXTU 1 užito podtržené sloveso.
(Osobu zapište číslicí, způsob zapište slovem. Nepoužívejte zkratky.)
Sloveso: *můžete*

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **2. osoba, způsob oznamovací**

C5PAD25C0T01 · 2025 – 1. řádný termín (A) · úloha 8 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Aru se probrala na podlaze v Síni bohů. Vzápětí spatřila své spolužáky. Vypadali, jako když se film zastaví uprostřed bojové scény. Byli ztuhlí v čase. Aru se postavila a opatrně se jich dotkla. Kůži měli teplou, na krku jim **tepala** krev, na těle žádné zranění. SAKRA, co se to stalo? pomyslela si.

Náhle se odněkud zvenčí ozval jakýsi skřípot. Znělo to jako otevírání dveří. Aru se rozběhla ke vchodu. To, co před Síní bohů objevila, jí vůbec nedávalo smysl. Máma s očima plnýma paniky měla obě nohy nad zemí, jako by zmrzla ve skoku. Kamenný slon, jenž stál v muzeu desítky let, zvedl chobot a znovu vydal ten skřípavý zvuk.

(**2**) Vystrašená Aru se pokoušela stáhnout mámu na zem a přitom křičela: „Mami, dělej něco! Ten slon je posedlý!" Jenže máma se ani nepohnula.

Vtom z nitra **oživlého** slona zaburácel hluboký a drsný hlas: „Slyšte všichni! Jak se opovažujete rozsvítit lampu?" Vzápětí slonovi cosi vylétlo z tlamy. Byl to… holub.

„Kde je ten prastarý válečník, který rozsvítil lampu z Bháratu?" zjišťoval pták.

Dívka bez přemýšlení vyhrkla: „Jak to, že teď zníš jinak?" Předtím byl holubův hlas temný jako bouře, teď jí ale připomínal jejího matikáře s pisklavým hlasem.

Holub nafoukl hruď: „Něco se ti nezdá na mé mluvě, lidská holko? Buď ráda, že se s tebou vůbec bavím. Měla bys vědět, že jsem schopný napáchat velikou zkázu! Kdekdo se mě bojí!"

(**3**) „A co je na tom dobrého?"

„Na tom je něco mocného," odfrkl si pták, „a když si můžu vybrat mezi dobrem a mocí, vždy zvolím to druhé. Ale k věci. Lampa byla rozsvícena. Rozsvítit ji **zvládne** jen ten, kdo má mimořádné schopnosti – Pánduovec. Jeho role je nyní zcela **zásadní**!"

Aru zvedla bradu: „Tu lampu jsem rozsvítila já."

Holub dočista zkoprněl: „HERNAJS, tak to se můžeme se světem rozloučit."

(R. Chokshi, Aru Šah a konec času, upraveno)

TEXT 2

Výraz typu A: i bez okolního textu **lze** určit, o který slovní druh jde, např. domy (je to vždy podstatné jméno).

Výraz typu B: bez okolního textu **nelze** určit, o který konkrétní slovní druh jde, např. stát (může to být buď podstatné jméno, nebo sloveso).

Vypište z druhé části TEXTU 1 tři slovesa, která jsou v textu užita v rozkazovacím způsobu. (Slovesa zapište ve stejném tvaru, v němž jsou užita v TEXTU 1. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **dělej, slyšte, buď**

VYSVĚTLENÍ

Všechna tři slovesa jsou v rozkazovacím způsobu a nacházejí se ve druhé části textu (označené číslem 2).

C5PBD25C0T02 · 2025 – 2. řádný termín (B) · úloha 16 · 2 b.

Napište smysluplnou spisovnou větu jednoduchou o pěti slovech, která bude obsahovat sloveso PRACOVAT užité v 1. osobě čísla jednotného způsobu podmiňovacího.
(Vzniklá věta musí být gramaticky i pravopisně správná.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **Otevřená úloha – např. Pracovala bych klidně celý den. / S ním bych pracoval rád. / Bývala bych pracovala na zahradě.**

VYSVĚTLENÍ

Sloveso musí být v 1. osobě jednotného čísla kondicionálu přítomného nebo minulého (bych/bývala bych + příčestí).

C5PAD26C0T01 · 2026 – 1. řádný termín (A) · úloha 8 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Tom se otočil k sestře: „My jsme v minulosti, že jo? To je paráda!" Stela ho objala: „Máš pravdu, je to báječné. Teď se ale vraťme domů." Tom souhlasil, a tak se oba vydali k tomu zvláštnímu stromu. Začali šplhat nahoru. Vtom se ozvalo: „Vy se před někym schováváte?" Zespoda na ně zíral ušmudlaný kluk. „Co nás otravuješ?" houkla Stela. Pak křikla na Toma: „Lez dál. To je ten zloděj stříbra." Sourozenci zrychlili. Předpokládali, že se co nejdřív zanoří do tmy tunelu času, jímž se vrátí do své doby. Jenže místo toho se nad nimi objevilo **jasně modré** nebe.

(**2**) „Ten tunel tu není!" vykřikla Stela. „Musíme dolů!" Bác! Přistání na zem bylo **tvrdé**. „Vypadá to, že jsme všichni v **pěkný** bryndě," řekl ten cizí kluk. „V bryndě jsi jen ty!" odsekla Stela. „Víme, že jsi zloděj. Ti lidé v zahradě nám to řekli." Chlapec si vzdychl: „Ale já přece nekradu! A mimochodem: jsem Janek." Pak jim vyprávěl smutný příběh. Jeho otec Jakub pracoval pro Gladstonovy. Když před pár lety z domu zmizelo nějaké stříbro, jeden sluha falešně obvinil Jakuba z krádeže a Jakub skončil ve vězení. Teď už je sice na svobodě, ale nemůže sehnat práci, navíc jeho nářadí zůstalo ve sklepě u Gladstonových. Janek se proto vplížil do domu, aby to nářadí získal zpět. „Bez práce táta dlouho nevydrží. Umře na zlomenou duši, nebo kvůli hladu. Tím jsem si jistej," řekl sklesle Janek. Za chvilku pokračoval: „Takže zrovinka vcházím zadníma dveřma do kuchyně, když zaslechnu divnej zvuk. Tak se schovám za skříň v chodbě. Vtom z jednoho pokoje vyjde sluha Gruber, strčí si něco pod bundu a zmizí v zahradě. Začnu ho pronásledovat, ale najednou vyběhne ven půlka domu a žene se za mnou." Když to dovyprávěl, Stela se cítila **pod psa**, že ho předtím nazvala zlodějem.

(K. Inglisová: Tajné jezero; upraveno)

TEXT 2

Někdy je skutečnost vyjádřena **přímo**, což znamená, že slova jsou užita v základním významu. Příkladem jsou věty *Na nebi zářily hvězdy* nebo *Právě čtu Čapkovu povídku*. Někdy je ale skutečnost vyjádřena **pomocí přenesení významu**, a to: na základě podobnosti (např. ve větě *Na nebi zářily diamanty* slovo *diamanty* není užito ve svém základním významu, tzn. neoznačuje drahokamy, ale hvězdy); na základě věcné souvislosti (např. ve větě *Právě čtu Čapka* slovo *Čapek* není užito ve svém základním významu, tzn. neoznačuje spisovatele, ale jeho knihu).

Vypište z první části TEXTU 1 dva slovesné tvary, a to:

8.1 sloveso užité v 1. osobě čísla množného způsobu oznamovacího času přítomného;

8.2 sloveso užité v 2. osobě čísla jednotného způsobu rozkazovacího.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **8.1 jsme; 8.2 lez**

VYSVĚTLENÍ

Jsme – 1. os. mn. č., ozn. způsob, přít. čas. *Lez* – 2. os. j. č., rozk. způsob (z věty „Lez dál").

C5PBD26C0T02 · 2026 – 2. řádný termín (B) · úloha 6b · 1 b.

6.2 Napište příslovce, které je jednoslabičné, je příbuzné se slovem **DOČASNÝ** a obsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **včas**

VYSVĚTLENÍ

Slovo *včas* je jednoslabičné příslovce příbuzné se slovem dočasný a obsahuje předponu *v-*.

C5PBD26C0T02 · 2026 – 2. řádný termín (B) · úloha 8a · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(1) Loď duchů na mě i z paluby působila stejně opuštěným dojmem jako včera, když jsem ji za svitu měsíce pozorovala z majáku dalekohledem. Našlapovala jsem opatrně, protože paluba mohla být ztrouchnivělá. Naštěstí jsem však i s Drobkem v kapuci byla docela lehká. Vzpomněla jsem si na dnešní odpoledne. Seděla jsem ve svém pokoji a přes vysílačku jsem se bavila s Kamilou o Černém kameni. Přečetla mi pasáž z jedné knihy: „K Černému kameni se už sto let nikdo neodvážil připlout, protože tam straší loď duchů. Tak se říká lodím, které kdysi ztroskotaly. Oběti takového neštěstí se promění ve strašidla."

Na palubě byl zatím klid. Předpokládala jsem, že strašidla vyspávají. ***** jsem se rozhodla nejdřív nakouknout do podpalubí dírou v podlaze a nelézt tam hned po schodech. Pohlédla jsem dolů, ale viděla jsem jen černou vodu. Když jsem ovšem vzápětí zvedla hlavu, vyjekla jsem leknutím. Na přídi lodi duchů, jen pár metrů ode mě, stály hrůzostrašné postavy s mokvajícíma očima. Jedné příšeře chyběla levá noha, další zase měla místo pravé ruky krabí klepeto, přivázané k zápěstí provazem. Nejděsivější ze všech byl ale kapitán. Zpod klobouku mu padaly do tváře hadovité propletence zelených chaluh, jimiž prosvítaly temně žhnoucí oči, a z jeho dlouhých hustých vousů vykukovala chapadla chobotnice!

(2) Příšery se po mně začaly sápat a já jsem byla strachy bez sebe. Pak se mi ale vybavil pravý důvod, proč jsem se na tuhle šílenou cestu vydala: chtěla jsem přece vrátit Drobka jeho mamince! „Co myslíš, Drobku, že by teď udělal můj pradědeček Sindibád?" zeptala jsem se ptáčátka. Po těchto slovech se stvůry zarazily.

„Cože? Ihned mi řekni, kdo vlastně jsi," zaburácel rozzuřeně kapitán.

„Atlanta z majáku na Větrném útesu. Můj pradědeček byl slavný mořeplavec Sindibád!"

Kapitán ohromeně pronesl: „Takže to znamená, že jsi moje pravnučka!" Poté si sundal klobouk a s ním i svoje chaluhové vlasy. •••••

Vysvětlivka: Slovo chaluhy označuje ve výchozím textu mořské řasy.

(M. Dunajcsik: Všímavá siréna; upraveno)

8.1 Vypište z druhé části výchozího textu sloveso užité v **podmiňovacím způsobu**. (Vynechanou část neposuzujte.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **udělal by**

VYSVĚTLENÍ

Tvar *udělal by* je podmiňovací způsob přítomný slovesa *udělat*.

C5PBD26C0T02 · 2026 – 2. řádný termín (B) · úloha 8b · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

8.2 Vypište z druhé části výchozího textu sloveso užité v **rozkazovacím způsobu**. (Vynechanou část neposuzujte.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **řekni**

VYSVĚTLENÍ

Tvar *řekni* je rozkazovací způsob slovesa *říci*.

C5PBD26C0T02 · 2026 – 2. řádný termín (B) · úloha 21 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Když se řekne Olomouc, řada lidí si ihned vybaví **proslulé** olomoucké tvarůžky, leckdy **nazývané** syrečky. Tvarůžek patří k sýrům s velmi výraznou vůní i chutí. Dnes je tato delikatesa k dostání v 31 variantách: jednotlivé produkty se liší hmotností i tvarem (dělají se bochánky, kroužky aj.), některé jsou i ochucené (např. česnekem, kmínem).

(**2**) Tvarůžky se kdysi začaly vyrábět na venkově u Olomouce, a protože se prodávaly na olomouckých trzích, časem dostaly přízvisko „olomoucké". Nabízely se i v hostincích (skvěle se totiž hodily k pivu) a někdy se používaly také jako platidlo. Některé dochované texty se zmiňují třeba o tom, že když se roku 1601 ve vesnici Hradečná kopala studna, studnař dostal za svou práci peníze a dvě kopy tvarůžků k tomu. V 2. polovině 19. století se centrem výroby syrečků staly Loštice. Právě zde založil roku 1876 svoji tvarůžkárnu Josef Wessels. Po jednadvaceti letech převzal vedení této firmy jeho syn Alois Wessels a tomu se podařilo rozjet výrobu ve velkém. Netrvalo dlouho a syrečky se začaly i vyvážet. Ve 20. letech 20. století pak byla představena zásadní novinka: balení tvarůžků do celofánu, který zmírnil jejich pronikavý zápach a usnadnil manipulaci při prodeji.

(**3**) Za komunistické éry kvalita produkce tvarůžků poněkud klesla, vyhlášenou pochoutkou se znovu staly až po sametové revoluci. Jejich jedinečné vlastnosti byly roku 2010 oceněny výborem Evropské komise, který syrečkům udělil chráněné zeměpisné označení. Od té doby se olomoucké tvarůžky smějí vyrábět jen na Olomoucku. Olomouc je na to právem hrdá, a tak není divu, že se zde koná tvarůžkový festival. Rozhodně si ho nenechte ujít. Pokud navštívíte i **nedaleké** město Loštice, v němž je muzeum tvarůžků, zajděte do místní cukrárny, nabízející tvarůžkové kremrole a další **netradiční** zákusky.

TEXT 2

Sloveso typu A (např. slibovat) má ve 3. osobě čísla jednotného způsobu oznamovacího času přítomného **jiný** tvar než ve 3. osobě čísla množného způsobu oznamovacího času přítomného.

Sloveso typu B (např. končit) má ve 3. osobě čísla jednotného způsobu oznamovacího času přítomného **stejný** tvar jako ve 3. osobě čísla množného způsobu oznamovacího času přítomného.

Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se vyskytuje sloveso typu B?
(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

A. dělají se bochánky
B. protože se prodávaly
C. skvěle se totiž hodily k pivu
D. dochované texty se zmiňují

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **C)**

VYSVĚTLENÍ

Sloveso *hodit se* má ve 3. osobě jednotného i množného čísla oznamovacího způsobu přítomného stejný tvar (*hodí se*), jde tedy o typ B.

C5PCD26C0T03 · 2026 – 1. náhradní termín (C) · úloha 14 · 2 b.

Napište smysluplnou spisovnou větu jednoduchou o pěti slovech, která bude obsahovat sloveso ZATLOUCT užité v 2. osobě čísla jednotného způsobu rozkazovacího.
(Vzniklá věta musí být gramaticky i pravopisně správná.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Zatluč ten dlouhý hřebík pořádně.**

C5PCD26C0T03 · 2026 – 1. náhradní termín (C) · úloha 20 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Během léta bývají zahrady i krásně rozkvetlé louky plné motýlů, s nástupem podzimu se ovšem situace zásadně změní. Kam křehcí krasavci mizí? Téměř nikdo neví, že někteří motýli odlétají do teplých krajin. Příkladem je třeba babočka admirál, rozšířená po celé Evropě. Nejodvážnějším cestovatelem z hmyzí říše je ale monarcha stěhovavý. Tento motýl, žijící v létě u hranic USA s Kanadou, se na zimu vždy přesouvá do středního Mexika. Jeho výkon je obdivuhodný, monarcha totiž denně zvládne urazit i 120 km.

(**2**) Babočka s monarchou jsou však spíše výjimkou. Většina motýlů totiž zimu přečkává v různých vývojových stádiích: nejčastěji ve formě vajíčka nalepeného na větvích rostlin, ve stádiu housenky či jako kukly; nejméně druhů přezimuje ve stádiu dospělého jedince. Mezi motýlí otužilce patří žluťásek řešetlákový. Tento středně velký motýl na zimu **upadá** do strnulosti podobné zimnímu spánku, typickému pro řadu savců. Na rozdíl od jiných motýlů, kteří zimu tráví ve speciálním úkrytu (v tmavé jeskyni, v dutině stromu aj.), žluťásek řešetlákový **zpravidla** přezimuje tak, že se zavěsí na nějakou rostlinu. V těle mu proudí zvláštní látka, díky níž se udrží naživu i při nízkých teplotách.

(**3**) Žluťásek řešetlákový bývá prvním motýlem, kterého spatříte koncem zimy **poletovat** v přírodě. Možná se ptáte, jak ho poznáte. Docela snadno: křídla samečků jsou zbarvena jasně žlutě, samička je světlejší a obě pohlaví mají na každém křídle červenofialovou tečku.

Další zajímavostí tohoto motýla je jeho dlouhý životní cyklus. Z nakladených vajíček se vylíhnou zelenobílé housenky. Stádium housenky trvá cca 30 dnů, stádium kukly je asi o polovinu kratší. Dospělý žluťásek se dožívá až 12 měsíců a to je v motýlí říši úctyhodný věk. Obvykle totiž motýli žijí ve stádiu dospělého jedince jen 2–3 týdny, některé druhy **dokonce** jen pár dnů. Žluťásek řešetlákový je zkrátka motýlí rekordman.

TEXT 2

Sloveso typu A je sloveso, jehož trvalou součástí je SE, např. *smát se* (např. věta *Tomáš tomu smál* není gramaticky správná).

Sloveso typu B je sloveso, které lze použít jak bez SE, tak s ním (záleží na tom, co chceme vyjádřit), např. *chytit se* × *chytit* (*chytil se za hlavu* × *chytil míč*).

Pozn.: U sloves typu A lze SE vypustit pouze ve specifických případech (např. *Smál se tomu? – Ano, smál.*).

Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se vyskytuje sloveso typu A?
(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

A. možná se ptáte
B. díky níž se udrží naživu
C. se na zimu vždy přesouvá
D. se zavěsí na nějakou rostlinu

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**

C5PDD26C0T04 · 2026 – 2. náhradní termín (D) · úloha 9 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Od prvního únosu gavaldonských dětí uběhlo už dvě stě let. Každé čtyři roky byly uneseny dvě. Na pohlaví ani na věku nezáleželo. Někdy zmizeli dva chlapci a jindy chlapec s dívkou, některému unesenému bylo šestnáct a jiný sotva oslavil dvanácté narozeniny. Existovalo jediné kritérium: jedno z unesených dětí bylo krásné a hodné a to druhé nehezké a divné.

(**2**) Obyvatelé Gavaldonu nejdříve z únosů vinili medvědy. Časem ale **dospěli** k závěru, že medvědi za nic nemůžou, protože žádného medvěda v okolí neviděli. Zatímco dospělí zvažovali další vysvětlení (třeba teorii o létajícím lidožroutovi), děti z městečka zaznamenaly něco podezřelého. Tváře zmizelých, známé z podobizen vyvěšených na náměstí, totiž objevily ve svých pohádkových knížkách. Malého Honzu, který byl unesen před sto lety, **poznaly** podle rošťáckého rozcuchu a dolíčků ve tvářích. Teď v knížce lehával na peci a měl neutuchající chuť na buchty. Zato **nezbedný** Angus, klučina s pihami a se špičatýma ušima, který zmizel společně s Honzou, se změnil v pihovatého draka.

Dospělí zprvu jejich pohádkové teorii nevěřili. Pak jim ale děti ukázaly obrázky známějších obličejů. Roztomilá Anička, unesená před padesáti lety, seděla na útesu jako krásná mořská víla, kdežto **nemilosrdná** Estra budila hrůzu jako prohnaná čarodějnice.

(**3**) Teď už nikdo v městečku nebyl na pochybách. Unesené děti našly nový život v pohádkových příbězích. Všechny ty knihy pocházely ze zatuchlého knihkupectví, které vlastnil pan Deauville. On sám nevěděl, odkud se berou. Zkrátka jednou za rok se ráno v jeho krámku objevila tajemná zásilka. Když ji pan Deauville onehdy otevřel a začal z ní vybalovat knížky, všiml si, že v záhybu krabice je namalovaný erb s bílou a černou labutí, jehož součástí je stuha s nápisem.

(**4**) Ta malá černá písmenka vysvětlovala, kam se unesené děti poděly: do Školy dobra a zla. Únosy pokračovaly, ale únosce už získal jméno. Gavaldonští mu začali říkat Školník.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Slovesa typu A (např. psát) vyjadřují budoucnost pomocí slovesa být (např. budu psát).

Budoucí čas slovesa typu A = infinitiv tohoto slovesa + sloveso být užité v budoucím čase.

Slovesa typu B (např. napsat) vyjadřují budoucnost bez pomoci slovesa být (tedy nikoli budu napsat, ale napíšu).

Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se vyskytuje sloveso typu A?
(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

A. zmizeli dva chlapci
B. zatímco dospělí zvažovali
C. unesené děti našly nový život
D. objevily ve svých pohádkových knížkách

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **B)**

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 18 · 4 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Kopyto s Mňoukem přilákali kozu až k výtahu a pak ji strčili do kabiny. Sotva se výtah dal do pohybu, začalo zvíře zuřit. Když zastavil v přízemí, vyrazila koza dveře kabiny a vyběhla na ulici. Skočila na střechu škodovky a dupala po ní tak, že vypadala, jako by ji přejel tank. Pak zdemolovala ještě dvě motorky a zamířila ROVNOU k hradu. Kopyto a Mňouk ji pronásledovali. Cestou sbírali pampelišky, aby na ně kozu nalákali, křičeli na ni, ale vše marně. Koza úplně zešílela. Na nádvoří porazila kastelána a letěla jako namydlený ***** přímo proti hladomorně, u níž postával pan učitel Pěnička. Stále ještě se nevzdával naděje, že objeví **plánek** hradního podzemí, který kdysi nakreslil rytíř Mikuláš Crha. V tu chvíli si učitel neuvědomoval, že se na něho řítí šílené zvíře.

(**2**) „Pozor!" vykřikli vyděšení Kopyto a Mňouk.

Pěnička konečně zpozoroval hrozící **nebezpečí**. Vyjekl a v posledním okamžiku se vrhnul stranou. Koza prosvištěla kolem něho a strašlivou silou trkla do zdi. Hladomorna se zachvěla v základech a koza rovněž. Z místa, do něhož narazila, spadly na zem dva kameny a další dva se začaly viklat. Učitel je vyňal a vtom se objevil zvláštní výklenek. Mňouk z této tajné skrýše vytáhl krabici. Kopyto na ni koukal jako tele na nová .

(**3**) „Plán Mikuláše Crhy!" zajásal učitel Pěnička. Vzal krabici z Mňoukových rukou a pravil pohnutě: „Milí žáci, v té krabici je zajisté rytířův plán. **Tajemství** podzemních chodeb konečně vyjde na povrch!"

Když Pěnička otevřel krabici, spatřil stočený **pergamen**. Vyndal ho a třesoucím se hlasem četl: „Nebuď zvědavej, budeš brzo starej! Mikuláš Crha."

(M. Švandrlík, Neuvěřitelné příhody žáků Kopyta a Mňouka, upraveno)

Vypište z druhé části výchozího textu všechna měkká přídavná jména.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **hrozící, posledním, další, zvláštní**

VYSVĚTLENÍ

Měkká přídavná jména se skloňují podle vzoru jarní; ve druhé části textu jsou to: hrozící, posledním, další, zvláštní.

C5PAD19C0T01 · 2019 – 1. řádný termín (A) · úloha 11 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Vynález dánského truhláře znají díky souhře zvláštních náhod lidé po celém světě. S jeho barevnými stavebnicemi si totiž hrají miliony dětí.

Ole Kirk Christiansen se vyučil truhlařině u svého bratra, poté pracoval jako truhlář několik let v Německu. Po návratu do Dánska si Christiansen otevřel truhlářství, které se **zprvu** zabývalo především výrobou praktického nábytku z kvalitního dřeva. V roce 1924 ale celá jeho dílna shořela. Požár zavinily dvě jeho děti, které si v ní hrály s hoblinami. Než Ole Kirk obnovil provoz truhlářství, poptávka po běžných dřevěných produktech klesla. Aby zachránil obchod, nabídku svých stávajících výrobků rozšířil o dřevěné hračky. Firma **tehdy** dostala název LEGO, což je zkratka vzniklá spojením dvou dánských slov „leg godt" (tj. „hraj si dobře"). **Zanedlouho** už firma vyráběla desítky druhů hraček.

V roce 1947 Ole Kirk Christiansen zakoupil velmi drahý vstřikovací lis na plasty a pustil se do výroby plastových hraček. O dva roky později si mohli zákazníci poprvé koupit spojovatelné kostky LEGO. Ole Kirk a jeho syn Godtfred stavebnici dál vyvíjeli. Roku 1954 přišli na to, jak do staveb z kostek LEGO lépe zabudovat dílky ve tvaru oken a dveří, časem také rozšířili výrobu kostek – k původním čtvercovým a obdélníkovým dílkům plastové stavebnice přibyly další tvary (kulaté či rohové). Postupně vznikl jakýsi nekonečný hračkový systém, s jehož pomocí se vytvářelo velké množství modelů.

O patent na spojovací systém kostek zažádala firma LEGO v lednu 1958. Na jaře téhož roku bohužel Ole Kirk Christiansen zemřel a vedení firmy se ujal jeho syn Godtfred. Od svého vzniku se stavebnice LEGO **stále** těší nesmírné oblibě. Ročně se vyrobí neuvěřitelných dvacet miliard kostek.

(S. Herman, Building a History: The LEGO Group; www.stoplusjednicka.cz, upraveno)

Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se **nevyskytuje** žádné přídavné jméno měkké?

A. zakoupil velmi drahý vstřikovací lis na plasty
B. díky souhře zvláštních náhod lidé po celém světě
C. což je zkratka vzniklá spojením dvou dánských slov
D. především výrobou praktického nábytku z kvalitního dřeva

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

VYSVĚTLENÍ

Přídavné jméno měkké se nevyskytuje jen v úseku C): *dánských* je přídavné jméno tvrdé, *vzniklá* je slovesný tvar (příčestí) a *dvou* číslovka. V úseku A) je měkké *vstřikovací* (vedle tvrdého *drahý*), v úseku B) *zvláštních* a v úseku D) *kvalitního* (vedle tvrdého *praktického*).

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 9 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

V roce 1847 byl americkému Kongresu předložen návrh na výstavbu první transkontinentální železnice na světě. Měla být spojnicí mezi západním a východním pobřežím USA. Uvažovalo se o třech trasách – jižní, střední a severní. Budoucí prezident Abraham Lincoln prosadil trasu střední, vedoucí středem země. Protože v té době již byla na východě země železniční síť částečně vybudována, hlavním úkolem bylo postavit železniční trať propojující vnitrozemí se západním pobřežím.

Stavba chybějící železniční trati započala 8. ledna 1863 v Sacramentu, městě ležícím na západě USA, a postupovala směrem do vnitrozemí. Stavitelé čelili mnohým obtížím, jednou z nich byla doprava materiálu. Vše potřebné, např. kolejnice a vagóny, se muselo přepravovat po moři. Další překážku představovalo zrádné pohoří Sierra Nevada. Trať zde musela vést náročným terénem ve výšce až 2 100 metrů nad mořem.

V červnu roku 1865 byla ve městě Omaha zahájena druhá etapa stavby, a to ze středu kontinentu směrem k Sacramentu. Počáteční kilometry této části trati přibývaly pomalu. Vše se ale změnilo v říjnu s příchodem Grenvilla Dodge. Bez jeho skvělého vedení by dělníci sotva zvládli položit sedmdesát pět kilometrů kolejí za pouhý měsíc.

Cílevědomý projekt měl bohužel i stinné stránky. V prériích vyrostla stanová města pro stavební dělníky. Hlavní zábavou zde byly především hazardní hry. Na **dočasná** obydlí dělníků také **často** útočili bojovní indiáni, většinou z válečného kmene Siouxů. Železné obludy uhánějící prériemi totiž ohrožovaly jejich **tradiční** způsob života. I přes zjevné nesnáze se ale oba úseky k sobě přibližovaly. Stavba železniční trati spojující Sacramento a Omahu byla dokončena 10. července 1869. **Brzy** byly dostavěny i zbývající kilometry železnice, a tak nadšení Američané konečně mohli přejet vlakem celý kontinent.

Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se nevyskytuje žádné přídavné jméno měkké?

A. další překážku představovalo zrádné pohoří
B. hlavní zábavou zde byly především hazardní hry
C. v prériích vyrostla stanová města pro stavební dělníky
D. na dočasná obydlí dělníků také často útočili bojovní indiáni

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

Přídavné jméno „bojovní" je tvrdé (tvar od „bojovný"), v úseku D se žádné měkké přídavné jméno nevyskytuje.

C5PAD21C0T01 · 2021 – 1. řádný termín (A) · úloha 3 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Nad mořem lítá racek,
já stojím na molu,
jenže mám moře práce
a moře úkolů.
(**2**) Chci lovit mořský raky,
hledat loď pokladů,
objevit dávný vraky,
jenže jsem pozadu.
(**3**) Ve čtení, v psaní taky,
v počtech jsem na kuli,
nad mořem táhnou mraky,
když musím k tabuli.
(**4**) Jsem nejlepší ve třídě,
ale jen ve snění,
a když to na mě přijde,
všechno se promění.
(**5**) Nad školou lítá racek,
vzduch voní skořicí
a úča volá: Macek,
nespi mi v lavici.
(P. Šrut, Píseň o moři)

Které z následujících tvrzení o dvou slovech podtržených ve výchozím textu (*mořský*, *nejlepší*) je pravdivé?

A. Obě tato slova jsou v textu užita v nespisovném tvaru.
B. Pouze slovo *mořský* je v textu užito v nespisovném tvaru.
C. Pouze slovo *nejlepší* je v textu užito v nespisovném tvaru.
D. Žádné z těchto slov není v textu užito v nespisovném tvaru.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

VYSVĚTLENÍ

Slovo *mořský* rozvíjí podstatné jméno mužského životného rodu ve 4. pádě množného čísla (*raky*), správný tvar je *mořské raky*; tvar *nejlepší* je spisovný.

C5PAD21C0T01 · 2021 – 1. řádný termín (A) · úloha 22 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Viktorie královská, jihoamerická vodní rostlina, právem vzbuzuje obdiv. Její obrovské listy, plovoucí na hladině, mají 2,5 metru v průměru a unesou i větší dítě (jeden list totiž snese zátěž až 45 kilogramů). Rostlina je dokonale přizpůsobena vodnímu prostředí, například každý list pokrývá ochranná vosková vrstva. ***** listy při vlnobití nezalévala voda, mají zvednuté okraje. Voda, jíž se listy plní za deště, postupně odtéká speciálním odtokovým kanálkem. Spodní strany listů jsou vybaveny ostrými ostny, patrně na obranu proti zubům některých živočichů.

(**2**) Pohled na rozkvétající viktorii je úchvatný. Sněhobílý květ se začíná poprvé otevírat krátce po západu slunce. Jakmile se rozvine, láká opylovače (nejčastěji brouky) svou vůní, která údajně připomíná ananas, a také teplem. Uvnitř květu je totiž přibližně o deset stupňů Celsia více než v jeho okolí. Z vyhřáté jídelny broučci nespěchají. Ráno se ale květ zavře a malincí vězni nemohou ven. Od dopoledne okvětní plátky mění barvu z bílé na sytě růžovou a také dochází k uvolňování pylu. Večer se květ opět otevře a osvobozený hmyz prchá na další, dosud bílé květy i s nákladem pylu na těle. Růžový květ pak za svítání definitivně uvadne.

(**3**) Viktorii královskou objevil v roce 1801 český badatel Tadeáš Haenke při výpravě do amazonských pralesů. Své současné jméno však tato vodní královna získala až v roce 1837, a to díky vědci Johnu Lindleymu.

V Evropě rostlina volně neroste, ale pěstuje se v botanických zahradách. ***** v noci bývají zahrady již zavřené, možnost sledovat kvetoucí viktorii se přece jen občas naskytne. Některé botanické zahrady totiž kvůli této podívané pořádají i noční prohlídky. (www.stoplusjednicka.cz, upraveno)

Vypište z druhé části výchozího textu tři měkká přídavná jména.
Slova zapište bezchybně ve stejném tvaru, ve kterém jsou užita v textu.
Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **rozkvétající, okvětní, další**

VYSVĚTLENÍ

Všechna tři přídavná jména se skloňují podle měkkého vzoru (jarní/přítomný): *rozkvétající*, *okvětní*, *další*.

C5PBD21C0T02 · 2021 – 2. řádný termín (B) · úloha 6a · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.1 odpovídající tvrzení (A–E). (Každou možnost lze použít pouze jednou, dvě zbudou.)

6.1 Všichni fotbaloví fanoušci budou s napětím sledovat příští zápas.

A. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze první z nich je tvrdé.
B. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze druhé z nich je tvrdé.
C. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, pouze první z nich je tvrdé.
D. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, pouze druhé z nich je tvrdé.
E. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, pouze třetí z nich je tvrdé.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)

VYSVĚTLENÍ

Věta obsahuje dvě přídavná jména (*fotbaloví*, *příští*); pouze první (*fotbalový*) je tvrdé.

C5PBD21C0T02 · 2021 – 2. řádný termín (B) · úloha 6b · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.2 odpovídající tvrzení (A–E). (Každou možnost lze použít pouze jednou, dvě zbudou.)

6.2 Zkušení domácí hráči se vůbec nenechali zastrašit zahraničními soupeři.

A. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze první z nich je tvrdé.
B. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze druhé z nich je tvrdé.
C. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, pouze první z nich je tvrdé.
D. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, pouze druhé z nich je tvrdé.
E. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, pouze třetí z nich je tvrdé.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

VYSVĚTLENÍ

Věta obsahuje tři přídavná jména (*zkušení*, *domácí*, *zahraničními*); pouze první (*zkušený*) je tvrdé.

C5PBD21C0T02 · 2021 – 2. řádný termín (B) · úloha 6c · 1 b.

Přiřaďte k větě 6.3 odpovídající tvrzení (A–E). (Každou možnost lze použít pouze jednou, dvě zbudou.)

6.3 Legendárního hokejistu útočícího na branku povzbuzovali nadšení diváci.

A. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze první z nich je tvrdé.
B. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze druhé z nich je tvrdé.
C. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, pouze první z nich je tvrdé.
D. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, pouze druhé z nich je tvrdé.
E. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, pouze třetí z nich je tvrdé.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: E)

VYSVĚTLENÍ

Věta obsahuje tři přídavná jména (*legendárního*, *útočícího*, *nadšení*); pouze třetí (*nadšený*) je tvrdé.

C5PCD21C0T03 · 2021 – 1. náhradní termín (C) · úloha 7a · 1 b.

7.1 Napište současné spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň NENÍ vlastním jménem. Napište přídavné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem PRÁCE a skloňuje se podle vzoru MLADÝ.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **pracný**

C5PBD22C0T02 · 2022 – 2. řádný termín (B) · úloha 14a · 1 b.

14.1 Napište přídavné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem KVĚT a skloňuje se podle vzoru JARNÍ.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

okvětní (případně jiný vyhovující tvar)

VYSVĚTLENÍ

--ENDITEM--

C5PBD22C0T02 · 2022 – 2. řádný termín (B) · úloha 19 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Už jako malého chlapce mě fascinovaly záhady v chování živočichů. Třeba takoví chrobáci. Vytvoří z kravského hnoje kuličku a pak se ji snaží někam přemístit. Jak ji ti brouci **dokážou** uhníst tak dokonale kulatou? Proč **se** s tou kuličkou vůbec **dělají**? A kam ji valí?

(**2**) Jednou jsem proto lezl po zahradě za párem chrobáků, valících před sebou s nesmírným zaujetím kuličku hnoje. Po dlouhé době dorazili znavení brouci k malé hromádce kypré půdy pod živým plotem. Všiml jsem si, že na vrcholu HROMÁDKY je vyhloubena nějaká JAMKA. Valit kuličku do kopečka byl pro chrobáky vskutku mamutí úkol. Několikrát se špatně trefili nožičkou a kulička se jim skutálela dolů. Když ji konečně **dostali** nahoru, jeden z nich **se rozběhl**, slezl do jamky a zuřivě gestikuloval předníma nožkama, zatímco ten druhý s vypětím všech sil dovalil kuličku k němu. Vzápětí kulička i brouci zmizeli v hlubinách země.

(**3**) To mě dopálilo. Jak teď zjistím, co se s tou kuličkou děje? Když jsem se na to při obědě zeptal rodiny, zprvu se rozhostilo zaražené ticho.

„Asi se jim k něčemu hodí," váhavě mi za chvilku řekla maminka.

„Ať tě ani nenapadne propašovat je sem," zděsil se Larry, „odmítám žít v domě plném chrobáků a kuliček hnoje!"

„Něco takového by tvůj bratr jistě neudělal," upokojila ho maminka.

„Třeba se tím zahřívají," pronesl Leslie, „hnůj je přece úžasně teplý."

„Výborně, toho můžeme v zimě využít při vytápění domu," jízlivě podotkla maminka.

„Možná ty kuličky jedí," napadlo mou sestru Margo.

„Nemluv o takových věcech u oběda," napomenula ji maminka a zvolila jiné téma.

Biologické znalosti mé rodiny mě opět naprosto zklamaly.

(G. Durrell, Ptáci, zvířata a moji příbuzní, upraveno)

TEXT 2

Při tvoření **zdrobnělin typu A** dochází buď ke zkrácení samohlásky v kořeni slova (např. ze slova m**í**sa vznikla zdrobnělina m**i**ska), nebo k prodloužení samohlásky v kořeni slova (např. ze slova kop**y**to vznikla zdrobnělina kop**ý**tko).

Při tvoření **zdrobnělin typu B** se žádná samohláska v kořeni slova nezkracuje ani neprodlužuje (např. ze slova kočár vznikla zdrobnělina kočárek).

Vypište z druhé části TEXTU 1 tři měkká přídavná jména. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **valících, mamutí, předníma**

VYSVĚTLENÍ

Všechna tři slova jsou měkká přídavná jména (vzor jarní): valících, mamutí, předníma.

C5PCD22C0T03 · 2022 – 1. náhradní termín (C) · úloha 14a · 1 b.

Napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné přídavné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného třískabičné, je příbuzné se slovem SNAHA a skloňuje se podle vzoru MLADÝ.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. snaživý**

C5PDD22C0T04 · 2022 – 2. náhradní termín (D) · úloha 2 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Kdys byla jedna princezna
tak přemilá, tak líbezná!
Byl ženichů hned **plný** hrad,
leč otec, ten ji nechtěl vdát.
Tu v uchazečů přišel rej
princ z daleka – byl čaroděj.
A když byl otcem odmítnut,
zved výše kouzelnický prut.
A s kletbou děsnou přejel most
a zaklel hrad i kolem hvozd.
Sto pavouků se zakmitlo
a všady kol se zachytlo.
Od větve k větvi dál a dál
a každý pilně tkal a tkal.
Od stromu k valům, ku hrázi,
ty nitě byly provazy.
Vše objaly, vše sevřely,
král s dcerou hlady vymřeli.
Jen prales bujel, prales kvet
a pavoučí v něm hýřil svět.
Vysvětlivka: hvozd – velký hustý les
(J. Vrchlický, Začarovaný les, zkráceno)

Které z následujících tvrzení je pravdivé?
(Tvar *plný* je ve výchozím textu vyznačen tučně.)

A. Tvar *plný* je spisovný jak ve výchozím textu, tak ve větě *Kino bylo plný.*
B. Tvar *plný* je nespisovný jak ve výchozím textu, tak ve větě *Kino bylo plný.*
C. Tvar *plný* je ve výchozím textu nespisovný, ale ve větě *Kino bylo plný* je spisovný.
D. Tvar *plný* je ve výchozím textu spisovný, ale ve větě *Kino bylo plný* je nespisovný.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **D)**

C5PDD23C0T04 · 2023 – 2. náhradní termín (D) · úloha 16 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1:

napsaný tamější přející pochopitelný
havraní chráněný svázaný nástěnný
savý mycí zbitý odhadnutý
ležící stěhovavý prošlý kapající

TEXT 2:

Přídavná jména typu A se tvoří ze sloves, např. ze slovesa postavit (konkrétně z tvaru postaven) vzniklo přídavné jméno postavený, ze slovesa povídat vzniklo přídavné jméno povídavý.
Přídavná jména typu B se tvoří z jiných slovních druhů než ze sloves, např. z podstatného jména truhlář vzniklo přídavné jméno truhlářský.

Vypište z TEXTU 1 tři přídavná jména typu B.
Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.
Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného přídavného jména, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

havraní, tamější, nástěnný

C5PBD24C0T02 · 2024 – 2. řádný termín (B) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

V roce 1951 se během jednoho mysliveckého večírku začalo debatovat o tom, jestli je kulík zlatý nejrychleji létajícím ptákem v Evropě, či **nikoli**. Spolehlivé informace, které by spor rozsoudily, ale nebyly k dispozici. Jedním z diskutujícím byl i sir Hugh Beaver, šéf pivovaru Guinness. Právě on se potom obrátil na londýnskou informační agenturu se žádostí, aby se pokusila sestavit **aspoň** základní přehled zajímavých NEJ.

První Guinnessova kniha rekordů spatřila světlo světa roku 1955: měla necelých dvě stě stran a vyšla v nákladu tisíc výtisků. Od té doby tato publikace každoročně přináší aktuální informace z oblasti rekordů. Rekordy jsou v knize uspořádány do několika kategorií, např. člověk, živá příroda, sport, umění nebo vesmír. Kromě klasických NEJ, jako je nejstarší člověk či nejtěžší zvíře, se v Guinnessově knize objevují i opravdové kuriozity. Mezi **nima** najdeme rekordmana s největším množstvím prádelních kolíčků na obličeji, nejpočetnější pochod zombies nebo muže s nejvíce švábý v ústech.

Ve slavné knize jsou zastoupeni i Češi. K **těm** nejúspěšnějším patří Zdeněk Bradáč: poprvé byl do Guinnessovy knihy zapsán roku 2004, dnes má na svém kontě celkem 25 světových rekordů. Za zmínku stojí třeba rekord z roku 2009, kdy se pod vodou vyprostil z trojích policejních pout.

(www.irozhlas.cz, upraveno)

Které z následujících tvrzení o slovních tvarech podtržených ve výchozím textu je pravdivé?
(Příklad: Ve větě *Psal o třem lidech* má být místo chybně užitého tvaru *třem* tvar *třech*.)

A. Jak tvar *létajícím*, tak tvar *diskutujícím* jsou v textu užity chybně.
B. Jak tvar *létajícím*, tak tvar *diskutujícím* jsou v textu užity správně.
C. Místo chybně užitého tvaru *létajícím* má být tvar *létající*, tvar *diskutujícím* je v textu užit správně.
D. Tvar *létajícím* je v textu užit správně, místo chybně užitého tvaru *diskutujícím* má být tvar *diskutujících*.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

Létajícím rozvíjí podstatné jméno rodu mužského životného v 7. pádě č. j. – správně. *Diskutujícím* stojí ve spojení *jedním z diskutujících* (2. pád č. mn.), tedy chybně; správně má být *diskutujících*.

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6a · 1 b.

Přiřaďte k větě (6.1) odpovídající tvrzení (A–E).
(Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

6.1 Během příštího víkendu přijedou na návštěvu naši dobří přátelé.

A. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, obě jsou měkká.
B. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze to první je měkké.
C. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze to druhé je měkké.
D. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, první a třetí jsou měkké.
E. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, druhé a třetí jsou měkké.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6b · 1 b.

Přiřaďte k větě (6.2) odpovídající tvrzení (A–E).
(Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

6.2 Pod skalním převisem našli švédští vědci malby pocházející z pravěku.

A. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, obě jsou měkká.
B. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze to první je měkké.
C. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze to druhé je měkké.
D. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, první a třetí jsou měkké.
E. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, druhé a třetí jsou měkké.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6c · 1 b.

Přiřaďte k větě (6.3) odpovídající tvrzení (A–E).
(Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

6.3 Tito slavní kuchaři představí ve svém pořadu tradiční paštiku z husích jater.

A. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, obě jsou měkká.
B. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze to první je měkké.
C. V této větě jsou celkem dvě přídavná jména, pouze to druhé je měkké.
D. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, první a třetí jsou měkké.
E. V této větě jsou celkem tři přídavná jména, druhé a třetí jsou měkké.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: E)

C5PAD25C0T01 · 2025 – 1. řádný termín (A) · úloha 6a · 1 b.

6.1 Napište přídavné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem UCHO, skloňuje se podle vzoru JARNÍ a neobsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **ušní**

VYSVĚTLENÍ

Slovo „ušní" je dvouslabičné přídavné jméno příbuzné se slovem ucho, skloňuje se podle vzoru jarní a neobsahuje předponu.

C5PAD25C0T01 · 2025 – 1. řádný termín (A) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Mnoho živočichů je velmi vnímavých. Třeba policejní psi jsou při pátrání po drogách či výbušninách třikrát spolehlivější než jakýkoli rentgen. Jiní psi jsou zase vycvičeni, aby uměli pomoct člověku, který dostal epileptický záchvat. Někteří z takto vycvičených psů ale mají i další dovednost, kterou je nikdo nenaučil: předem vytuší, že záchvat začne.

Na počátku 20. století se všude psalo o zázračném koni Hansovi. Když se ho jeho majitel třeba zeptal „Kolik je sedm a pět?", Hans dvanáctkrát poklepal kopytem o zem. Výsledek některých úloh označoval podupáním na příslušný znak ve speciální tabulce.

Hansovy schopnosti vzbudily zájem odborníků. Psycholog Oskar Pfungst pomocí řady experimentů nakonec v roce 1907 prokázal, že Hans počítat neumí. Celý případ popsal v knize Chytrý Hans, vydané roku 1911. Zjistil, že kůň se kvůli pamlskům, které dostával za správnou odpověď, naučil rozpoznávat jemné signály, jež tazatelé nevědomky vysílali. Když ale dotyční položili otázku z místa, kam Hans neviděl, jeho odpověď zpravidla správná nebyla.

Hans se tedy do jisté míry podobal psům ***** epileptický záchvat. Rozhodně nebyl géniem: své neuvěřitelné schopnosti **nabyl** proto, že se dokázal **neobvykle** silně propojit s člověkem. A to **nesporně** o nějaké inteligenci **svědčí**.

(T. Grandinová, C. Johnsonová, Zvířata v překladu; www.dotyk.cz, upraveno)

Který z následujících slovních tvarů patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?
(Po doplnění slovního tvaru musí být příslušný větný celek gramaticky správný.)

A. předvídající
B. předvídajícím
C. předvídajícími
D. předvídajícího

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **B)**

VYSVĚTLENÍ

Přídavné jméno se musí shodovat s podstatným jménem *psům*, které je v 3. pádě množného čísla; správný tvar je tedy *předvídajícím* (podobal se psům předvídajícím).

C5PBD25C0T02 · 2025 – 2. řádný termín (B) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Když se ponoříme do čtení příběhů, zpravidla nás příliš nezajímá, co náš hrdina snídá nebo svačí. Některé pochutiny z imaginárních světů však **naši** pozornost přitahují.

Fanoušci **proslulá** díla Pán prstenů si jistě hned vzpomenou na elfí chléb zvaný lembas – tenké, světle hnědé oplatky z mouky. Než se elfové vydali na výpravu, balili tento pokrm do listů bájného stromu, aby vydržel co nejdéle čerstvý. Malý kousek lembasu zasytil i největšího jedlíka a dodal mu sílu na další dlouhé putování. Tajemství receptu na výrobu těchto výživných a zároveň chutných oplatek elfové přísně střežili.

V knize Karlík a továrna na čokoládu se setkáme s **mnoha** neobvyklými laskominami. Třeba věčné zavřihubky jsou bonbony, které se nikdy nezmenší, když je cumláte, a zhruba jednou týdně mění nejen příchuť, ale i barvu.

Zapomenout nelze ani na Bertíkovy fazolky ze série o Harrym Potterovi. Vystihuje je slogan „riziko s každým soustem": v sáčku se totiž skrývají ***** lahodné kousky, tak i ty vysloveně **odpuzující**. Některé chutnají třeba ***** ušní maz či zkažené vejce. Bertíkovy fazolky se dostaly i do obchodů v reálném světě. Malý balíček těchto cukrovinek pořídíte do 100 Kč. Počítejte ale s tím, že při mlsání můžete narazit i na příchuť žížaly nebo mýdla.

(Nový prostor č. 617, upraveno)

Které z následujících slov se ve výchozím textu vyskytuje v chybně užitém tvaru?
(Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu vyznačena tučně.)

A. naši
B. proslulá
C. mnoha
D. odpuzující

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

VYSVĚTLENÍ

Přídavné jméno *proslulý* musí souhlasit s podstatným jménem *díla* v 2. pádě jednotného čísla → správně *proslulého díla*, nikoli *proslulá díla*.

C5PCD25C0T03 · 2025 – 1. náhradní termín (C) · úloha 8 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Řekne-li se o někom, že má obě ruce levé, znamená to, že je **pěkný** nešika. Tohle rčení nejspíš vymysleli praváci. Ti se zpravidla vyznačují až neuvěřitelnou nešikovností levé ruky. Často si proto myslí, že leváci nic kloudného nesvedou ani levou, natož pak pravou rukou. Jenže to je **obrovský** omyl: *****, žádní nemotorové to tedy nejsou.

(**2**) Martina Navrátilová hraje tenis levou rukou, až do svých devíti let ale při zápasech ruce střídala. Když se roku 1965 probojovala až na mistrovství republiky žactva, řekli jí zkušení tenisté, že by forhend měla hrát jen levačkou. Do týdne se to naučila. Přestože na tehdejším mistrovství zlato nezískala, levou rukou hrála dál. Tenkrát se také zařekla, že už prohrávat nebude. A svatá pravda, od té doby prohrála v žákovském tenise snad jen dva nebo tři zápasy. Příliš proher nezakusila ani v dospělosti.

Jako dítě střídala ruce i při jiných činnostech, třeba při kreslení. Na základní škole naše budoucí tenisová hvězda zprvu psala levou, jenže si pokaždé rozmazala napsané řádky. „Zkus to pravou!" napadlo její rodiče. Od té doby při psaní používá pravačku.

(**3**) Jeden by řekl, že dívenka, z níž se později stala slavná tenistka, v tělocviku jistě všechny převálcovala. **Zkrátka** že měla nad ostatními navrch. Jednou ale Martina přinesla domů poznámku: „Neumí kotoul!" Otci to vysvětlila dost **stručně**: „Madam mě dnes vyvolala z řady, řekla ‚Udělej kotoul!' a já na ni zůstala civět." Děti z Řevnic říkaly mezi sebou učitelce tělocviku madam, protože do tělocvičny chodila zásadně v kožichu, který při vyučování nesvlékala, a ve střevíčkách.

„A proč jsi na ni civěla?"

„Já nevím, co je to kotoul," odpověděla popravdě Martina.

„Víš ty co? Udělej kotrmelec."

Martina udělala kotrmelec. V pokoji na zemi. Bezvadně.

„Tak tohle je kotoul. Vy tomu spíš říkáte kotrmelec," řekl otec. Pak vzal žákovskou a pod poznámku od učitelky tělesné výchovy dopsal: „Tak jí ho ukažte."

Madam na to neodepsala a kotoul Martině rovněž neukázala.

Vysvětlivka: forhend – typ tenisového úderu

(V. Škutina, Martina: z Řevnic na wimbledonský dvůr, upraveno)

TEXT 2

Příslovečná spřežka je příslovce, které vzniklo spojením předložky s jiným existujícím tvarem současného slova (např. s tvarem podstatného jména, zájmena či číslovky). Příslovečné spřežky jsou např. slova nahoru (na + horu) či předtím (před + tím).

Vypište z druhé části TEXTU 1 tři měkká přídavná jména. (Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **tehdejším, základní, budoucí**

C5PBD26C0T02 · 2026 – 2. řádný termín (B) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Slovem advent se označuje období, během něhož se křesťané připravují na oslavy narození Ježíše Krista. Advent začíná čtvrtou neděli před Vánocemi a končí na Štědrý den.
Jedním ze symbolů souvisejících s tímto obdobím je adventní věnec. Čtyři svíčky, **umístěné** po jeho obvodu, se zapalují postupně (každou adventní neděli jedna). Jako první se zapaluje svíce proroků, následuje betlémská svíce, pak pastýřská svíce (na tradičním věnci má růžovou barvu, zatímco ty ostatní jsou fialové). Na poslední adventní neděli připadá andělská svíce, symbolizující mír a pokoj.
(**2**) Mezi typické symboly patří i adventní kalendář. I když některé články uvádějí v souvislosti s jeho vznikem rok 1850, podle řady zdrojů ten první tištěný vyrobil Gerhard Lang až v roce 1908. Tento německý tiskař také do adventního kalendáře přidal otevírací okýnka (tehdy jich bůhvíproč bylo jen 19), pod nimiž se skrývaly biblické verše a obrázky.
(**3**) Na Langovu práci navázal Richard Sellmer. Jeho kalendáře zdobené **zimní** motivy časem pronikly i na americký trh. Roku 1953 byl tehdejší americký prezident Dwight D. Eisenhower vyfocen, jak se svými vnoučaty drží adventní kalendář. Tato fotografie zafungovala jako skvělá reklama, a tak se zájem o Sellmerovy kalendáře ještě zvýšil. Adventní kalendáře jsou populární dodnes. Ty české mívají 24 otevíracích okýnek a pod nimi najdete leccos: od sladkostí přes kosmetiku až třeba po miniaturní hračky.

Které z následujících tvrzení o slovních tvarech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?
(Příklad: Ve větě Psal o třem lidech má být místo chybně užitého tvaru třem tvar třech.)

A. Tvar *umístěné* i tvar *zimní* jsou v textu užity chybně.
B. Tvar *umístěné* i tvar *zimní* jsou v textu užity správně.
C. Tvar *umístěné* je v textu užit správně, místo chybně užitého tvaru *zimní* má být *zimními*.
D. Místo chybně užitého tvaru *umístěné* má být *umístěnými*, tvar *zimní* je v textu užit správně.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

VYSVĚTLENÍ

Umístěné shoduje se s *svíčky* (rod ženský, 1. pád, číslo množné) – správně; *zimní* se musí shodovat s *motivy* (rod mužský neživotný, 7. pád, číslo množné) – správně by bylo *zimními motivy*.

C5PDD26C0T04 · 2026 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6.2 · 1 b.

Napište přídavné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného čtyřslabičné, je příbuzné se slovem MRAK, skloňuje se podle vzoru MLADÝ a obsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: např. zamračený

C5PDD26C0T04 · 2026 – 2. náhradní termín (D) · úloha 23 · 2 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) K nejobávanějším živočichům patří bezesporu hroch. Tento zástupce savců, obývající oblasti tropické Afriky (na severu kontinentu byl již ve volné přírodě vyhuben), se vyznačuje válcovitým tělem, krátkýma silnýma nohama a mohutnou hlavou. Jeho šedohnědá **lysá** kůže je extrémně silná. Dospělý hroch může vážit až 3,5 tuny, což z něj dělá třetího nejtěžšího suchozemského živočicha (prvenství v tomto směru drží slon).
(**2**) Hroch je býložravec, na pastvu však chodí jen v noci, aby mu sluneční žár nevysušil kůži. Většinu života tedy tráví ve vodě, nicméně plavat nedovede. Místo toho pod vodou běhá nebo se odráží ode dna. Ve vodě se obvykle odehrávají námluvy a zde také samice odchovávají svá mláďata. Ta jsou kojena zhruba jeden rok, a to výhradně pod vodou. Hroši jsou velmi zdatní potápěči a na jedno nadechnutí běžně vydrží pod hladinou 5 minut. Pokud jim hrozí nebezpečí, dokážou zadržet dech i pětkrát déle.
(**3**) Nenechte se zmást poklidně vyhlížejícími záběry, na nichž se zavalití hroši líně povalují v řece. Stisk jejich čelistí má **nesmírnou** sílu. Hrozivé jsou i jejich obří zuby (ty dolní mohou být u samců dlouhé přes půl metru), což spolu s vrozenou agresivitou dělá z hrochů velmi nebezpečné živočichy. Hroši bedlivě střeží své území a na případného narušitele bez váhání zaútočí. Žijí buď v menší skupině, v níž bývá jen jeden samec, nebo ve velkém stádu s více samci, čítajícím až 150 jedinců. Mezi hrochy panuje přísná hierarchie: hlavní slovo má vždy samec, který je nejsilnější.
(**4**) Za posledních padesát let počet hrochů žijících ve volné přírodě klesl. Mohou za to jednak **neurvalí** lovci (hroší zuby jsou bohužel využívány jako náhražka slonoviny), jednak úbytek vhodných pastvin. Hroši proto byli zařazeni do kategorie „zranitelní", tedy mezi živočichy, kteří čelí **zvýšenému** nebezpečí vyhynutí.

Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu (23.1–23.4), zda se v něm vyskytuje přídavné jméno skloňující se podle vzoru JARNÍ (A), nebo ne (N).

23.1 hroši jsou velmi zdatní potápěči
23.2 hroší zuby jsou bohužel využívány
23.3 na případného narušitele bez váhání zaútočí
23.4 nenechte se zmást poklidně vyhlížejícími záběry

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **23.1 NE; 23.2 ANO; 23.3 NE; 23.4 ANO**

Správné tvary slov (skloňování, časování)

49 úloh

C5PAD17C0T01 · 2017 – 1. řádný termín (A) · úloha 28 · 1 b.

Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

A. Podle mně jsme na tu výstavu neměli chodit.
B. Kvůli mně jsme přišli na premiéru filmu pozdě.
C. Pozvánka na karneval byla zaslána pouze mně.
D. Místa v zadní řadě divadla vyhovovala jen mně.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)

VYSVĚTLENÍ

Předložka *podle* vyžaduje 2. pád zájmena *já*, správný tvar je *mě* (případně *mne*), nikoli *mně*.

C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 13.2 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Když Átrej konečně přišel k sobě, drak Falco ještě stále spal. Z malinké jeskyňky opodál proudilo světlo. Átrej se sklonil a uvnitř uviděl laboratoř plnou baněk a zkumavek. V křesílku seděl zabraný v knihách malý mužíček. Z další místnosti se přištrachala malá ženuška. „Ženo," řekl mužíček popuzeně, „rušíš mě ve studiu."

„Čert aby vzal to tvé studium!" odpověděla choť. „Ti dva venku hlavně potřebují, aby se můj léčivý elixír dovařil."

„Ti dva venku," opáčil podrážděně mužíček, „potřebují daleko víc mou radu."

(**2**) Znenadání si oba skřítci všimli chlapce. Mužíček na něj mrkl: „Buď zdráv, Átreji. Jmenuji se Engywuk. Když se chceš dostat za Uyulálou, nikde nenajdeš lepšího rádce, než jsem já. Pojď, něco ti ukážu."

Hned se vydali na cestu. Na vrcholku skály Engywuk podal Átrejovi dalekohled. Átrej se do něj podíval a uviděl skalní bránu, kterou střežily dvě sfingy. **Tlapy** měly lví, na zádech orlí perutě a **hlavy** lidské. Výraz jejich tváří však člověka nepřipomínal. Nedalo se poznat, zda prožívají radost, žal nebo jsou lhostejné.

(**3**) Engywuk spustil: „Za skalní bránou, kterou vidíš, následují ještě dvě brány. Teprve za tou třetí bydlí Uyulála. První brána se jmenuje Brána velké hádanky. Pokud mají sfingy otevřené oči, nikdo bránou neprojde. Druhá je Brána kouzelného zrcadla. V něm lidé nevidí svůj zevnějšek, ale své pravé nitro. Jen málokdo je ale potěšen tím, co v zrcadle vidí. Mnozí naopak s křikem prchají před příšerou, která se na ně šklebí ze zrcadla. Třetí je Brána bez klíče. Čím víc chceš dovnitř, tím pevněji dveře drží. Jen když přestaneš cokoli chtít a na vše zapomeneš, dveře se otevřou."

„Nesmím už ztrácet čas," řekl Átrej a vykročil směrem ke skalní bráně.

(M. Ende, Nekonečný příběh, upraveno)

Napište dvouslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem **STŘEŽIT** a zároveň se skloňuje podle vzoru **SOUDCE**.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

strážce

VYSVĚTLENÍ

Slovo *strážce* je příbuzné se slovesem *střežit* a skloňuje se podle vzoru *soudce*.

C5PBD17C0T02 · 2017 – 2. řádný termín (B) · úloha 13.3 · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Napište tříslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem **RÁDCE** a zároveň se skloňuje podle vzoru **ŽENA**.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

porada

VYSVĚTLENÍ

Slovo *porada* je příbuzné se slovem *rádce* a skloňuje se podle vzoru *žena*.

C5PAD18C0T01 · 2018 – 1. řádný termín (A) · úloha 28 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Ajaxův zápisník je projekt, který organizuje Policie ČR. **Během školního roku se žáci základních škol z Karlovarského kraje věnují různým úkolům zaměřeným na dopravní problematiku.** Za jejich splnění čeká děti odměna – zábavný Den s Ajaxem.
V roce 2017 oslavil Ajaxův zápisník již 7. výročí. Policisté se loni s dětmi setkali 15. června na sportovním hřišti v krajském městě Karlovy Vary. Na akci přijelo 452 dětí ze čtrnácti škol z celého kraje. Nejprve děti zhlédly cvičení policejních psů a napjatě sledovaly zadržení pachatelů, který se vloupali do vozidla. Poté děti obcházely stanoviště s různými úkoly. Poznávaly dopravní značky nebo předváděly své znalosti povinného vybavení jízdního kola. Každé dítě si také vyzkoušelo chůzi s „opileckými" brýlemi, které simulují změnu vidění ve stavu podnapilosti. **Na nejšikovnější děti čekaly nejrůznější sladkosti a knížky s dopravní tematikou.**
Ze Dne s Ajaxem byli žáci nadšeni, akce vzbudila pozitivní ohlas i mezi pedagogy.
(www.policie.cz, upraveno)

Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje nespisovný tvar slova?

A. děti zhlédly cvičení policejních psů
B. děti obcházely stanoviště s různými úkoly
C. byli žáci nadšeni, akce vzbudila pozitivní ohlas
D. zadržení pachatelů, který se vloupali do vozidla

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

VYSVĚTLENÍ

Zájmeno který zastupuje podstatné jméno rodu mužského životného v množném čísle (pachatelé), spisovný tvar je kteří.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 4.1 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**)
Maria Panna v samé **práci**
a Ježíšek jí nechce spát.
Poklízet, vařit, zašívat si
a ještě k tomu kolíbat.
Hrdlička lítá, samá legrace,
a nechce se jí, mršce, do **práce**.
Durdí se Panna: „Co se máš co smát?
Ježíška budeš kolíbat!"
Kolíbala hrdlička,
kolíbala Ježíška,
sotva zavřel očička,
ulítla mu hrdlička.
Kolíbka se zastavila,
Ježíšek, ten pláče zas,
mlíko z plotny utíkalo,
k **obědu** byl právě čas.
„Ty lajdačko, hned pojď sem,
počkej, my tě přivážem!"
Vzala Panna sametku:
„Ty, ty, poběhlice!"
Uvázala hrdličku
rovnou ke kolíbce.
(**2**)
Oběd už je uvařený
a Ježíšek spinká dál,
neposeda nesměje se,
pásek se jí zařezal.
„Prosím, prosím, svatá Panno,
dej mi trošku zalítat,
já už budu tuze hodná,
přijdu zase kolíbat.
Ježíškovi do kašičky
cukrů, cukrů, cukrů dám,
cukrů, cukrů do hubičky,
řekni: Už se nehněvám!"
Panna v smíchu klopí řasy:
„Kš! Kš! Leť si, pohane!
Za trest však na věčné časy
pásek ti už zůstane!"

Napište spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem PRÁCE a skloňuje se podle vzoru PÁN. (Slovo *práce* pochází z výchozího textu, správná odpověď se ve výchozím textu nevyskytuje.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **pracovník**

VYSVĚTLENÍ

Tříslabičné slovo příbuzné s „práce" skloňované podle vzoru pán, např. pracovník.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 4.2 · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Napište spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem ZAŠÍVAT a skloňuje se podle vzoru STAVENÍ. (Slovo *zašívat* pochází z výchozího textu, správná odpověď se ve výchozím textu nevyskytuje.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **šití**

VYSVĚTLENÍ

Dvouslabičné slovo příbuzné s „zašívat" skloňované podle vzoru stavení, např. šití.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 5 · 1 b.

Ve kterém z následujících souvětí se nevyskytuje nespisovný tvar slova?

A. Marně doufala, že si rodiče nevšimnou poznámky v žákovský knížce.

B. Vůbec si nevybavil, jaký heslo používá pro přístup do mobilních aplikací.

C. Velmi by si přál, aby od rodičů konečně dostal nějakého zvířecího mazlíčka.

D. Opravdu si myslím, že jseš na tu ústní zkoušku z matematiky dobře připravená.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **C)**

VYSVĚTLENÍ

V možnostech A, B, D se vyskytují nespisovné tvary (žákovský, jaký, jseš); možnost C je celá ve spisovném tvaru.

C5PBD19C0T02 · 2019 – 2. řádný termín (B) · úloha 15 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

Konečně nastaly prázdniny. Čeká mě hodně výletů, protože moji rodiče milují české památky. Naším bydlištěm je Přelouč, a tak jsme nejprve zamířili na dominantu východočeského Polabí, kterou je hrad Kunětická hora.

Jakmile jsme si koupili lístky, rozevřela se železem pobitá vrata a v nich se objevil náš průvodce. Hned nám začal vyprávět zajímavé historky. Archeologické výzkumy prokázaly, že hradní komplex byl založen již ve 14. století. Za husitských válek patřila Kunětická hora k důležitým strategickým místům horlivých stoupenců husitů.

Po prohlídce jsme poobědvali výtečné ovocné knedlíky, pak jsme se převlékli do plavek a osvěžili se v blízkém rybníku. Na tento den mám krásné vzpomínky!

TEXT 2

Podstatná jména pomnožná mají pouze tvary množného čísla a označují jimi jak jednu věc, tak více věcí, např. jedny housle hrály krásně, dvoje housle hrály krásně.

Vypište z TEXTU 1 tři podstatná jména pomnožná.
Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **prázdniny, vrata, plavek**

VYSVĚTLENÍ

Pomnožná podstatná jména mají pouze tvary množného čísla a označují jimi jak jednu, tak více věcí.

C5PAD20C0T01 · 2020 – 1. řádný termín (A) · úloha 4b · 0,5 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Narodilo se štěně,
lidí se nebálo,
se svým stínem na stěně to štěně
celej den si hrálo.
(**2**) A když povyrostlo víc,
protáhlo si nohy,
vydalo se do ulic, do vesnic
očuchávat rohy.
(**3**) Čuchá tady, čuchá tam
a ocasem vrtí,
uviděl ho jeho pán, grobián,
rozvzteklil se k smrti:
(**4**) Aby pes znal celou ves,
to jsou ňáký mravy?
Takovej všetečnej pes na řetěz,
to mu mravy spraví!
(**5**) **A tak na řetěze rost**,
až z něj vyrost hafan.
Jednou mu pán pro radost dával kost
a byl zle porafán.
(**6**) Jak to, že ten pes kouše,
sám sebe se tázal,
dřív neublížil mouše, proč kouše,
když jsem ho uvázal?
(**7**) Seběhla se celá ves
a pánovi praví:
Celej svět už ví to dnes, že řetěz
mravy nenapraví.
(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Když se v jedné sloce vyskytují verše, které se rýmují a zároveň končí slovy, z nichž jedno je celé obsaženo v druhém slově (např. předpos**lední** – **lední**), vzniká **rýmové echo**.
Místo předposlední
při tom závodě
získal medvěd lední
kvůli nehodě.
(CZVV)

Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N).
4.2 V první sloce se vyskytuje slovo zdrobnělé.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **N**

VYSVĚTLENÍ

Slovo *štěně* není zdrobnělé; zdrobnělina by bylo např. *štěňátko*.

C5PAD20C0T01 · 2020 – 1. řádný termín (A) · úloha 15 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

Byl chovatelem poštovních holubů.
Zaslal jen neúplný seznam.
Na krajnici stálo jakési auto.
Napsal zajímavý popis zimní krajiny.
Měl opravdu velký vztek.
Babička pomalu usrkávala čaj.
Rád se procházel po odlehlých místech.
Vše žákům trpělivě vysvětlil.
Během plavby zažil dobrodružství.
Stejně se to časem rozkřikne.

TEXT 2

Souhláska je slabikotvorná pouze tehdy, když společně s jednou nebo více souhláskami tvoří slabiku, která neobsahuje žádnou samohlásku ani dvojhlásku.

× Slovo SLZA obsahuje slabikotvornou souhlásku L.
× Slovo SLIMÁK slabikotvornou souhlásku neobsahuje.

Vypište z TEXTU 1 tři slova obsahující slabikotvornou souhlásku.
Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **neúplný, usrkávala, trpělivě**

VYSVĚTLENÍ

Slabikotvornou souhlásku obsahují: *neúplný* (třetí slabika -pl- bez samohlásky), *usrkávala* (druhá slabika -sr- bez samohlásky), *trpělivě* (první slabika tr- bez samohlásky).

C5PAD21C0T01 · 2021 – 1. řádný termín (A) · úloha 14a · 1 b.

Napište současné spisovné podstatné jméno, které odpovídá zadání a není vlastním jménem:
14.1 Je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem PROZRADIT a skloňuje se podle vzoru SOUDCE.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **zrádce (příp. jiné vyhovující slovo)**

VYSVĚTLENÍ

Vzorové řešení: *zrádce* – dvouslabičné, příbuzné s *prozradit*, vzor soudce.

C5PAD21C0T01 · 2021 – 1. řádný termín (A) · úloha 14b · 1 b.

Napište současné spisovné podstatné jméno, které odpovídá zadání a není vlastním jménem:
14.2 Je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem OSAMĚLÝ a skloňuje se podle vzoru ŽENA.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **samota (příp. jiné vyhovující slovo)**

VYSVĚTLENÍ

Vzorové řešení: *samota* – tříslabičné, příbuzné s *osamělý*, vzor žena.

C5PBD21C0T02 · 2021 – 2. řádný termín (B) · úloha 24 · 2 b.

Rozhodněte o každé z následujících vět, zda je zapsána pravopisně správně (A), nebo ne (N).

24.1 Na břehu na nás čekaly dva žluté nafukovací čluny s osmi pádly.

24.2 Díky mě sourozenci na všechny předchozí hádky rázem zapomněli.

24.3 Před odchodem z pokoje si raději všechny cennosti dejte do trezoru.

24.4 Poddaní museli od časného rána až do noci pracovat na panských polích.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **24.1 A; 24.2 N; 24.3 A; 24.4 A**

VYSVĚTLENÍ

24.2 N – zájmeno já je ve 3. pádě (díky komu?), správný tvar je mně, nikoli mě.

C5PAD22C0T01 · 2022 – 1. řádný termín (A) · úloha 14a · 1 b.

14.1 Napište přídavné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem VÝCVIK a skloňuje se podle vzoru MLADÝ.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

cvičný

C5PAD22C0T01 · 2022 – 1. řádný termín (A) · úloha 14b · 1 b.

14.2 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem ZATAJIT a skloňuje se podle vzoru ŽENA.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:
tajenka (nebo jiné přijatelné slovo)

C5PCD22C0T03 · 2022 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6a · 1 b.

Přiřaďte k tvrzení 6.1 odpovídající větu (A–E).
6.1 V této větě se vyskytuje zájmeno v chybně užitém tvaru.

A. Během stavebních úprav se řemeslníci museli zabývat opadávání omítek.
B. S kamarádkami ze základní školy jsem se o něj bavila přibližně před týdnem.
C. Před odjezdem byste si měli zkontrolovat platnost svých cestovních dokladů.
D. Z hluboce znepokojených výrazů místních občanů starosta vyčetl vše podstatné.
E. U slavnostně prostřenému stolu se dnes mimořádně sešli všichni členové naší rodiny.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

C5PCD22C0T03 · 2022 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6b · 1 b.

Přiřaďte k tvrzení 6.2 odpovídající větu (A–E).
6.2 V této větě se vyskytuje přídavné jméno v chybně užitém tvaru.

A. Během stavebních úprav se řemeslníci museli zabývat opadávání omítek.
B. S kamarádkami ze základní školy jsem se o něj bavila přibližně před týdnem.
C. Před odjezdem byste si měli zkontrolovat platnost svých cestovních dokladů.
D. Z hluboce znepokojených výrazů místních občanů starosta vyčetl vše podstatné.
E. U slavnostně prostřenému stolu se dnes mimořádně sešli všichni členové naší rodiny.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: E)

C5PCD22C0T03 · 2022 – 1. náhradní termín (C) · úloha 6c · 1 b.

Přiřaďte k tvrzení 6.3 odpovídající větu (A–E).

6.3 V této větě se vyskytuje podstatné jméno v chybně užitém tvaru.

A. Během stavebních úprav se řemeslníci museli zabývat opadávání omítek.

B. S kamarádkami ze základní školy jsem se o něj bavila přibližně před týdnem.

C. Před odjezdem byste si měli zkontrolovat platnost svých cestovních dokladů.

D. Z hluboce znepokojených výrazů místních občanů starosta vyčetl vše podstatné.

E. U slavnostně prostřenému stolu se dnes mimořádně sešli všichni členové naší rodiny.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)

C5PCD22C0T03 · 2022 – 1. náhradní termín (C) · úloha 19 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Když se Prcek vrátil ze zajetí zpět ke svým kamarádům, ***** jim nemusel vyprávět, co se mu přihodilo. Držkoun to totiž celou dobu sledoval ze své pozorovatelny na stromě a **neprodleně** vše hlásil ostatním. Všichni tak s Prckem prožívali zajetí, výprask prutem, všechny ty dlouhé minuty plné utrpení, strachu a vzteku a nakonec i propuštění.

„Musíme zdrhat!" řekl Třesprdelka, kterému velitelovo příšerné dobrodružství připomnělo jeho vlastní nemilé zážitky.

„Nejdřív se musím voblíct," namítl Prcek a položil na zem raneček udělaný z košile. Když **rozvázal** její rukávy, našel boty, triko, ale kalhoty nikde…

„Co se stalo s mejma kalhotama?" zděsil se.

„**Možná** žes je ztratil cestou," napadlo Držkouna.

Parta kamarádů se ihned **pustila** do hledání. I když ale pořádně prozkoumali bojiště, žádný kus látky, který by připomínal kalhoty, na louce neležel. Držkoun dokonce vylezl na strom a díval se, ***** někam nezapadly. Za okamžik oznámil: „Nic nevidím. Seš si jistej, Prcku, žes je strčil dovnitř, když ses za tím křovím převlíkal?"

„Sem si jistej," odpověděl znepokojeně velitel.

Náhle kamarádi zaslechli vítězný zpěv svých protivníků vracejících se domů. Držkoun se natahoval, aby na ně skrz větve viděl, a vtom vztekle zařval: „Voni maj tvoje kalhoty. Čmajzli ti je, lumpové! Navlíkli je na klacek místo svýho praporu."

„Tak to sem vyřízenej! Jak projdu vesnicí? A co řeknu doma?" zbledl Prcek.

Po nekonečných minutách usilovného přemýšlení se Držkoun plácl do čela: „Mám to! Hele, já k vám jít nemůžu, protože by mě tví rodiče mohli načapat. Ty tam ale jít můžeš. Svlíknu si svoje kalhoty a dám ti je. Ty se zadem dostaneš domů, vezmeš si jiný kalhoty a ty moje mi přineseš." Zdálo se, že je to geniální nápad.

(L. Pergaud, Knoflíková válka, upraveno)

Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se NEVYSKYTUJE žádné slovo užité v nespisovném tvaru?

A. tak to sem vyřízenej
B. vezmeš si jiný kalhoty
C. ty se zadem dostaneš domů
D. na klacek místo svýho praporu

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

C5PDD22C0T04 · 2022 – 2. náhradní termín (D) · úloha 14a · 1 b.

Napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň NENÍ vlastním jménem.
14.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem OSLAVENEC a skloňuje se podle vzoru KOST.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:
slavnost

C5PDD22C0T04 · 2022 – 2. náhradní termín (D) · úloha 14b · 1 b.

Napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň NENÍ vlastním jménem.
14.2 Napište přídavné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem HRŮZA a skloňuje se podle vzoru MLADÝ.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:
např. hrozivý

C5PDD22C0T04 · 2022 – 2. náhradní termín (D) · úloha 20 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1 (příběh o třídní fotografii): Dneska jsme se měli fotit na školním dvoře. Když jsem tam dorazil, paní učitelka právě nadávala Augustýnovi, že přišel převlečený za Marťana. Augustýn má totiž hrozně bohatého tatínka, který koupí, nač si jeho jedináček vzpomene. Augustýn **trval** na svém, že chce na fotografii vypadat jako Marťan.

Paní učitelka pak řekla fotografovi, ať si pospíší, abychom nepromarnili celou hodinu matematiky. Celestýn, mazánek paní učitelky, prohlásil, že to by byla škoda, jelikož on má matematiku rád. Albín mu chtěl dát ránu, jenže Celestýn nosí brýle, takže ho nemůžeme fackovat, kdy nás napadne.

Fotograf nám řekl, ať se rozdělíme do tří řad. První bude sedět na lavičkách, druhá se postaví za ni a třetí řada bude stát na bednách. Měl to **fakt** dobře promyšlené.

Pro bedny jsme šli do sklepa. Nebylo tam moc světla, protože lampa byla rozbitá. Byli jsme tam sami, a tak jsme si užili dost legrace. Viktorín si dal na hlavu pytel a začal si hrát na ducha a houkat: „Hú, hú, hú!" Pak ale přišla paní učitelka. Tvářila se nespokojeně, a tak jsme všichni urychleně vynesli bedny na dvůr. Jenom Viktorín tam zůstal. Neviděl totiž, co se děje. Pořád vykřikoval, že je duch! Rozzlobená paní učitelka mu musela pytel z hlavy sundat.

Když se pak oba vrátili ze sklepa na dvůr, paní učitelka pustila Viktorínovo ucho a zděšeně zvolala: „Vždyť jste celí černí!" Jak jsme totiž ve sklepě dělali špumprnákle, trochu jsme se umazali. Kromě Celestýna měl **čistý** obličej jen Augustýn s marťanskou helmou na hlavě. „Vidíte," řekl učitelce, „kdyby všichni přišli oblečení jako já, bylo by to bez problému." Paní učitelka ho chtěla vytahat za uši, ale na helmě se neměla zač chytit. To marťanské oblečení je **vážně** výhodné!

TEXT 2: Když se tvoří tvar 2. pádu množného čísla podstatných jmen skloňovaných podle vzoru žena, odstraňuje se koncová samohláska (např. kniha – knih). Pokud se na konec slova dostane obtížně vyslovitelná skupina souhlásek, vkládá se mezi tyto souhlásky tzv. **vkladné e** (např. bitva – bit**e**v).

Které z následujících slov NEOBSAHUJE v 2. pádě množného čísla vkladné e?
Úlohu řešte na základě informací uvedených v TEXTU 2.

A. lampa
B. bedna
C. lavička
D. učitelka

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **A)**

C5PAD23C0T01 · 2023 – 1. řádný termín (A) · úloha 6 · 3 b.

Přiřaďte k jednotlivým souvětím (6.1–6.3) odpovídající tvrzení (A–E). (Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

6.1 Jeho bývalí spolužáci, který pozval na oslavu, dorazej až za hodinu.

6.2 Měli byste přijet k nám na chalupu, s rodičema se na vás moc těšíme.

6.3 Žádný vozidlo se k nim nedostalo, cesta totiž byla v obouch směrech zavřená.

A. V nespisovném tvaru je užito pouze první podtržené slovo.

B. V nespisovném tvaru je užito pouze třetí podtržené slovo.

C. V nespisovném tvaru jsou užita celkem dvě podtržená slova, a to první a druhé.

D. V nespisovném tvaru jsou užita celkem dvě podtržená slova, a to první a třetí.

E. V nespisovném tvaru jsou užita celkem dvě podtržená slova, a to druhé a třetí.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

6.1 E); 6.2 B); 6.3 D)

VYSVĚTLENÍ

6.1: nespisovně *který* (→ které) a *dorazej* (→ dorazí); 6.2: nespisovně jen *rodičema* (→ rodiči); 6.3: nespisovně *žádný* (→ žádné) a *obouch* (→ obou).

C5PAD23C0T01 · 2023 – 1. řádný termín (A) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Jako děti jste jistě trávili čas na prolézačkách a měli rádi hru na babu. V roce 2014 **propojení** těchto dvou aktivit vznikl nový sport – Chase Tag. Netradiční sport vzbudil takový zájem, že se již o dva roky později konalo první mistrovství světa. Dnes se Chase Tag hraje v šesti různých **variantách**.

Mezi **nejzajímavější** patří hra Chase-Off, jejíž podstatou jsou souboje (duely). Na hřiště s překážkami vyšle každé ze dvou soupeřících družstev jednoho hráče: útočník se snaží dát honěnému babu (tj. dotknout se ho), honěný se před ním snaží utéct. Babu lze dát na **jakoukoli** část soupeřova těla, ovšem výhradně dotekem ruky. Body se přidělují pouze za vítězství v duelu, a to podle principu 1 vyhraný duel = 1 bod. Útočník zvítězí, pokud dá svému protihráči v duelu babu do 20 sekund. Když to v daném limitu nestihne, bod získává honěný. Po skončení duelu poražený hráč opouští hřiště a následujícího duelu se neúčastní, vítěz zůstává na hřišti v roli honěného. ***** Při jednom zápasu v Chase-Off se uskuteční celkem 16 duelů, celý zápas vyhrává družstvo s více body.

Chase Tag nabízí atraktivní podívanou plnou vzrušujících momentů. Není tedy divu, že videa z některých zápasů mají na YouTube až 11 milionů zhlédnutí.

(www.idnes.cz; www.lidovky.cz, upraveno)

Ve které z následujících možností je uvedena vhodná náhrada za chybně užitý tvar slova? (Posuzované tvary jsou ve výchozím textu vyznačeny tučně.)

A. místo *propojení* má být *propojením*
B. místo *variantách* má být *variant*
C. místo *nejzajímavější* má být *nejzajímavějšími*
D. místo *jakoukoli* má být *jakákoli*

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)

VYSVĚTLENÍ

Podstatné jméno propojení musí být v 7. pádě (ČÍM vznikl?): propojením dvou aktivit.

C5PBD23C0T02 · 2023 – 2. řádný termín (B) · úloha 16 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1:

Využitím sluneční energie ušetříme. Zlomeninu jednoznačně potvrdil rentgen.
Nasedla do přistaveného taxi. V předsálí koncertního sálu stálo piano.
Při zkoušení mě přepadla tréma. Koupil jsem si nové album této kapely.
V psaní slohů už mám praxi. K obědu máme filé s bramborem.
Vybral si z menu nejdražší jídlo. Na ples se oblékla do róby z hedvábí.

TEXT 2:

Nesklonná podstatná jména mají ve všech pádech obou čísel stejný tvar. Většinou jde o přejatá slova zakončená na samohlásku, např. iglú (iglú bylo malé, psi ho vezli k jeho iglú, postavil si iglú, v iglú bylo teplo aj.).

Vypište z TEXTU 1 tři nesklonná podstatná jména.
Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.
Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného podstatného jména, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

taxi, menu, filé

VYSVĚTLENÍ

Jde o přejatá slova zakončená na samohlásku, která mají ve všech pádech obou čísel stejný tvar (nesklonná podstatná jména dle definice v TEXTU 2).

C5PBD23C0T02 · 2023 – 2. řádný termín (B) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Už od roku 1968 se v Conghamu scházejí fanoušci nejpomalejších dostihů. Tehdy se totiž v této anglické vesničce poprvé konalo mistrovství světa v hlemýždích závodech.

Jejich pravidla jsou poměrně jednoduchá. Závodů se mohou účastnit jen hlemýždi zahradní. Ačkoliv jsou pořadatelé celkem tolerantní, s obřími afrických šneky byste na dráhu vpuštěni nebyli. Závodí se na navlhčené **hladké** látce, na níž jsou vyznačeny dvě čáry – startovní a cílová. Mezi nimi je vzdálenost 33 centimetrů. Hlemýždi jsou rozestavěni na start a jejich úkolem je co nejrychleji a co možná nejkratší cesta se doplazit do cíle. Závodník, který chce vyhrát, musí nasadit opravdu **ostré** tempo. Rekord zatím **drží** hlemýžď Archie, který se v roce 1995 do cíle dostal za rovné dvě minuty. Druhý nejrychlejší výkon v historii závodů předvedl Sammy, jenž v roce 2019 zvítězil s časem jen o 38 sekund horším.

O titul mistra světa každým rokem **usilují** až dvě stovky hlemýžďů, ne všichni ale závod dokončí. Záleží i na aktuálním počasí – někteří hlemýždi se před vedrem schovají do ulity a nikdo je nedonutí, aby v závodu pokračovali. Hlemýždí mistrovství světa je tak především kombinací trpělivosti, zábavy a jistého nadhledu.

(www.idnes.cz; www.novinky.cz, upraveno)

Ve které z následujících možností je uvedena vhodná náhrada za chybně užitý tvar slova? (Posuzované tvary jsou ve výchozím textu podtrženy.)

A. místo *jednoduchá* má být *jednoduché*
B. místo *cesta* má být *cestou*
C. místo *počasí* má být *počasím*
D. místo *jistého* má být *jistému*

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

VYSVĚTLENÍ

Podstatné jméno *cesta* musí stát v 7. pádě (čím se doplazit? → cestou).

C5PCD23C0T03 · 2023 – 1. náhradní termín (C) · úloha 12 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Liška polární obývá severní oblasti tří světadílů: Evropy, Asie a Ameriky. V extrémních podmínkách tohoto prostředí, **jimž** se velmi dobře přizpůsobila, má liška oproti jiným živočichům mnoho výhod. Její tělo je pokryté hustou srstí, která **ji** nejen chrání před nízkými teplotami, ale v zimě dokonce mění barvu z hnědé na bílou, což lišce umožňuje dokonale splynout se sněhem. K přežití jí pomáhá také zvláštní systém oběhu krve v tlapkách, který zabraňuje ztrátě tělesného tepla.

(**2**) Lišky polární si postupně vyvinuly speciální způsob lovu. Díky svému vynikajícímu sluchu dokážou najít potravu i pod silnou vrstvou sněhu – jakmile kořist vypátrají, vyskočí obloukem do vzduchu a proboří se sněhem přímo ke své oběti. Při lovu mají velmi vysokou úspěšnost, ***** v zimě trpí nedostatkem potravy. Z tohoto důvodu se některé lišky vydávají v zimním období za stády sobů a přiživují se na tělech uhynulých kusů. Jiné se zatoulají až na moře a ledové kry je odnesou daleko od jejich domova. I tehdy si ale liška dovede poradit: stopuje lední medvědy a dojídá po nich zbytky jejich kořisti.

(**3**) Na jaře se lišky vracejí zpět ke svým norám, které se většinou nalézají na vyvýšených místech. Nory se v liščích rodinách zpravidla dědí, některé lišky polární žijí v norách starých i desítky let. Hrabání ve zdejší zmrzlé půdě je totiž namáhavé, vyhloubit novou skrýš ***** není úplně jednoduché. Vědci nedávno zjistili, že poblíž liščích nor dochází k významné změně prostředí. Je to dáno tím, že zbytky kořisti, které lišky nesežerou, i liščí trus obohacují půdu o živiny, což podporuje růst travin. Zatravněná místa pak přilákají býložravce. Lišky polární by se proto daly s nadsázkou označit za zvířecí zemědělce.
(www.stoplusjednicka.cz; www.abicko.cz, upraveno)

Tvrzení: Zájmeno *jimž* ve výchozím textu odkazuje k podstatnému jménu △, zájmenem *ji* je ve výchozím textu zastupováno podstatné jméno △.
Která dvě podstatná jména je nutné doplnit na vynechaná místa (△) ve výše uvedeném tvrzení, aby toto tvrzení bylo pravdivé?
(Posuzovaná zájmena jsou ve výchozím textu vyznačena tučně.)

A. prostředí – srst
B. prostředí – liška
C. podmínka – srst
D. podmínka – liška

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PCD23C0T03 · 2023 – 1. náhradní termín (C) · úloha 22 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Stařík a dívka vešli na dvůr. Pod oknem stavení se v šeru rýsovala postava jakéhosi **mohutného** tvora, který v tlapách svíral kýtu a soustředěně ji ohlodával. Starý muž přistoupil blíž a zvolal: „Jorku Byrnisone, můžeme si promluvit?"

Medvěd pustil kýtu na zem a po všech čtyřech vyrazil ke dvojici. Pak se nečekaně vztyčil v celé své velikosti – měřil snad přes tři metry – a zaburácel: „Co chcete? Kdo jste?" Jeho **hluboký** hlas jako by otřásal zemí.

„Já jsem Farder Coram a tahle dívka je Lyra. Chceme ti nabídnout práci," řekl muž.

„Já práci mám. Spravuju porouchané stroje a zvedám těžké věci," odpověděl staříkovi Jorek. Zvědavost mu ale nedala: „O co teda jde?"

„Míříme na sever," vysvětlil Farder, „chceme najít místo, kde jsou drženy unesené děti. Musíme je osvobodit ze zajetí a přivést zpátky. Hodila by se nám tvá pomoc."

„Vím, co je to za lidi, kteří to mají na svědomí," pokýval hlavou medvěd, „předevčírem byli ve městě a odvezli další děcka." Pak se zeptal: „A jak platíte?"

„Jestli žádáš zlato, dostaneš ho, Jorku," nabídl Farder.

„To je mi k ničemu," zavrčel medvěd.

„Odpusť, že se ptám," vyzvídal Farder, „ale co tě zde drží? Mohl bys přece vést **svobodný** život na pláních nebo bojovat za dobrou věc. To je úkol **hodný** medvěda!"

Lyře se ve tváři zračilo zděšení. Obávala se, že tato poněkud drzá poznámka by zvíře mohla rozdráždit k nepříčetnosti, a tak nechápala, kde stařík bere odvahu říct ji nahlas.

„Trčím tady proto, že mi sebrali brnění," povzdechl si smutně Jorek, „bez něj nemůžu válčit. Moje cena je tedy taková: přidám se k vám, jestliže najdete moji zbroj."

(P. Pullman, Zlatý kompas, upraveno)

TEXT 2: Neslabičné předložky mívají v některých případech pro snazší výslovnost slabičnou podobu. Třeba ve spojení Z KOLA použijeme neslabičnou předložku Z, ale ve spojení ZE STRANY použijeme její slabičnou podobu.

Které z následujících tvrzení o dvou úsecích podtržených v TEXTU 1 je pravdivé? (Úlohu řešte na základě informací uvedených v TEXTU 2.)

A. V každém z těchto úseků se vyskytuje slabičná podoba neslabičné předložky.
B. V žádném z těchto úseků se nevyskytuje slabičná podoba neslabičné předložky.
C. Slabičná podoba neslabičné předložky se vyskytuje pouze v úseku z první části textu.
D. Slabičná podoba neslabičné předložky se vyskytuje pouze v úseku z druhé části textu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PCD23C0T03 · 2023 – 1. náhradní termín (C) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Když se před hokejovým fanouškem zmíníte o podvodním hokeji, nejspíš na vás bude koukat _____. K údivu ovšem není důvod – tento sport skutečně existuje, a dokonce začíná být populární po celém světě. Podvodní hokej se hraje v bazénu o délce 25 metrů, šířce 15 metrů a hloubce minimálně 2 metry. Při utkání spolu soupeří dva šestičlenné týmy, **dodržování** pravidel hlídají jeden rozhodčí na okraji bazénu a dva přímo ve vodě. Utkání je vždy rozděleno na dva poločasy: čistý čas každého z nich je 15 minut. Cílem hráčů je dostat pomocí malé hokejky puk do soupeřovy branky **umístěnou** na dně bazénu. Vyhrává tým, který dá více gólů. Puk používaný při podvodním hokeji je zpravidla olověný, díky tomu nevyplouvá na hladinu. Jeho povrch je potažený gumou, která pomáhá hladšímu skluzu po dně bazénu.

Podvodní hokej vypadá na první pohled jednoduše, to je ovšem jen zdání. U hladiny hráč dýchá pomocí šnorchlu, k jakémukoli **posouvání** puku se ale musí potopit. Hráči proto musí umět šetřit vzduchem i pohybem. Jelikož jde o týmový sport, ponory spoluhráčů by měly být sladěné. Netypické prostředí bazénu navíc ztěžuje orientaci i komunikaci, taktiku je tedy nutné mít **naplánovanou** dopředu.

(www.czechfinswimming.cz; www.redbull.cz, upraveno)

Ve které z následujících možností je uvedena vhodná náhrada za chybně užitý tvar slova?
(Posuzované tvary jsou ve výchozím textu vyznačeny tučně.)

A. místo **dodržování** má být *dodržováním*
B. místo **umístěnou** má být *umístěné*
C. místo **posouvání** má být *posouváním*
D. místo **naplánovanou** má být *naplánované*

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: B)

C5PDD23C0T04 · 2023 – 2. náhradní termín (D) · úloha 11 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Kapustňáci jsou velcí býložraví savci, kteří žijí v pobřežních vodách i v ústích řek. Vzhledově se trochu podobají tuleňům, oproti **nim** ale kapustňáci mají výraznější, mírně zploštělou hlavu. Dospělí jedinci dorůstají délky 2,5 až 4,5 metru a váží 200 až 600 kilogramů. Jejich potravu tvoří především mořské trávy a řasy. Díky tomu získali přezdívku mořské krávy, ačkoliv s kravami, které se pasou na loukách, příbuzní rozhodně nejsou. Kapustňáci se vyvinuli před více než 50 miliony let ze čtyřnohých suchozemských savců a společné předky mají – poněkud překvapivě – se slony.

Pokud vezmeme v potaz poměr mezi hmotností mozku a celkovou hmotností živočicha, pak kapustňák má menší mozek než většina savců. To ale neznamená, že je hloupý. Podle vědců jsou kapustňáci v URČITÉM směru srovnatelní s delfíny, považovanými za jedny z nejinteligentnějších tvorů ve zvířecí říši. Kapustňáci mají malé oči, nicméně zrak jim slouží docela dobře. Aby se ale podívali směrem, kterým potřebují, musí otočit celé tělo. Místo 7 krčních obratlů, což je počet obvyklý u savců, jich totiž kapustňák má pouze 6 (stejně jako lenochod krátkokrký). Co se týče zubů, mohli bychom kapustňákům závidět. Člověk totiž PROJDE přirozenou výměnou chrupu jen jednou za život, zato když kapustňákovi vypadne zub (většinou následkem konzumace stravy se zrnky písku), vždy **mu** doroste.

Kapustňáci jsou zdatní plavci – mají velký silný ocas, který jim USNADŇUJE pohyb ve vodě. Nad hladinu se vynořují zpravidla každých 5 minut, i když pod vodou vydrží bez nádechu až 20 minut. Nemají silnou vrstvu podkožního tuku, a tak dlouhodobě nejsou schopni snášet nižší teploty. *****

Kapustňáci jsou velmi přátelští tvorové. V současné době však jejich počty z dosud neznámých důvodů stále klesají. Byli proto zapsáni na seznam OHROŽENÝCH živočišných druhů.

(www.epochaplus.cz; www.national-geographic.cz, upraveno)

Které z následujících tvrzení o zájmenech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?

A. Každým z těchto zájmen je zastupováno podstatné jméno *kapustňák*.
B. Ani jedním z těchto zájmen není zastupováno podstatné jméno *kapustňák*.
C. Zájmenem **nim** je zastupováno jiné podstatné jméno než *kapustňák*, zájmenem **mu** je zastupováno podstatné jméno *kapustňák*.
D. Zájmenem **nim** je zastupováno podstatné jméno *kapustňák*, zájmenem **mu** je zastupováno jiné podstatné jméno než *kapustňák*.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

C5PDD23C0T04 · 2023 – 2. náhradní termín (D) · úloha 12 · 1 b.

K témuž výchozímu textu výše.

Které z následujících tvrzení je pravdivé?
(Číslice 7 se v některých případech správně čte jako *sedm* či *sedum*, v jiných jako *sedmi*. Úsek, v němž se nachází posuzovaná číslice, je ve výchozím textu podtržen.)

A. Číslice 7 se jak v textu, tak ve větě *Místo 7 už bohužel bylo obsazené* má správně číst jako *sedmi*.
B. Číslice 7 se jak v textu, tak ve větě *Místo 7 už bohužel bylo obsazené* má správně číst jako *sedm* či *sedum*.
C. Číslice 7 se v textu má správně číst jako *sedmi*, ale ve větě *Místo 7 už bohužel bylo obsazené* se má správně číst jako *sedm* či *sedum*.
D. Číslice 7 se v textu má správně číst jako *sedm* či *sedum*, ale ve větě *Místo 7 už bohužel bylo obsazené* se má správně číst jako *sedmi*.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

C5PDD23C0T04 · 2023 – 2. náhradní termín (D) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Mezi nejagresivnější hry na světě zaručeně patří florentský fotbal. Tento sport, jehož kořeny sahají do 16. století, se hraje výhradně v italském městě Florencii.

Ve florentském fotbale spolu soupeří dva týmy po 27 hráčích. Někteří na sobě během zápasu mají kromě bot jen nabírané kalhoty ke kolenům a hrdě divákům ukazují svalnatá potetovaná záda, jiní jsou oblečeni v kompletních kostýmech. Tým, jehož hráči se podaří dopravit kožený míček do soupeřovy sítě, získává bod. Jeden zápas trvá 50 minut, vítězem se stává tým, **který** získá více bodů. Během utkání je například zakázáno kopat protihráče do hlavy, řada tvrdých zákroků je ale povolena. Týmy rozhodně *****, zápas proto občas připomíná masovou rvačku. Pokud se souboj příliš vyostří, zamává rozhodčí hráčům před obličeji pštrosím perem, aby je dostal od sebe.

V současnosti se tomuto sportu věnují pouhé čtyři týmy. Sezóna je ve Florencii zahájena vždy začátkem června, a to dvěma zápasy. Jejich vítězové se 24. června utkají ve finálovém zápase, jímž se završí oslavy svátku svatého Jana Křtitele, patrona Florencie. Víc utkání se v daném roce nekoná, což je vzhledem k brutalitě tohoto sportu jen dobře.

(www.reflex.cz; plus.rozhlas.cz, upraveno)

Které z následujících tvrzení je pravdivé?
(Tvar *který* je ve výchozím textu vyznačen tučně.)

A. Tvar *který* je spisovný jak ve výchozím textu, tak v souvětí *Zeptal se, který město je poblíž.*
B. Tvar *který* je nespisovný jak ve výchozím textu, tak v souvětí *Zeptal se, který město je poblíž.*
C. Tvar *který* je ve výchozím textu nespisovný, ale v souvětí *Zeptal se, který město je poblíž* je spisovný.
D. Tvar *který* je ve výchozím textu spisovný, ale v souvětí *Zeptal se, který město je poblíž* je nespisovný.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PAD24C0T01 · 2024 – 1. řádný termín (A) · úloha 23 · 1 b.

Která z následujících vět NENÍ zapsána pravopisně správně?

A. Velice mě zaujaly její povídky.
B. Vyprávěla o mě samé nesmysly.
C. Sestřenice na mě měly dobrý vliv.
D. Potěšil mě svým přístupem k práci.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

B)

VYSVĚTLENÍ

Zájmeno já má v 6. pádě tvar mně, správně tedy: Vyprávěla o mně samé nesmysly.

C5PAD24C0T01 · 2024 – 1. řádný termín (A) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Nápad vytvořit hrající silnici se zrodil v Dánsku. Její princip je jednoduchý: povrch vozovky se naruší **drážkami**, a když po takto upraveném úseku jede auto, začne hrát hudba. To, které tóny zazní, závisí na několika **faktorech**, např. na hloubce drážek.

Zpříjemnit si jízdu tímto způsobem můžete už v několika zemích. Třeba známá americká silnice Route 66 má úsek dlouhý několik set metrů, který vyhrává píseň Amerika je krásná. Na blížící se hudební zážitek zde upozorňuje značka, která nabádá řidiče, aby najeli na zdrsněný pruh. Podle místních úřadů by tato inovace mohla řidiče přimět k pomalejší, a tedy i bezpečnější jízdě. Pokud totiž na tomto úseku pojedete rychleji než 45 mil za hodinu (jen pro představu – vzdálenost 45 mil odpovídá asi 72 km), silnice nebude hrát čistě.

Ne vždy ale tvůrcům jejich záměr VYJDE. Například v kalifornském městě Lancaster měla jedna silnice hrát předehru k opeře Vilém Tell. Tóny však byly falešné, i když jste dodrželi povolenou **rychlostí**. Kvůli chybě ve výpočtu byly totiž drážky špatně umístěny. Hrající pruh silnice na severu Nizozemska zase musel být odstraněn záhy poté, co byl vybudován. **Obyvatelům** nedaleké vsi totiž neustálé opakování stejné písně vadilo.

Které z následujících slov se ve výchozím textu vyskytuje v chybně užitém tvaru? (Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu vyznačena tučně.)

A. drážkami
B. faktorech
C. rychlostí
D. obyvatelům

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ:

C)

VYSVĚTLENÍ

Podstatné jméno rychlost musí být ve 4. pádě (dodrželi povolenou rychlost), tvar rychlostí (7. pád) je chybný.

C5PCD24C0T03 · 2024 – 1. náhradní termín (C) · úloha 3 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**)
Na našem dvoře stojí dřevník
a na něm rytíř korouhevník
každý den prapor vyvěsí:
od hřebínku až po ostruhy
oznamují nám barvy duhy,
že slunce vyšlo za lesy.

(**2**)
Praporečník už od svítání
probouzí trubkou kokrhání
všechny, kdož dosud nevstali.
A vězte: tento rytíř jitra
nedá vám pokoj ani zítra,
vy strašná vojska ospalých!

(J. Brukner, Kohout, upraveno)

Které z následujících tvrzení je pravdivé?
(Tvar **každý** je ve výchozím textu vyznačen tučně.)

A. Tvar každý je spisovný jak ve výchozím textu, tak ve větě Každý ráno cvičím.
B. Tvar každý je nespisovný jak ve výchozím textu, tak ve větě Každý ráno cvičím.
C. Tvar každý je ve výchozím textu nespisovný, ale ve větě Každý ráno cvičím je spisovný.
D. Tvar každý je ve výchozím textu spisovný, ale ve větě Každý ráno cvičím je nespisovný.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PCD24C0T03 · 2024 – 1. náhradní termín (C) · úloha 17 · 3 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1:

rybíz ostrov květák útes
břeh předmět tác živel
podnos nerv kanál povrch

TEXT 2:

Podstatné jméno typu A se ve všech pádech množného čísla skloňuje jako podstatné jméno *pokus*. Podstatné jméno typu B se ve všech pádech množného čísla skloňuje jako podstatné jméno *zámek*, v 6. pádě množného čísla tedy končí jinak než podstatné jméno typu A.

Vypište z TEXTU 1 tři podstatná jména typu B.
(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2. Při řešení úlohy posuzujte pouze spisovné tvary podstatných jmen. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **břeh, květák, povrch**

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 3 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Kam zmizela nám princezna,
kam utekla, kam schovala se,
ve které zemi pávy pase,
kdo do té země cestu zná?
Je daleko a je až kdesi
za sedmi řekami a lesy,
tak daleko a ještě dál.
V té zemi za železnou mřeží,
ve vysoké až k nebi věži
princeznu černokněžník střeží.
Být princem, nic bych neváhal,
jal bych se přes **ty** řeky brodit,
princeznu šel bych vysvobodit,
černému muži bych ji vzal.
Tomu, co za železnou mřeží,
ve vysoké až k nebi věži
princeznu hlídá, přísně střeží.
A jestli vrátíme se zpátky,
s princeznou budem pásti pávy
na našem dvorku, ne až kdesi
za sedmi řekami a lesy,
tam za horou, ba ještě dál.
(J. Skácel, Pohádka o princezně a pávech, upraveno)

Které z následujících tvrzení je pravdivé?
(Tvar *ty* je ve výchozím textu vyznačen tučně.)

A. Tvar *ty* je spisovný jak ve výchozím textu, tak ve větě *Ty jeho sluhové se ho bojí*.
B. Tvar *ty* je nespisovný jak ve výchozím textu, tak ve větě *Ty jeho sluhové se ho bojí*.
C. Tvar *ty* je ve výchozím textu nespisovný, ale ve větě *Ty jeho sluhové se ho bojí* je spisovný.
D. Tvar *ty* je ve výchozím textu spisovný, ale ve větě *Ty jeho sluhové se ho bojí* je nespisovný.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PDD24C0T04 · 2024 – 2. náhradní termín (D) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Ve volné přírodě žijí papoušci většinou ve velkých hejnech, ***** jako domácí mazlíčci jsou zpravidla chováni samostatně. To na ně může mít nepříjemný dopad – často se pak nudí a cítí se osaměle. Svůj smutek vyjadřují specificky: někdy se na bidýlku pohupují zepředu dozadu, někdy si zase vytrhávají peří. Vědci se ***** rozhodli vyzkoušet, zda tito ptáci, kteří vynikají vysokou **inteligenci** a rádi se učí novým věcem, budou schopni mezi sebou komunikovat pomocí videohovorů.

Experimentu se zúčastnilo 18 papoušků. Majitel nejdřív svého mazlíčka naučil, že když zobákem zazvoní na zvoneček, ukážou se na tabletu fotografie dalších papoušků **zapojených** do experimentu. Jakmile se papoušek dotkl některé z nich, zahájil se videohovor. Pestrobarevní opeřenci si experiment zjevně užívali: například napodobovali chování svého protějšku, zpívali si, nebo dokonce společně usínali. Někteří občas vzali do zobáku nějaký předmět a ukázali ho novému kamarádovi.

Po analýze více než 1 000 hodin záznamů z celkem 147 papouščích videohovorů vědci dospěli k závěru, že rozhovory mají na papoušky pozitivní vliv. Tato forma komunikace by podle odborníků mohla **papouškům** alespoň částečně nahradit život v hejnech. **Velkou** spokojenost s experimentem projevili i majitelé papoušků.

(www.novinky.cz; echo24.cz, upraveno)

Které z následujících slov se ve výchozím textu vyskytuje v chybně užitém tvaru?
(Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu vyznačena tučně. Příklad: Podtržené slovo ve větě *Otevřeno máme do čtyři hodin* je v chybně užitém tvaru.)

A. inteligenci
B. zapojených
C. papouškům
D. velkou

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)

C5PBD25C0T02 · 2025 – 2. řádný termín (B) · úloha 10 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

TEXT 1

(**1**) Jednoho zářijového rána byly na dvoře všechny děti z Vratiče – tak se jmenoval náš dětský domov. Byl totiž úklidový den. Vytřepávali jsme polštáře, deky a prostěradla. Náhle přijel listonoš ze **vsi** a zdálky mával obálkou. Gerd, ředitelka Vratiče, si převzala dopis, a když ho dočetla, zašeptala: „Za dva týdny sem přijedou inspektoři: zkontrolují hygienické podmínky a přepočítají děti." Přelétla nás neklidným pohledem, jako by nás počítala. To ale nemusela. Věděli jsme, že ve Vratiči je padesát jedna dětí, tedy přesně o jedno víc, než povoluje úřední nařízení.

(**2**) Zrovna jsme se chystali odnést lůžkoviny dovnitř, když na PŘÍJEZDOVOU cestu vjelo zrezivělé volvo. Zaparkovalo a dveře auta se otevřely. Nejdřív se vynořila obrovská noha porostlá černými chlupy, poté s hekáním vylezla celá řidička. Byla dva metry VYSOKÁ a břicho měla jako **sud**. Rozhostilo se hrobové ticho. Před námi totiž stála Gorila! Ostatní děti se rozběhly do domu, já jsem ale dočista zkameněla. Teprve když se mé a Goriliny oči střetly a ona se zasmála, přičemž ODHALILA své ohromné tesáky, jsem vystřelila pryč. Pádila jsem do pokoje. Bylo tu nebývale rušno.

(**3**) Aron na mě šibalsky mrknul: „Jonno, viděla jsi to obrovský břicho? Je úplně jasný, proč sem přijela. Adoptovat dítě je levnější než si kupovat maso v obchodě."

„Ty jsi ale hloupej. Přestaň si vymýšlet," odsekla jsem mu.

Chvilku jsme se popichovali, když vtom do pokoje vstoupily Gorila a Gerd.

„Nástup!" rozkázala šéfka Vratiče. Postavili jsme se do řady a Gorila si nás začala prohlížet. U mě se zastavila.

„To je Jonna – naprosto beznadějný případ," posteskla si Gerd.

Gorila ale nečekaně prohlásila: „Já si tu holku vemu."

Rozbušilo se mi srdce a bylo mi na zvracení. Gerd ještě vzala Gorilu do kanceláře VYPLNIT nějaké údaje do formulářů o adopci a zanedlouho už volvo opouštělo Vratič. Já jsem seděla na sedadle spolujezdce.

(F. Nilsson, Gorila a já, upraveno)

TEXT 2

Slovní tvar typu A: napíšeme-li v daném tvaru podstatného jména nad jednu souhlásku háček, získáme spisovný tvar slovesa (např. vázu → vážu).

Slovní tvar typu B: napíšeme-li v daném tvaru podstatného jména nad jednu souhlásku háček, získáme spisovný tvar jiného podstatného jména (např. bankou → baňkou).

Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se NEVYSKYTUJE žádné slovo užité v nespisovném tvaru? (Posuzované úseky jsou v TEXTU 1 podtrženy.)

A. je úplně jasný
B. proč sem přijela
C. ty jsi ale hloupej
D. já si tu holku vemu

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **B)**

VYSVĚTLENÍ

„jasný" je nespisovné (správně: jasné), „hloupej" je vždy nespisovné, „vemu" je vždy nespisovné; úsek B) neobsahuje žádné nespisovné slovo.

C5PCD25C0T03 · 2025 – 1. náhradní termín (C) · úloha 13 · 2 b.

Napište smysluplný spisovný větný celek o pěti slovech, který bude obsahovat podstatné jméno ZAJATEC užité v 5. pádě čísla jednotného. (Vzniklý větný celek musí být gramaticky i pravopisně správný a musí obsahovat přísudek.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **např. Zajatče, král ti udělil milost.**

C5PCD25C0T03 · 2025 – 1. náhradní termín (C) · úloha 21 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Ve známé komedii Adéla ještě nevečeřela zločinec vypěstuje rostlinu, která při poslechu jedné skladby spořádá obrovského psa. Jde sice jen o výplod scenáristovy fantazie, nicméně některé rostliny se Adéle trochu podobají.

***** Právě proto se masožravky vybavily důmyslnými pastmi: do **svých** lapacích listů jsou schopny přivábit drobné živočichy, zvláště pak hmyz. Poté je chytí a stráví.

(**2**) Je zde ovšem jeden zásadní rozpor – masožravky loví hmyz, aby získaly živiny, zároveň ho ale potřebují k opylování svých květů. Musely tedy najít efektivní způsob, jak odlišit potravu od opylovače. Vědci zjistili, že za tímto účelem masožravky používají tři různé metody. Některé druhy například kvetou jen v období, kdy jejich pasti ještě nejsou funkční. Princip metody prostorové zase tkví v tom, že květy vyrůstají na dlouhých stoncích, zatímco lapací listy s pastmi se nacházejí mnohem níže, takže tam uvíznou živočichové pohybující se po zemi. Další masožravky si zase umí vypomoct dokonalým trikem: opylovače přitahují jinou vůní, než jakou vábí kořist.

(**3**) Na světě se vyskytuje zhruba 600 druhů masožravých rostlin. Masožravky se liší jak zbarvením či tvarem listů, tak **svými** rozměry. Některé jsou spíše menší (např. rosnatka minor má stvol dlouhý zhruba 10 cm a listy o délce maximálně 3 cm), jiné jsou velké jako dospělý člověk. Mezi největší druhy masožravek se řadí láčkovka rádža. Tato rostlina dokáže do svých pastí o velikosti lidského chodidla lapit nejen hmyz, ale dokonce drobné obratlovce, jako jsou myši nebo malé žáby.

Asi nejznámější masožravou rostlinou je mucholapka podivná. Okraje jejího lapacího listu jsou pokryty sladkým nektarem, na nějž láká hmyz. Jakmile tam hmyz přistane, mucholapka bleskurychle (často během půl sekundy) uzavře svůj lapací list, čímž oběti znemožní únik.

Které z následujících tvrzení o zájmenech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé, vezmeme-li v potaz také smysl sdělení?

A. Jak zájmeno *svých*, tak zájmeno *svými* něco přivlastňují masožravkám.
B. Zájmeno *svých* něco přivlastňuje masožravkám, zájmeno *svými* něco přivlastňuje listům.
C. Zájmeno *svých* něco přivlastňuje pastem, zájmeno *svými* něco přivlastňuje listům.
D. Zájmeno *svých* něco přivlastňuje pastem, zájmeno *svými* něco přivlastňuje masožravkám.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: A)

C5PCD25C0T03 · 2025 – 1. náhradní termín (C) · úloha 26 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Kdybyste sestavili pomyslnou hitparádu nejneobvyklejších jídel světa, na předních místech by se jistě umístil pokrm suo-tiou. Jeho název se překládá jako „nasát a vyhodit".
Hlavní složku této kulinářské rarity z Číny jsou říční kameny. Pokrm suo-tiou, právem považovaný za nejtvrdší jídlo na světě, se **připravuje** na jedné pánvi: oblázky se **dají** na rozpálený olej a postupně se přidává koření a zelenina. Výsledkem je pikantní omáčka, která se z kamenů ocucá. Poté se oblázky vyplivnou. Specialita ani není příliš drahá: v roce 2024 porce suo-tiou o hmotnosti 0,5 kg vyšla na 16 jüanů (tehdy zhruba 55 Kč).
S prapodivnými jídly se ovšem nesetkáme jen v Asii. Příkladem může být casu marzu – sýr vyráběný na Sardinii. V bochníku sýra z ovčího mléka se vytvoří díra, aby se do něj dostaly sýrohlodky drobné. Tyto mouchy nakladou dovnitř vajíčka: jedna samička jich **dokáže** najednou naklást až 500. Když se vylíhnuté larvy prokousávají sýrem ven, uvolňují ze svého trávicího traktu kyseliny. Díky tomu prý casu marzu chutná neskutečně jemně. Sýr se konzumuje i s živými larvami, takže **jde** o zážitek jen pro otrlé: larvy jsou totiž schopny vyskočit až do výšky 15 cm.
Vysvětlivka: Sardinie – italský ostrov ve Středozemním moři

Které z následujících tvrzení o slovních tvarech podtržených ve výchozím textu je pravdivé?
(Příklad: Ve větě *Psal o třem lidech* má být místo chybně užitého tvaru *třem* tvar *třech*.)

A. Tvar *hitparádu* i tvar *složku* jsou v textu užity chybně.
B. Tvar *hitparádu* i tvar *složku* jsou v textu užity správně.
C. Tvar *hitparádu* je v textu užit správně, místo chybně užitého tvaru *složku* má být *složkou*.
D. Místo chybně užitého tvaru *hitparádu* má být *hitparádou*, tvar *složku* je v textu užit správně.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

C5PDD25C0T04 · 2025 – 2. náhradní termín (D) · úloha 24 · 2 b.

Napište smysluplnou spisovnou větu jednoduchou o pěti slovech, která bude obsahovat podstatné jméno HRDINA užité v 6. pádě čísla jednotného. (Vzniklá věta musí být gramaticky i pravopisně správná a musí obsahovat přísudek.)

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: např. Přečetl román o známém hrdinovi.

C5PDD25C0T04 · 2025 – 2. náhradní termín (D) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

V thajském městě Lopburi žijí spolu s 58 000 lidmi tisíce makaků. Opice zde skáčou po autech, šplhají po střechách domů a velmi si oblíbily také dva zdejší starobylé chrámy.

Podle thajských mýtů kdysi Lopburi založil opičí král Hanuman, takže makakové jsou údajně původními obyvateli města. Fakta ale hovoří jinak: opice se začaly ve větší míře stahovat z nedalekých pralesů do města na konci 17. století, protože je přilákaly dary určené bohům, které byly vystavené před chrámy.

Dnes jsou makakové hlavně turistickým lákadlem. Pokud chcete zažít něco opravdu mimořádného, vydejte se do Lopburi koncem listopadu. Od roku 1989 zde totiž poslední listopadovou neděli probíhá Opičí festival.

Festival je zahájen slavnostním průvodem s maškarními převleky, všude se zpívá a tančí. Strhující podívaná na vás ale **čeká** u chrámu Phra Prang Sam Yot, kde se nachází největší sídlo místní opičí populace. Během festivalu se zde pro makaky pořádají čtyři okázalé hostiny: začíná se v 10 hodin a pokračuje se v pravidelných dvouhodinových intervalech. Takové hodování není zrovna levná záležitost. V roce 2014 chystalo bufet pro opičky 20 kuchařů z místních restaurací a celkového množství lahůdek vyšlo na půl milionu thajských bahtů, což tehdy bylo v přepočtu zhruba 250 tisíc Kč.

Které z následujících slov se ve výchozím textu vyskytuje v chybně užitém tvaru? (Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu podtržena.)

A. původními
B. bohům
C. převleky
D. celkového

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: D)

C5PAD26C0T01 · 2026 – 1. řádný termín (A) · úloha 5 · 3 b.

Přiřaďte k jednotlivým souvětím (5.1–5.3) odpovídající tvrzení (A–E). (Žádná možnost z nabídky A–E nesmí být přiřazena víckrát než jednou.)

5.1 Nevim, proč nechává věcem volný průběh a na ničem mu nezáleží.

5.2 Pozítří jede k rodičům a už se těší na maminčiný koláče s meruňkama.

5.3 Když Tomáš spad z kola, na rukách měl škrábance a křičel jako malý dítě.

A. Pouze první podtržený tvar je nespisovný.

B. Pouze třetí podtržený tvar je nespisovný.

C. Celkem dva podtržené tvary jsou nespisovné, a to první a druhý.

D. Celkem dva podtržené tvary jsou nespisovné, a to první a třetí.

E. Celkem dva podtržené tvary jsou nespisovné, a to druhý a třetí.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: **5.1 A); 5.2 E); 5.3 D)**

VYSVĚTLENÍ

5.1: *nevim* je nespisovné (správně *nevím*), *věcem* a *ničem* jsou spisovné. 5.2: *maminčiný* (správně *maminčiny*) a *meruňkama* (správně *meruňkami*) jsou nespisovné. 5.3: *spad* (správně *spadl*) a *malý dítě* (správně *malé dítě*) jsou nespisovné.

C5PAD26C0T01 · 2026 – 1. řádný termín (A) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Deskovou hru Člověče, nezlob se zná asi každý. Hráči při ní posouvají barevné figurky po hrací desce, přičemž počet kroků určuje hrací kostka. Málokdo ale ví, že Člověče, nezlob se má svůj původ ve staré indické hře Pačísí, známé už v 7. století. Indové ovšem tehdy Pačísí nehráli s hrací kostkou, ale s mušlemi kauri, kdysi rovněž používanými jako platidlo. Počet kroků se řídil množstvím mušlí, které na hrací plochu dopadly otvorem vzhůru.

Když se hra Pačísí poprvé dostala do Evropy, neujala se zde. Uběhly stovky let, než se koncem 19. století v Evropě objevila podruhé. Přivezli ji sem Angličané. Po úpravě pravidel byla na evropský trh uvedena v roce 1896 pod názvem Ludo, ani tehdy ale úspěch nesklidila.

Vše se začalo měnit až o 18 let později, kdy německý obchodník J. F. Schmidt zahájil sériovou **výrobu** hry s názvem Mensch, ärgere dich nicht (česky Člověče, nezlob se). Během první světové války Schmidt poslal 3 000 kusů své hry do lazaretů, aby vojáci zranění měli zabavit se během léčby čím. Pozitivní ohlasy od zotavujících se pacientů byly vskutku skvělou **reklamu**, a tak se hra brzy rozšířila po celém světě. Některé zdroje uvádějí, že dodnes se této hry prodalo přes 60 milionů kusů.

Vysvětlivka: lazaret – dočasná nemocnice pro vojáky, kteří byli zraněni v boji

Které z následujících tvrzení o slovních tvarech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé? (Příklad: Ve větě Psal o třem lidech má být místo chybně užitého tvaru třem tvar třech.)

A. Tvar výrobu i tvar reklamu jsou v textu užity chybně.
B. Tvar výrobu i tvar reklamu jsou v textu užity správně.
C. Tvar výrobu je v textu užit správně, místo chybně užitého tvaru reklamu má být reklamou.
D. Místo chybně užitého tvaru výrobu má být výrobou, tvar reklamu je v textu užit správně.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

VYSVĚTLENÍ

Zahájit se pojí se 4. pádem → *výrobu* správně; *být* se pojí se 7. pádem → správně *reklamou*, nikoli *reklamu*.

C5PCD26C0T03 · 2026 – 1. náhradní termín (C) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

Hobbyhorsing spojuje pohyb, kreativitu a lásku ke koním. Zrodil se ve Finsku a nabízí možnost, jak si dítě může užít jezdectví, *****. Tento netradiční sport se proslavil díky finskému dokumentu Hobbyhorse Revolution z roku 2017.

Chcete se tomuto sportu věnovat? Pak potřebujete hobbyhorse – napodobeninu koňské hlavy na tyči. Základní verzi hobbyhorse lze koupit za 500 Kč, za nadstandardní model zaplatíte až 4 000 Kč. Tuto pomůcku si ale můžete vyrobit i sami ze dřeva, plsti či jiných materiálů. Jakmile ji budete mít, už vám nic nebrání v **účasti** na závodech.

Soutěže v hobbyhorsingu mají jasně **stanovená** pravidla, např. hobbyhorse nesmí být lehčí než 350 gramů a musí se držet předepsaným způsobem. Závodí se v různých disciplínách: při parkuru závodníci zdolávají **sérií** překážek na závodní dráze, při drezuře zase předvádějí klus či cval. Jednou z **nejzajímavějších** disciplín je skok mohutnosti, při němž se soutěžící snaží přeskočit co nejvyšší překážku. Jen pro zajímavost – v této hobbyhorsingové disciplíně byl v březnu 2026 překonán světový rekord, když sportovkyně Nikol na závodech v Praze přeskočila překážku vysokou 155 cm.

Hobbyhorsing vyvolává rozporuplné reakce: jedni ho považují za čiré bláznovství, druzí tvrdí, že skvěle propojuje zábavu s rozvíjením fyzických dovedností.

Vysvětlivka: plsť – druh textilie

Který z následujících tvarů slov je ve výchozím textu užitý chybně?
(Posuzované tvary slov jsou ve výchozím textu vyznačeny tučně. Příklad: Podtržený tvar slova ve větě Otevřeno máme do čtyři hodin je užitý chybně.)

A. účasti
B. stanovená
C. sérií
D. nejzajímavějších

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)

C5PDD26C0T04 · 2026 – 2. náhradní termín (D) · úloha 6.1 · 1 b.

Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem ZLEDOVATĚLÝ, skloňuje se podle vzoru STROJ a neobsahuje předponu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: např. ledovec

C5PDD26C0T04 · 2026 – 2. náhradní termín (D) · úloha 27 · 1 b.

VÝCHOZÍ TEXT

(**1**) Kdy a kde vznikla zmrzlina, přesně nevíme. Některé staré spisy uvádějí, že v Persii se pochoutky podobné zmrzlině konzumovaly již kolem roku 550 př. n. l. Většinou šlo o sníh přelitý ovocnou šťávou. Do Evropy prý recept na zmrzlinu přivezl ve 13. století cestovatel Marco Polo. Po staletí byla exkluzivním dezertem jen pro bohaté a mocné. Mezi obyčejné smrtelníky se začala šířit až koncem 18. století a časem se proměnila ve sladkost **dostupnou** všem.

(**2**) V současnosti se na světě každý rok vyprodukují miliardy litrů zmrzliny. Mezi největší milovníky mražené lahůdky patří Američané. V USA je průměrná roční spotřeba zmrzliny přes 24 litrů na osobu, což je podle statistik čtyřikrát více než v České republice.

V žebříčku nejpopulárnějších zmrzlin drží prvenství vanilková, následuje čokoládová a pak jahodová. Řada výrobců se ale nebojí experimentovat a nabízí i dost netradiční příchutě. Ve Francii například můžete ochutnat zmrzlinu z husích **jater**, v USA se dělá zmrzlina z cikád (tj. z hmyzu žijícího v teplých krajích) a v Japonsku zase s příchutí žraločích **ploutvích**. Ze země **vycházejícího** slunce pochází i nejdražší zmrzlina na světě: vyrábí se z bílých lanýžů[1], zdobená je plátkem jedlého zlata a jedna její porce vyjde na 130 tisíc Kč. Není divu, že si tato delikatesa vysloužila zápis do Guinnessovy knihy rekordů.

[1] velmi vzácná houba rostoucí pod zemí

Který z následujících tvarů slov je ve výchozím textu užitý chybně?
(Posuzované tvary slov jsou ve výchozím textu vyznačeny tučně.)

A. dostupnou
B. jater
C. ploutvích
D. vycházejícího

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: C)